

**TÜRKİYE'DE TARIM SİGORTALARININ
TARIM KESİMİ ÜZERİNE ETKİSİ 2000-2016**

Mustafa Gürhan SALTİK

Yüksek Lisans Tezi

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ali GÜREL

2017

**T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKİYE'DE TARIM SİGORTALARININ
TARIM KESİMİ ÜZERİNE ETKİSİ
2000-2016**

Mustafa Gürhan SALTİK

**İŞLETME ANABİLİM DALI
DANIŞMAN: Yrd. Doç.Dr. Ali GÜREL**

TEKİRDAĞ-2017

Her hakkı saklıdır.

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa Gürhan SALTİK tarafından hazırlanan Türkiye’de Tarım Sigortalarının Tarım Kesimi Üzerine Etkisi 2000-2016 konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Namık Kemal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca 17.10.2017 günü saat 13.00’da yapılmış olup, tezin* *Kabulüne*..... OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. S. Ahmet Mentek	Basarılı	
Yard. Doç. Dr. Ali Gürel	Basarılı	
Yard. Doç. Dr. Murhan Talebi	Basarılı	

* Jüri üyelerinin tezle ilgili karar açıklaması kısmında “Kabul Edilmesine / Reddine” seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

ÖZET

Tarım insanoğlunun ilk faaliyeti olarak yer almaktadır. Tarım hem ülkelerin kalkınması için besin ihtiyacının karşılanması hem de diğer sektörlerle olan katkısı nedeniyle büyük öneme sahip bir sektör olarak kabul edilmektedir. Ülkeler tarafından desteklenmekte olan tarım sektörü, toplum için gerekli olan temel besin gıdalarının üretilmesi, sanayi sektörü için hammadde ihtiyacının karşılanması ve yapılacak olan ihracat için sağlayacağı döviz getirisi açısından fayda sağlamaktadır. Buna ek olarak tarım, gelişme sürecinde olan ülkelerde toplum için geçim kaynağı olarak istihdam sağlayan bir sektördür. Bitkisel ürünlerin üretim süreci iklim şartlarına bağlı olarak etkilendiği için ve bu istenmeyen doğa olayları gerçekleştiğinde sadece tarım işletmeleri değil aynı zamanda ülke açısından büyük kayıplar meydana gelmektedir. Belirtilen bu nedenler dolayısıyla, çiftçilerin tarım sigortaları ile ürünlerinin sigorta kapsamı altına alınması son derece önemlidir. Ülkemizde 2005 yılından itibaren Devlet Destekli Tarım Sigortası uygulaması faaliyete geçirildikten sonra tarım sigortası kapsamında bu durum çiftçilere büyük yarar sağlamıştır. Ödenecek olan prim bedeline devlet tarafından uygulanan prim desteği ile çiftçilerin tarım sigortası yapması teşvik edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarım Sigortası, Sigorta, Tarıma Etkisi, Verimlilik, Türkiye

ABSTRACT

Agriculture is the first activity of human beings. It is an important sector since it provides the food requirement for the development of countries and also it contributes the other sectors. The sector of agriculture which is supported by countries is accepted as a sector that produces essential nutrients for the public, supplies the need of rawmaterial for industrial sector and provides foreign currency in terms of export. In addition to this, agriculture is a sector that provides employment as means of living for the public in developing countries. Since the production process of herbal products are related with the climatic conditions agricultural enterprises are affected by this and not only the agricultural sector but also all the country suffer a loss from these undesirable natural events. Due to these reasons, it is really important to include the farmers and the products in the scope of insurance. In our country, beginning from 2005 state-sponsored agriculture insurance has provided benefits for the farmers. With the help of insurance premium that is supported by the government, all the farmers are reinforced for the agriculture insurance.

Key Words: Agriculture Insurance, Insurance, Effects Of Agriculture, Productivity, Turkey

ÖNSÖZ

Türkiye’de uygulanan tarım sigortalarının tarım kesimi üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmamda tarım sigortaları ve Türkiye ekonomisi genel hatlarıyla incelenmiş olup 2005 yılından itibaren uygulamaya geçilen Devlet destekli tarım sigortaları uygulamasıyla tarım kesimi üzerine etkisi ve uygulanmaya başlandığı yıldan itibaren devlet destekli tarım sigortaları uygulamaları detaylı olarak incelenmiştir.

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, öneri ve yönlendirmeleri ile çalışmamın bilimsel temellere oturmasını sağlayan İşletme Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ’ a ayrıca alakasını ve eleştirisini benden esirgemeyen değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ali GÜREL’ e ve fedakarlıklarını hiçbir şekilde ödeyemeyeceğim sabır ve anlayış dolu tavırlarıyla her zaman yanımda olan Aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Mustafa Gürhan SALTİK

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
TABLO LİSTESİ	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
TÜRKİYE’DE TARIM SİGORTALARININ TARIM KESİMİ ÜZERİNE ETKİSİ 2000 – 2016	1
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	4
TÜRKİYE’NİN COĞRAFİ VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ, TÜRKİYE EKONOMİSİ TEMEL ÖZELLİKLERİ VE EKONOMİDE YER ALAN SEKTÖRLER	4
1.1. Türkiye’nin Yüzölçümü ve Coğrafi Konumu	4
1.1.1. Coğrafi Bölgeler ve Ekonomik Faaliyetler Arasında ilişki	5
1.2. Nüfusun Ülke Ekonomisi Açısından Önemi	6
1.2.1. Nüfus Artışı	7
1.2.2. Nüfusun Eğitim Özellikleri	9
1.3. Ekonomik Yapısı	9
1.3.1. Sanayi Kesimi Yapısı	9
1.3.1.1. Türkiye Ekonomisinde Sanayi Sektörünün Yeri	10
1.3.1.2 Sanayileşme Süreci Stratejileri ve Türkiye Uygulaması	10
1.3.2. Hizmet Kesimi Yapısı	16
1.3.2.1. Hizmet Sektörü ile Mal Piyasaları Arasında ki Fark	17
1.3.3. Tarım Kesimi Yapısı	19
1.3.3.1. Tarımın Türkiye Ekonomisindeki Yeri	19
1.3.3.2. Tarımsal Üretim Süreci ve Ekonomik Katkısı	20
1.3.3.2.1.Tohum	20

1.3.3.2.2. Gübre Kullanımı	21
1.3.3.2.3. Sulama Teknikleri.....	23
1.3.3.2.4. Makine ve Teçhizat.....	23
1.3.3.2.5. Hastalık ve Zararlı organizmalarla Mücadele	23
1.3.3.2.6. Hayvancılıkta Tercih Edilen Hayvan Türü ve Cinsi.....	24
1.3.3.3. Tarımsal Kesimin Yaptığı Üretim Grupları ve Tarım Sektöründe Yaşanan Sorunlar.....	24
1.3.4. Maden kesimi.....	25
1.3.4.1. Madencilikğin Ekonomik Önemi.....	25
1.3.4.2. Maden Üretimi	26
2. BÖLÜM	33
EKONOMİ AÇISINDAN TARIM VE TARIMIN EKONOMİK ANLAMI	33
2.1. Tarımın Tanımı Ve Önemi.....	33
2.2. Üretim Faktörü Geliri Olarak Tarım	34
2.2.1. Tarımda Topraktan Elde Edilen Rant.....	36
2.3. Tarım ve Nüfus	36
2.3.1. Nüfus Ve İstihdam	37
2.3.2. Dünya’da Tarımsal Nüfusun Durumu.....	37
2.4. Tarım-İklim İlişkileri.....	39
2.5. Tarım Teknoloji İlişkileri.....	40
2.5.1. Tarım Sektöründe Girdi Ve Teknoloji Kullanımı	41
2.5.2. Tarım Sanayi İlişkileri.....	41
2.6. Tarım Kredi İlişkileri	42
2.7. Tarımda Küreselleşme İlişkileri	43
2.8. Türkiye Ekonomisinde Tarımın Yeri.....	44
2.9.1. Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı.....	48
2.9.2. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri.....	49

2.9.2.1. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Faaliyet Alanı ve Sağladığı Yararlar	50
2.9.3. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi	51
3. BÖLÜM	54
TARIM SİGORTALARI TANIMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	54
3.1. Sigorta Tanımı	54
3.1. Tarım Sigortaları	54
3.2. Tarım Sigortalarının Kapsamı	55
3.3. Tarım Sigortası Çeşitleri	56
3.3.1. Dolu Sigortaları Genel Şartları	57
3.3.2. Sera Sigortası Genel Şartları	59
3.3.3. Hayvan Sigortaları Genel Şartları	60
3.3.4. Kümes Hayvanları Sigortası Genel Şartları	61
3.4. Türkiye’de Tarım Sigortaları	62
3.4.1. Türkiye’de Tarım Sigortasının Tarihi Gelişimi	62
3.4.1.1. Türkiye’de Tarım Sigortalarının Gelişmemesinin Nedenleri	63
3.4.2. Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulaması	64
3.4.2.1. Tarım Sigortaları Vakfı	65
3.4.2.2. Tarım Sigortalarının Uygulama Güçlükleri	65
3.4.2.2.1. İstatistiki Verilerin Yetersizliği	65
3.4.2.2.2. Tapu Kayıtlarının Eksikliği	65
3.4.2.2.3. Çiftçilerin Kültürel Ve Ekonomik Durumu	66
3.4.2.2.4. Eğitilmiş Sigorta Personeli Sorunu	66
3.4.2.2.5. Tarım Sigortasının Finansmanı Sorunu	66
3.4.2.2.7. Devletin Doğal Afetlerle İlgili Yaptığı Yardımlar	66
3.4.2.2.9. Sigortaya Karşı Duyulan Güvensizlik	67
3.5. Tarım Sigortalarının Faydaları	67
4.BÖLÜM	68

TÜRKİYEDE UYGULANAN TARIM SİGORTALARI HAVUZU VE YILLIK FAALİYETLERİNİN İNCELENMESİ	68
4.1. Tarım Sigortaları Havuzu	68
4.2. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Poliçe İşlemleri	70
4.3. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Hasar İşlemleri.....	71
4.4. Tarsim İncelemesi	72
4.4.1. 2007 Yılı İncelemesi	73
4.4.2. 2008 Yılı İncelemesi	79
4.4.3. 2009 Yılı İncelemesi	86
4.4.4. 2010 Yılı İncelemesi	94
4.4.5. 2011 Yılı İncelemesi	103
4.4.6. 2012 Yılı İncelemesi	113
4.4.7. 2013 Yılı İncelemesi	123
4.4.8. 2014 Yılı İncelemesi	133
4.4.9. 2015 Yılı İncelemesi	143
4.4.10. 2016 Yılı İncelemesi	152
4.5. Sonuç	162
SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME	165
KAYNAKÇA	167

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Yıllara Göre Nüfus Sayım Sonuçları ve Artış Hızı	7
Tablo 2: Yıllara Göre İhracat ve İthalat Verileri.....	13
Tablo 3: Destekleme Uygulama Takvimi	22
Tablo 4: Yıllara Göre Madencilğin GSYH İçindeki Payı.....	27
Tablo 5: Türkiye'nin İhracatında Madencilğin Payı	29
Tablo 6: Türkiye'nin İthalatında Madencilğin Payı	30
Tablo 7: Yıllara Göre Nüfus Sayımı Sonuçları.....	35
Tablo 8: Tarımsal GSYH'ın Genel Ekonomi İçindeki Payı (Cari Fiyatlar İle)	45
Tablo 9: Yıllara Göre Tarımsal Büyüme Oranları	46
Tablo 11: Tarım Sigortası Türleri	57
Tablo 12: Tarım Sigortası Yapmaya Yetkili Şirketler	69
Tablo 13: 2007 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel.....	73
Tablo 14: 2007 Yılı Branş Bazında Prim Üretimi	74
Tablo 15: 2007 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	75
Tablo 16: 2007 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli.....	76
Tablo 17: 2008 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel.....	79
Tablo 18: 2008 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi	80
Tablo 19: 2008 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı	82
Tablo 20: 2008 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli.....	83
Tablo 21: 2009 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel.....	86
Tablo 22: 2009 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi	88
Tablo 23: 2009 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	89
Tablo 24: 2009 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli.....	90
Tablo 25: 2009 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedeli	92
Tablo 26: 2009 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	93
Tablo 27: 2010 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel.....	94
Tablo 28: 2010 Yılı Tarım Sigortaları Prim Üretimi	96
Tablo 29: 2010 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	97
Tablo 30: 2010 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli	98
Tablo 31: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasar Bedeli	100
Tablo 32: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli	101

Tablo 33: 2010 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	102
Tablo 34: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel	104
Tablo 35: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi	105
Tablo 36: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	106
Tablo 37: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli	108
Tablo 38: Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar	109
Tablo 39: 2011 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli	110
Tablo 40: 2011 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	112
Tablo 41: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel	114
Tablo 42: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi	115
Tablo 43: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	116
Tablo 44: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli	118
Tablo 45: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar	119
Tablo 46: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli	120
Tablo 47: 2012 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	122
Tablo 48: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel	124
Tablo 49: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi	125
Tablo 50: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	127
Tablo 51: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli	128
Tablo 52: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar	129
Tablo 53: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli	131
Tablo 54: 2013 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	132
Tablo 55: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel	134
Tablo 56: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi	135
Tablo 57: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	136
Tablo 58: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli	138
Tablo 59: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar	139
Tablo 60: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli	140

Tablo 61: 2014 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	142
Tablo 62: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel	143
Tablo 63: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi	144
Tablo 64: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	146
Tablo 65: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli	147
Tablo 66: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar	148
Tablo 67: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli	150
Tablo 68: 2015 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	151
Tablo 69: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel	153
Tablo 70: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim üretimi	154
Tablo 71: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı.....	155
Tablo 72: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar.....	157
Tablo 73: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar	158
Tablo 74: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli	160
Tablo 75: 2016 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli	161
Tablo 76: Poliçe Sayısı ile Prim Üretimi Korelasyon Tablosu	163
Tablo 77: Poliçe Sayısı Prim Üretimi R Kare Tablosu	164
Tablo 78: Poliçe Sayısı Prim Üretimi Regresyon Modeli Tablosu	164

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yıllara Göre Nüfus Artış Hızı.....	8
Şekil 2: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı 1923-2015	15
Şekil 3: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı 1975-2015	16
Şekil 4: Yıllara Göre Madenciliğin GSYH İçindeki Oranı	28
Şekil 5: Maden İhracatının Toplam İhracat İçindeki Yüzdeler Payı.....	30
Şekil 6: Toplam İhracatta Madenciliğin Payı	31
Şekil 7: Madencilikte İhracat / İthalat.....	32
Şekil 8: Yıllara Göre Nüfus Dağılımı Oranları	36
Şekil 9: Dünyada Kırsal Nüfus Oranı 2000-2016	38
Şekil 10: GSYH İçinde Yıllara Göre Tarımın Payı	46
Şekil 11: Yıllara Göre Tarımsal Üretim GSYH İçinde ki Değeri (Milyar \$)	47
Şekil 12: 2007 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdeler Dağılımı	73
Şekil 13: 2007 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretim Yüzdeler Dağılımı .	74
Şekil 14: 2007 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdeler Dağılımı	75
Şekil 15: 2007 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeler Dağılımı.....	76
Şekil 16: Bitkisel Ürünlerde 2007 Yılında Ödenen Hasarların Nedeni	77
Şekil 17: 2007 Yılı Ürün Bazında Ödenen Hasarın Yüzdeler Dağılımı	78
Şekil 18: 2007 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasar Bedellerinin Gerçekleşme Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı.....	78
Şekil 19: Sigorta Türlerinin 2008 Yılı Sigortalanan Toplam Bedel Olarak Branş Bazında Yüzdeler Dağılımı.....	80
Şekil 20: 2008 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretim Yüzdeler Dağılımı	81
Şekil 21: 2008 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı Yüzdeler Dağılımı	82
Şekil 22: 2008 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedelinin Yüzdeler Dağılımı.....	84
Şekil 23: Bitkisel Ürünlerde 2008 Yılında Ödenen Hasarların Nedeni	84
Şekil 24: 2008 Yılı Ürün Bazında Ödenen Hasarın Yüzdeler Dağılımı	85
Şekil 25: 2008 Yılı Büyükbaş Hayvancılıkta Ödenen Hasarların Ödenme Sebeplerine Göre Yüzdeler Dağılımı.....	86
Şekil 26: 2009 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdeler Dağılımı	87
Şekil 27: 2009 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretim Yüzdeler Dağılımı .	88

Şekil 28: 2009 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Sigorta Türüne Göre Yüzdellik Dağılımı.....	90
Şekil 29: 2009 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdellik Dağılımı.....	91
Şekil 30: 2009 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı.....	92
Şekil 31: 2009 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların Ürün Bazında Yüzdellik Dağılımı	93
Şekil 32: 2009 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı	94
Şekil 33: 2010 Yılı Tarım Sigortalarının Yüzdellik Dağılımı.....	95
Şekil 34: 2010 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretimine Yüzdellik Dağılımı .	96
Şekil 35: 2010 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdellik Dağılımı	98
Şekil 36: 2010 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdellik Dağılımı.....	99
Şekil 37: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı.....	100
Şekil 38: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasarın Yüzdellik Dağılımı .	102
Şekil 39: 2010 Yılı Büyükbaş Hayvanda Sigortalarında Ödenen Hasarların Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı	103
Şekil 40: 2011 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdellik Dağılımı	104
Şekil 41: 2011 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretimine Yüzdellik Dağılımı	106
Şekil 42: 2011 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdellik Dağılımı	107
Şekil 43: 2011 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdellik Dağılımı.....	109
Şekil 44: 2011 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı.....	110
Şekil 45: 2011 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdellik Dağılımı	112
Şekil 46: 2011 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı	113
Şekil 47: 2012 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdellik Dağılımı	114
Şekil 48: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretimine Yüzdellik Dağılımı.....	116

Şekil 49: 2012 Yılı Düzenlenen Poliçe Sayılarının Branş Bazında Yüzdellik Dağılımı	117
Şekil 50: 2012 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdellik Dağılımı.....	118
Şekil 51: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı.....	120
Şekil 52: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdellik Dağılımı	122
Şekil 53: 2012 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı	123
Şekil 54: 2013 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdellik Dağılımı	125
Şekil 55: 2013 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretimine Yüzdellik Dağılımı	126
Şekil 56: 2013 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdellik Dağılımı	127
Şekil 57: 2013 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdellik Dağılımı.....	129
Şekil 58: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı.....	130
Şekil 59: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdellik Dağılımı	132
Şekil 60: 2013 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı	133
Şekil 61: 2014 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdellik Dağılımı	134
Şekil 62: 2014 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretimine Yüzdellik Dağılımı	136
Şekil 63: 2014 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdellik Dağılımı	137
Şekil 64: 2014 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdellik Dağılımı.....	138
Şekil 65: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı.....	140
Şekil 66: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdellik Dağılımı	141
Şekil 67: 2014 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdellik Dağılımı	142
Şekil 68: 2015 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdellik Dağılımı	144
Şekil 69: 2015 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretimine Yüzdellik Dağılımı	145

Şekil 70: 2015 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdelerlik Dağılımı	146
Şekil 71: 2015 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdelerlik Dağılımı.....	148
Şekil 72: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdelerlik Dağılımı.....	149
Şekil 73: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdelerlik Dağılımı	151
Şekil 74: 2015 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdelerlik Dağılımı	152
Şekil 75: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Bedelin Branş Bazında Yüzdelerlik Dağılımı	153
Şekil 76: 2016 Yılı Prim Üretimine Yüzdelerlik Dağılımı	155
Şekil 77: 2016 Yılı Düzenlenen Poliçe Sayısının Branş Bazında Yüzdelerlik Dağılımı.....	156
Şekil 78: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Ödenen Hasarların Branş Bazında Yüzdelerlik Dağılımı	158
Şekil 79: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdelerlik Dağılımı.....	159
Şekil 80: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdelerlik Dağılımı	161
Şekil 81: 2016 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdelerlik Dağılımı	162

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AKS: Arıcılık Kayıt Sistemi

AB: Avrupa Birliği

ARIP: Agriculture Reform Implementation Project

AŞ: Anonim Şirket

ÇKS: Çiftçi Kayıt Sistemi

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

HAYBİS: Hayvancılık ve Kumes Hayvanları için Hayvancılık Bilgi Sistemi

ÖKS: Sera için Örtü Altı Kayıt Sistemi

SKS: Su ürünleri için Su Ürünleri Kayıt Sistemi

TARSİM: Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TC: Türkiye Cumhuriyeti

TL: Türk Lirası

TSV: Tarım Sigorta Vakfı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜRKİYE’DE TARIM SİGORTALARININ TARIM KESİMİ ÜZERİNE ETKİSİ 2000 – 2016

GİRİŞ

İlkel çağlardan günümüze kadar geçen süre dilimi boyunca insanoğlunun devamını sürdürdüğü en büyük faaliyet tarım olarak yer almaktadır. Toprak bireylerin, toplulukların, milletlerin ve devletlerin tarımı yapılabilmesi için en önemli faktör olarak rol oynadığı için geçmişten günümüze kadar hep büyük önem arz etmiştir. Bu öneminden dolayıdır ki insanoğlu bu önem için mücadele vererek bu güçten vazgeçmemiştir.

Ekonominin başlangıcı olarak tarımı tanımlamak mümkündür. Ekonomi için her zaman itici bir güç görevi görmekte olan tarım geçmişten günümüze önemini korumaktadır. Gelişmiş ülkeler bu ekonomik faaliyete verdikleri önemi geçmişten günümüze kadar artan bir değer olarak vermeye devam etmişlerdir. Bu ülkeler tarım faaliyetlerini içeren kuruluşlarını desteklemekte ve bu uygulamalarını ekonomik, yasal ve sosyal zemin çerçevesinde koruyarak bu konu da taviz vermemektedirler.

Küreselleşme sürecinde dünya için sanayi ve teknoloji ürünlerinin yerini katma değer olarak tarımın almayacağı mümkündür fakat tarımın temel besin ihtiyaçlarının karşılanması ve sanayi sektörünü destekleyici katkısını göz ardı etmemek gerekmektedir. Dolayısıyla tarım ürünleri olmadan insanlar yaşamlarını devam ettirmeleri mümkün olmadığı için tarım sektörünün önemi göz ardı edilemez.

Türkiye’de tarımın toplum ve devlet açısından taşıdığı önem gelişme sürecinde olan ülkemiz açısından dikkat ve duyarlılık getiren bir husus olarak yer almaktadır.

Türkiye’de tarım sektörü ile uğraşan çiftçilerin az toprak veya hayvan sahibi olan çiftçiler için gelir düzeyi düşük kalmaktadır veya tarımsal işletmeleri için sermaye sıkıntısı çekmektedir bu durumda çiftçiler için işletmelerinin faaliyetlerine devam etmeleri açısından Tarım Kredileri ön plana çıkmaktadır ve tarım kesimi için uygulanan tarım sigortaları tarımsal üretim süreci için bulunan riskler, sermaye yetersizliği ve düşük seviyede gerçekleşen gelir düzeyi açısından önemi artmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde Türkiye Ekonomisi temel özellikleri ve sektörler genel yapısı itibariyle incelenmiş olup demografik özellikler nüfus verileri ve bu veriler grafiğe dökülerek yorumlaması yapılmış olup sektör bazında Türkiye ekonomisi genel hatlarıyla anlatılmıştır. Yıllara göre ithalat ve ihracat verileri ile grafikler çizilmiş olup grafiklerin yorumlaması yapılmıştır.

Ekonomi açısından Tarım ve Tarımın Ekonomik Anlamı başlığı altında ikinci bölümde tarımın önemi, tarım nüfus verileri ile yıllara göre kırsal ve kentsel nüfus verileri tablo halinde verilmiş olup grafiği çizilen veriler yorumlanmıştır. Tarımın ilişkili olduğu faktörler tarımla olan ilişkilerinden bahsedilmiş olup Türkiye Ekonomisinde tarımın yeri Gayri Safi Yurt İçi Hasıla verilerine göre tarımın yeri ve bu bilgileri içeren tablolar verilerek tabloların grafiği çizilerek yorumları yapılmıştır. Aynı zamanda Türk tarımında kredi kullanımı adı altında Tarım Kredi Kooperatifleri, Ziraat Bankası A.Ş. ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı anlatılmıştır.

Tarım Sigortalarının tanımı ve gelişim süreci bilgilerini içeren 3. Bölümde Sigorta tanımı yapılarak Tarım sigortaları kapsam ve çerçevesinden bahsedilmiştir. Tarım sigortalarının türlerine göre genel şartları ile bilgileri verilmiştir. Türkiye’de uygulanan Tarım sigortaları tarihsel gelişimi, süreci ve uygulaması anlatılmış olup tarım sigortalarının gelişmemesinin nedenleri anlatılmış olup Tarım sigortalarının faydalarından bahsedilmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde Tarım Sigortaları Havuzu İşletmesi başlığı altında Tarım sigortaları havuzundan bahsedilmiş olup devlet destekli tarım sigortalarında poliçe ve hasar işlemleri anlatılmıştır. Tarım Sigortaları Havuzu İşletmesi yıllık sigorta türlerine göre poliçe sayısı, prim üretimi, ödenen hasar bedeli verileri tablolar halinde verilmiş olup tabloların grafiği çizilerek yorumları yapılmıştır. Yapılan yorumlar sigorta türü bazında poliçe sayısı, prim üretimi, ödenen hasar bedeli, gerçekleşme nedenine göre ödenen hasar bedeli ve bitkisel üretimde ürün bazında ödenen hasar bedeli verilerini içermekte olup bu verilerin grafiklerini ve yorumlarını içermekte olup genel bir değerlendirilme yapılmıştır.

1. BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN COĞRAFI VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ, TÜRKİYE EKONOMİSİ TEMEL ÖZELLİKLERİ VE EKONOMİDE YER ALAN SEKTÖRLER

1.1. Türkiye’nin Yüzölçümü ve Coğrafi Konumu

Türkiye yüz ölçüm olarak 783.577 km² olup iz düşüm alanı olarak bakıldığında 779.452 km² olarak dünyada kuzey yarım kürede yer almaktadır. Eğer yüz ölçüm alanlarına adalar ve göllerin ölçüm alanları da dahil edilirse yüz ölçümü olarak toplamda 814.578 km² ‘ye ulaşırken iz düşümü olarak incelendiğinde de 783.562 km² ‘ye ulaşmaktadır.¹ Ülkemizde toprak yapısında coğrafi koşullar nedeniyle yarısından fazlası engebeli ve dağlık alanlar bulunması sebebiyle yüz ölçümü ile iz düşüm ölçümü arasında farklılık bulunmaktadır.

Kıta olarak incelediğimizde Türkiye’nin konumuna bakıldığında Asya ile Avrupa kıtalarında yer almaktadır ve iki kıtayı ayıran Çanakkale ve İstanbul boğazlarına sahip olarak aynı zamanda Marmara denizi Türkiye için bir göl olarak yer almaktadır. Ülkenin Avrupa kıtasında Tekirdağ, Kırklareli, Edirne Çanakkale’nin bir kısmı ve İstanbul’un Avrupa kısmında yer alan illeri yer alırken geriye kalan illeri Anadolu yakasında bulunduğu için ülkenin büyük bir kısmı Anadolu kıtasında yer almaktadır. Türkiye’nin doğusunda Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan ve İran yer almaktadır. Türkiye’nin batısında ise Bulgaristan ve Yunanistan ülkelerine komşu olarak yer almaktadır. Güney olarak bakıldığında ise Irak ve Suriye ülkelerine komşudur.

Jeopolitik olarak Türkiye coğrafi konumu sebebiyle fırsatları bulunurken aynı zamanda tehditleri de bulunmaktadır. Geçmişten günümüze bakıldığında mevcut fırsatları değerlendirme konusunda iyi değerlendiremediğini söylenebilir. Baktığımızda Türkiye’nin üç tarafı denizlerle çevrili olmasına rağmen deniz sektöründe potansiyeli bulunmasına rağmen gelişmemiş ve aynı zamanda su ürünleri

¹ Nazım Çatalbaş vd., Türkiye Ekonomisi, Saray Matbaacılık, Ankara, 2013, Sf:3

konusunda ülke ekonomisinde katkı sağlayamamıştır. Bunun örneklerinden birisi olarak Trakya bölgesinde ki çorlu Lüleburgaz Çerkezköy üçgeninde ki sanayinin deniz taşımacılığı büyük oranda İstanbul üzerinden küçük çaplı olarak ta Tekirdağ ve Ereğli limanlarından yapılmaktaydı ancak son yıllarda dünyada önemli kuruluşlarından biri olan ASYA PORT un gelmesi ve İstanbul Edirne arasında ki raylı sistemin Tekirdağ ilinin Süleymanpaşa ilçesine bağlanması buradan da gemiler ile Bandırma'nın Erdek limanına aktarılması deniz taşımacılığında önemli bir gelişme yaratmıştır ve şöyle ki Güney Marmara'nın demir yolu taşımacılığı İstanbul ilinde harem ve Sirkeci arasından deniz yoluyla Sirkeci'ye çıkmakta oradan Edirne'ye gitmekte ve Edirne ilinden yurt dışına çıkmaktaydı. Yeni sistemde Erdek limanından gemiye yüklenen vagonlar Tekirdağ limanına gelmekte ve burada balo dediğimiz büyük Anadolu lojistik organizasyon şirketi önemli rol oynamaktadır. Asyaport limanı düşük kapasiteyle çalışıyor olsa da zamanla kapasitesi artacaktır İstanbul Haydarpaşa ve Salı pazarı limanları bu limana kaydırılacaktır. Yıllarca ihmal edilen taşımacılıkta ki denizcilik sektöründe yapılan bu gibi organizasyonla Türkiye'nin kalkınmasında önemli rol oynamaktadır.

1.1.1. Coğrafi Bölgeler ve Ekonomik Faaliyetler Arasında ilişki

Ülkemiz coğrafyası Marmara, Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu olmak 7 bölgeden oluşmaktadır. Coğrafi bölgelerin tespitinde yer alacak olan illerin iklim şartlarının, beşeri özelliklerinin ve ekonomik yapının yakın olması önemli olmakla birlikte bölgelerin her yerinde aynı özellikleri taşıması imkansızdır. Bölge yapısı o bölgede ki her türlü üretim faaliyetlerini iklim şartları, yükseklik farkına bağlı ısı değişimleri, arazi yapısının dağlık taşlık veya engebeli yapıda olması, kış şartlarının ne derece etkili olduğu ve mevsimlerde olan yağışlar etkilidir. Örneğin yağış olarak Karadeniz bölgesi 4 mevsim yağış altında kalırken Akdeniz bölgesinde yaz ayları çok sıcak ve yağış almadan yaşanmaktadır. Diğer bölgelerde bu iki bölge arasında ki farklılıklar gibi diğer bölgelere göre farklılıklar içermektedir. Bu sebeple tarımsal üretim bazı bölgelerde sınırlı olarak yapılmaktadır. Tarımsal üretimin az olduğu bölgelerde hayvancılık daha ön planda yer almaktadır. İklim şartları bölgeden bölgeye farklılık gösterdiği için bölgelerin ekonomik yapısını doğrudan etkilemektedir bu sebeple istihdam

olanaklarının azalması nedeniyle bu bölgelerden göç yaşanmaktadır. Türkiye’de baktığımızda en fazla Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgesinden göç yaşanmasının sebebi o bölgeler için hem sanayi sektörünün hem de üretimin yetersiz olması göç yaşanmasında önemli rol oynamaktadır.

1.2. Nüfusun Ülke Ekonomisi Açısından Önemi

Ülke nüfusu Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırları içerisinde yerleşik olarak yer alan nüfus tarafından oluşmaktadır. Nüfusun üretim için gerekli olan iş gücünü karşıladığı için ülke ekonomisinde önemli rolü bulunmaktadır. Nüfusun büyüklüğü kadar nüfusun yapısı da ülkenin sosyo ekonomik kalkınması bakımından önem arz etmektedir. Ülke ekonomisinin yıllık net büyümesini etkileyen faktörler arasında nüfus artış hızı da bulunmaktadır. Eğer nüfus artış hızı ülke ekonomisinin yıllık büyüme hızından yüksek olması ekonomik gelişme açısından istenmeyen bir durum olarak yer almaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise nüfus artış hızı yüksek ise ülkenin kalkınması, gelişmesi ve refah düzeyinin artması açısından ekonomik büyüme hızının nüfus artış hızından yüksek olması istenen durumdur. Nüfus artış hızı ekonomik büyüme hızını etkilediği gibi

- İş gücü ve istihdam düzeyi
- Kamu harcamaları
- Konut talebi
- Beslenme
- İç göç
- Sağlık harcamaları
- Eğitim harcamaları

Gibi birçok değişkeni etkilemektedir. Örneğin artan nüfusa bağlı ülkenin zorunlu sağlık giderlerinde mevcut nüfus artacağından dolayı artış görülecektir. Aynı şekilde yapılan eğitim harcamalarında da önceden yapılmış olan harcama yeterli kalmayacak ve ülke harcamalarını demografik yatırımlar için harcaması gerekecektir. Bu durumda eğer eğitime yatırım yapılmazsa ülke geleceği açısından eğitim seviyesi düşük bir nüfus oluşacak, kaynaklar eğitime yatırım yapmak için kullanıldığında da gelişmekte

olan ülkelerde sınırlı devlet bütçelerini ekonomik gelişme bakımından olumsuz etkileyecektir.

1.2.1. Nüfus Artışı

Ülkemizde Cumhuriyet dönemine geçiş sürecinde Osmanlı imparatorluğundan Türkiye Cumhuriyeti ilan edilene kadar geçen süreçte yapılan savaşlar da başarılı olmuş ve savaş sürecinde ülke nüfusu ciddi oranda azalmıştır bu sebeple Cumhuriyet'in ilanından sonra nüfusun artması için ülke teşvik edilmiştir.

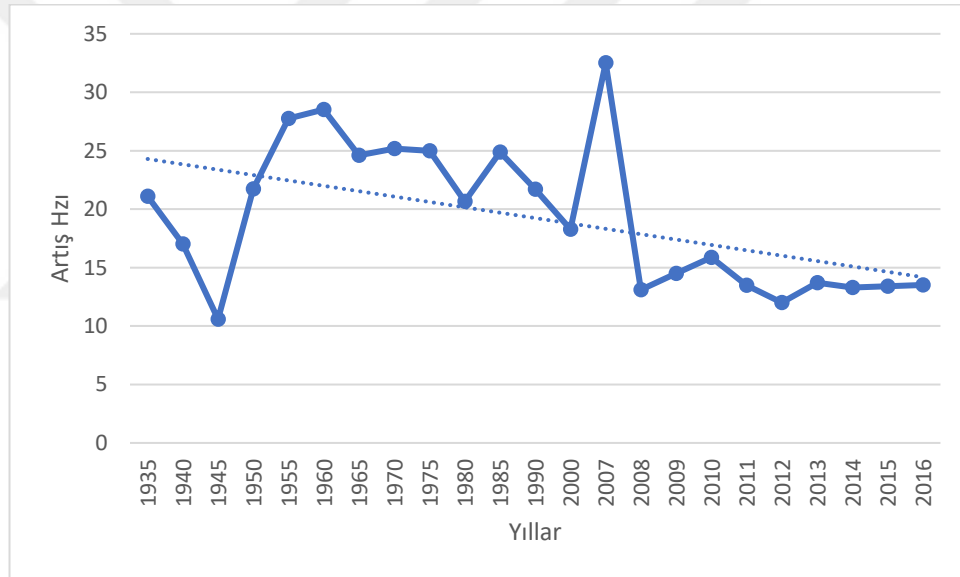
Tablo 1: Yıllara Göre Nüfus Sayım Sonuçları ve Artış Hızı

Yıllar	Nüfus Sayım Sonuçları	Nüfus Artış Hızı
1927	13.648.270	-
1935	16.158.018	21,1
1940	17.820.950	17,03
1945	18.790.174	10,59
1950	20.947.188	21,73
1955	24.064.763	27,75
1960	27.754.820	28,53
1965	31.391.421	24,62
1970	35.605.176	25,19
1975	40.347.719	25
1980	44.736.957	20,65
1985	50.664.458	24,88
1990	56.473.035	21,71
2000	67.803.927	18,28
2007	70.586.256	32,51
2008	71.517.100	13,1
2009	72.561.312	14,5
2010	73.722.988	15,88
2011	74.724.269	13,49

2012	75.627.384	12
2013	76.667.864	13,7
Yıllar	Nüfus Sayım Sonuçları	Nüfus Artış Hızı
2014	77.695.904	13,3
2015	78.741.053	13,4
2016	79.814.871	13,5

Kaynak: TÜİK

TÜİK verilerinden elde edilen Nüfus Sayım Sonuçları ve Artış hızı verilerine göre çizilen Nüfus Artış Hızı grafiği aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1: Yıllara Göre Nüfus Artış Hızı

Tablo 1'de ki verilerden çizilen grafikte yıllara göre nüfus artış oranlarının grafiği yukarıda görülmektedir. Grafiği incelediğimizde en yüksek nüfus artış hızının 2007 yılında %32,51 ile en yüksek seviyede yer aldığını görmekteyiz. Grafiğe genel olarak baktığımızda ise 1945 yılından sonra 1960'lı yıllara doğru bir artış grafiği sergilese de gene olarak azalan bir trend olarak seyretmektedir. 1960'lı yıllara kadar artış hızının yüksek olmasında ki temel nedenlerde devletin nüfusun artışını teşvik etmesinden kaynaklanmaktadır. Nüfus artış hızının yüksek olması hızlı nüfus artışına sebep olur bu da ülke de aynı zamanda istihdam, kaynaklar ve yatırımlar aynı oranda artış göstermediği için sorun teşkil etmektedir.

1.2.2. Nüfusun Eğitim Özellikleri

İş gücü olarak nüfusun önemli bir rolü bulunmaktadır. Nüfusun eğitim dağılımı ise iş gücünün niteliğini oluşturmaktadır. Bu niteliği ise eğitim düzeyi ile sınıflandırılmaktadır. Fakat bu sınıflandırmanın her zaman doğru olmadığını da zaman zaman görmekteyiz Kişi eğitimle o bilim dalına ait işleri bilimsel olarak yapabilir hale gelmektedir. Ancak bazı iş kollarında çıraklıktan yetişen kişiler sadece bir olayı defalarca tekrar tekrar yaptıkları için el becerisine dayanan bu işlerde eğitim almış kişilere nazaran daha verimli çalışabilmektedirler. Köylerde çobanlar çocukluklarından itibaren sürü güttükleri için ziraat fakültesi zootekni bölüm mezunları kadar teknik bilgiye sahip değildirler hayvanların anatomik yapısını o kadar bilmezler ancak buldukları bölgede sürülerin en iyi güden kişiler bunlardır. Bakıldığında bu deneyim ve tecrübeleri sınıflandırmak mümkün olmadığı için eğitim düzeyine göre sınıflandırılmaktadır.

1.3. Ekonomik Yapısı

Türkiye'nin ekonomik yapısını oluşturan sektörler genel hatlarıyla aşağıdaki alt başlıklar halinde anlatılmıştır.

1.3.1. Sanayi Kesimi Yapısı

Ekonomik kalkınma süreci çoğunlukla sanayi sektörünün gelişmesine bağlıdır bu sebeple her ülke ekonomisi için sanayi sektörünün ekonomideki payı özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için önemi büyüktür. Yapılan tarım üretimlerinden elde edilen ürünleri sanayi sektörü sayesinde işlenmesi yarı mamul olarak gelen ürünlerin üretim süreci sonucunda çıktı olarak mamul oluşmasını sağlar. Sanayi ürünlerine olan ihtiyacın ülkemiz tarafından karşılanması açısından bu sektörün gelişmesi ve ülke içerisindeki önemi büyüktür. Türkiye açısından sanayi sektörünün önemine bakacak olursak

- Sanayi sektörünün gelişmesi ile ithal edilen ürünler ülkemizde üretilme imkânı olacağı için ithal edilmeyeceği için ülke için döviz kaybını önlenmiş olur
- Üretilen ürünler için ihracat imkânı sağlanması açısından ülkeye döviz getirisi sağlamış olur

- Ülke nüfusu için istihdam imkânı sağlar
- Tarım sektörü gibi iklim koşullarına bağlı olmayan bir sektör olması üretimi tarım sektörüne göre bir avantajdır
- Yapılan yatırımlar içerisinde önemli bir paya sahiptir

Vb. olarak birçok önemi bulunmaktadır. Ülke için kalkınma sanayi sektörünün gelişmesi ile esas olmaktadır.

1.3.1.1. Türkiye Ekonomisinde Sanayi Sektörünün Yeri

Sanayi sektörü her ülkede olduğu gibi Türkiye ekonomisi açısından da önemi büyüktür. Sanayi sektörü tarımsal ürünlerin sanayi sektöründe işlenmesi ve sanayi ürünlerine olan ihtiyacı ithal etmek yerine ülke içinde karşılanması açısından önem arz etmektedir. Gelişme sürecinde tarım sektöründen sonra kalkınma için sanayi sektörünün önemi büyüktür.

Sanayileşme sayesinde ithalat azalır ve döviz açısından ülkede tasarruf sağlanmış olur ve sanayi ürünlerinin ihracatı da ülkeye döviz getirisi imkânı sağlamış olur. Sanayi sektöründe üretim makineye bağlı olduğu için kısa sürede tarım sektörüne oranla daha fazla üretim yapılma imkânı olduğu için gelir açısından önem taşımaktadır. Üretim süreci tarım kesiminde olduğu gibi iklim koşullarına direk olarak bağlı olmadığı için ülke ekonomisinde stabilite imkânı sağlar.

1.3.1.2 Sanayileşme Süreci Stratejileri ve Türkiye Uygulaması

Ülkenin kalkınma sürecinde ülke için sanayi sektörü, tarım sektörü ve hizmet sektörüne hangi oranda yer alacağı ve hangi sektörün öncelikli olarak yer alacağına karar verilmesi önem arz etmektedir. Kalkınma sürecinde bahsedilen üç sektörde ülke için görevi büyüktür.

Sanayileşme sürecinde süreci destekleyecek iki faktörden biri ithal ederek ülkemizde kullanılan ürünlerin sanayi sektörü tarafından üretilip ithal edilmemesi bir diğeri ise üretilen ürünlerin ihracatıdır. İhracat ile üretilen ürünlerin dış piyasalara ihraç edilmesi sayesinde ülke açısından döviz girdisi avantajı sağlamaktadır. İthal

edilen ürünlerinde ülkemizde imal edilmesi sayesinde ülkemizde ki mevcut döviz rezervlerinin yurt dışına gitmesini önleme avantajı sağlayacaktır.

Kalkınma sürecine giren ülkeler için öncelikli olarak ithal edilen ürünlerin yerine ürünlerin üretilmesi ve ülke açısından ithal ürünlerin değil yerli ürünlerin gerek gümrük yasakları gerek gümrük vergilerini arttırma yoluyla ithal yerine yerli ürüne insanları yönlendirmesi sanayi sürecini destekleyen bir tutum olacaktır. Kurulacak olan sanayi alanları kısa sürede rekabet imkânı sağlayabilecek alanlarda olması aynı zamanda ihracata yönelebilecek alanlarda faaliyet göstermesi projeyi destekleyici nitelikte olacaktır. Bu şekilde planlanan bir süreç uygulamaya konulabilir ve süreçte ilerleme kaydeder ise ithal edilen ürünler yerine üretilen ürünlerin satın alınması yerine yapılan ithalat yerine üretilen ürünler ikame mal görevi görecek ve bu sürecin uygulandığı sanayi sektörü kısa sürede güçlenme imkânı yaratıp rekabet gücü kazanabilir ve devlet tarafından uygulanan koruma politikaları da zamanla kaldırılabilir hatta ihracat sanayisinde faaliyet gösterir hale gelebilir. Ülkemizde de bunun örneklerini tekstil sanayinde görmüş bulunmaktayız. Günümüzde bu politikayı uygulayan ülkeler arasında Güney Kore bu politikanın uygulandığı güzel bir örnek olarak verilebilir.

Sanayi sektörünün desteklenmesi amacıyla uygulanabilecek politikalardan bazıları olarak aşağıda bulunan maddeleri söylemek mümkündür.

- Kısa, orta ve uzun vadeli politikalar ile sanayi kesimine teşvik ve destekleme politikaları ile sektör desteklenmeli ve bu süreç istikrarlı bir şekilde devam ettirilerek gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Sanayi sektörüne yönelik planlanacak ve uygulanacak olan politikalar orta ve uzun vadede kendi teknolojisini üreten ülke pozisyonuna gelecek nitelikte olmalıdır.
- Katma değeri düşük olan ürünler yerine yüksek olan ürünlere öncelik verilerek ihracat desteklenmeli ve teknolojiye dahil edilmeli ve imalat sanayisi süreci boyunca desteklenmelidir.
- Günümüzde yerli otomobilin üretilmesi gibi her alanda kendi ürününü üreten bir ülke pozisyonuna gelmek hedeflenmeli ve politikaları uygulanmalıdır.

- Gelişmiş ülkelerin sanayi üretimi için gerekli olan hammadde enerji gibi girdilerde izlediği politikalar yol gösterici olarak örnek alınabilir ve süreç için gerekli girdi maliyetleri aynı seviyeye getirilmesi çalışılmalıdır.
- Emek iş gücü açısından insan ve hammadde mevcut rekabeti sağlamak açısından göz önünde bulundurulabilir ve aynı zamanda istihdam sağlaması ile avantaj sağlayabilir.
- Mevcut kaynaklar optimal düzeyde kullanılmalı ve enflasyonla mücadele açısından arzın artırılması enflasyonun artması önlenmelidir ve enflasyon ile ilgili gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Sanayi sektöründe ki mevcut teknolojik yapı güçlendirilmeli ve günden güne teknolojiye ayak uydurmalıdır.
- Üretilen sanayi ürünlerinin pazarlaması arttırılmalı sadece üreten değil aynı zamanda üretilen ürünlerin satılabilir olması mümkün kılınmalıdır.
- Sanayide özel sektörün geliştirilmesi imkân tanınmalı ve kamunun sektörde ki payı gerektirdiği düzeyde olmalıdır.
- Sağlıklı işletilemeyen kamu kuruluşları özelleştirilerek devlete olan yükü azaltılmalıdır.
- İş dünyasında güvensizlik ve istikrarsızlığa neden olacak politikalardan uzak durulmalıdır.
- Organize sanayi bölgelerine tanınmış olan teşvikler ile sanayi bölgelerine olan talep özendirilerek bu bölgelerin artması sağlanmalı ve bu süreçte firmaların çevre bilinci ile arıtma tesislerine olan duyarlılığı arttırılmalıdır.
- Günümüzde de fazla tercih edilen üniversite sanayi iş birliği ile teknopark teşvik ile daha da yaygınlaştırılmalıdır.
- Türkiye'nin mevcut dış borç durumunun iyileştirilmesi amacıyla daha uzun vadede olmasına özen gösterilmeli ve dış kaynaklar sanayi üretiminde ara ürünlerde tercih edilmelidir.
- Eğitim sistemi için ayrılan bütçe arttırılmalı ve eğitim sistemi nitelikli iş gücü, teknik eleman ve gelişmiş ülkelerde ki eğitim düzeyine yaklaşmak amacıyla yeniden düzenlenmelidir.

Yıllara göre ihracat ve ithalat verileri aşağıda ki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Yıllara Göre İhracat ve İthalat Verileri

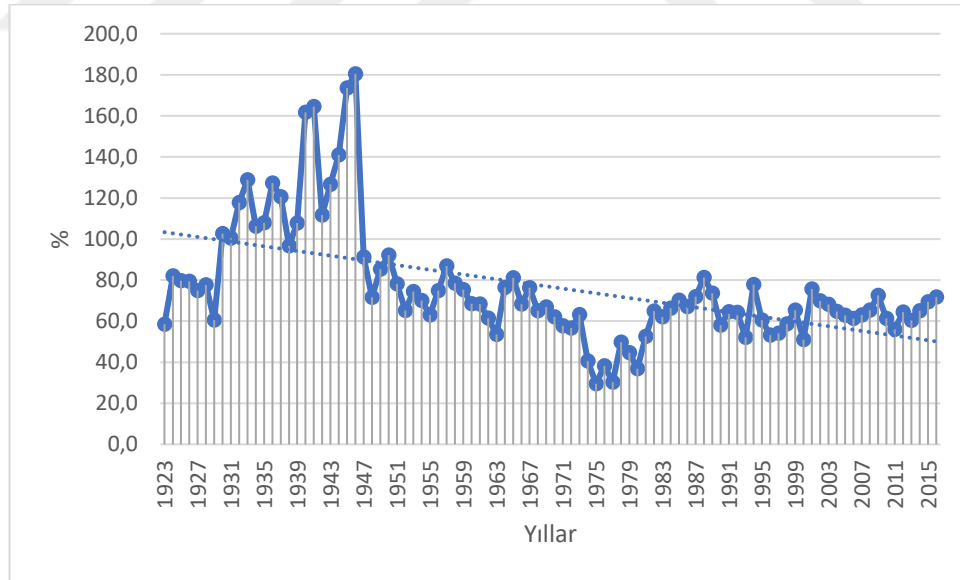
Yıllar	İhracat (Bin ABD \$)	İthalat (Bin ABD \$)
1923	50.790	86.872
1924	82.435	100.462
1925	102.700	128.953
1926	96.437	121.411
1927	80.749	107.752
1928	88.278	113.710
1929	74.827	123.558
1930	71.380	69.540
1931	60.226	59.935
1932	47.972	40.718
1933	58.065	45.091
1934	73.007	68.761
1935	76.232	70.635
1936	93.670	73.619
1937	109.225	90.540
1938	115.019	118.899
1939	99.647	92.498
1940	80.904	50.035
1941	91.056	55.349
1942	126.115	112.879
1943	196.734	155.340
1944	177.952	126.230
1945	168.264	96.969
1946	214.580	118.889
1947	223.301	244.644
1948	196.799	275.053
1949	247.825	290.220
1950	263.424	285.664
1951	314.082	402.086
1952	362.914	555.920
1953	396.061	532.533
1954	334.924	478.359
1955	313.346	497.637
1956	304.990	407.340
1957	345.217	397.125
1958	247.271	315.098
1959	353.799	469.982
1960	320.731	468.186

1961	346.740	507.205
1962	381.197	619.447
1963	368.087	687.616
1964	410.771	537.229
1965	463.738	571.953
1966	490.508	718.269
1967	522.334	684.669
1968	496.419	763.659
1969	536.834	801.236
1970	588.476	947.604
1971	676.602	1.170.840
1972	884.969	1.562.550
1973	1.317.083	2.086.216
1974	1.532.182	3.777.501
1975	1.401.075	4.738.558
1976	1.960.214	5.128.647
1977	1.753.026	5.796.278
1978	2.288.163	4.599.025
1979	2.261.195	5.069.432
1980	2.910.122	7.909.364
1981	4.702.934	8.933.374
1982	5.745.973	8.842.665
1983	5.727.834	9.235.002
1984	7.133.604	10.757.032
1985	7.958.010	11.343.376
1986	7.456.726	11.104.771
1987	10.190.049	14.157.807
1988	11.662.024	14.335.398
1989	11.624.692	15.792.143
1990	12.959.288	22.302.126
1991	13.593.462	21.047.014
1992	14.714.629	22.871.055
1993	15.345.067	29.428.370
1994	18.105.872	23.270.019
1995	21.637.041	35.709.011
1996	23.224.465	43.626.642
1997	26.261.072	48.558.721
1998	26.973.952	45.921.392
1999	26.587.225	40.671.272
2000	27.774.906	54.502.821
2001	31.334.216	41.399.083

2002	36.059.089	51.553.797
2003	47.252.836	69.339.692
2004	63.167.153	97.539.766
2005	73.476.408	116.774.151
2006	85.534.676	139.576.174
2007	107.271.750	170.062.715
2008	132.027.196	201.963.574
2009	102.142.613	140.928.421
2010	113.883.219	185.544.332
2011	134.906.869	240.841.676
2012	152.461.737	236.545.141
2013	151.802.637	251.661.250
2014	157.610.158	242.177.117
2015	143.838.871	207.234.359
2016	142.530.542	198.616.775

Kaynak: TÜİK

Yukarıda bulunan verilerden yararlanılarak aşağıda ihracatı yüzde olarak ithalatı karşılama oranları ile ilgili grafik bulunmaktadır.

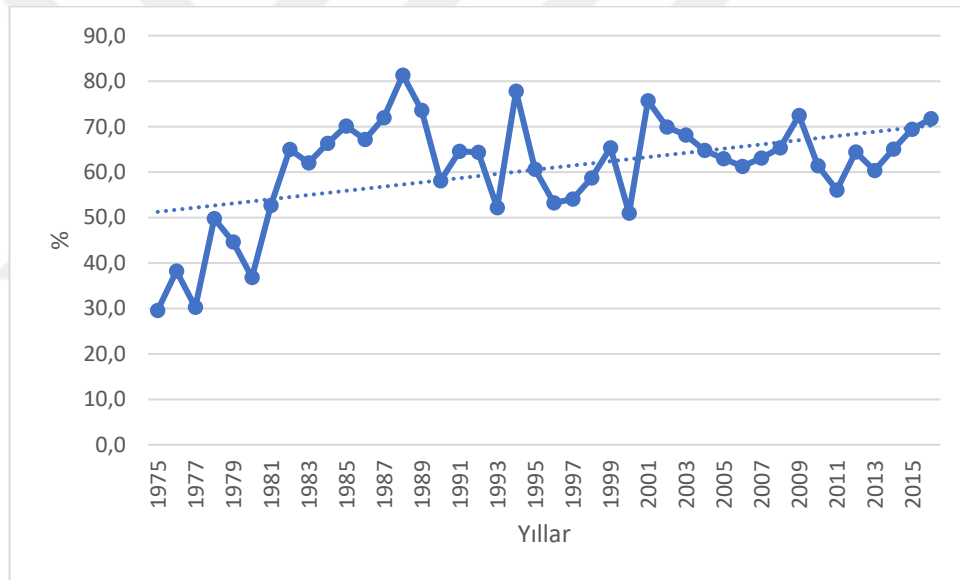

Şekil 2: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı 1923-2015

Grafiğe bakıldığında ihracatın ithalatı karşılama oranı 1923 yılından 2016 yılına kadar bakıldığında grafik genel olarak azalan bir trend grafiği sergilemektedir. İhracatın ithalatı karşılama oranı olarak en düşük oran 1975 yılında %29,6 olmuştur

en yüksek değer olarak ise ihracatın ithalattan fazla olduğu %180,4877 ile 1946 yılında gerçekleşmiştir. 1923 yılından 2016 yılına kadar 78 kere ihracat ithalat kadar gerçekleşmemiş ve düşük seviyede gerçekleşmiştir aynı zamanda 16 kere ithalattan fazla ihracat gerçekleşerek ülkeden döviz çıktısından fazla döviz getirisi sağlanmıştır.

1923 yılından 1930 yılına kadar ithalat ihracattan fazla gerçekleşirken 1923 ile 2016 yılları arasında ilk defa 1930 yılında ihracat fazla gerçekleşmiştir. 1930 yılından 1947 yılına kadar 1938 yılı hariç ihracat ithalattan fazla seviyede gerçekleşirken 1923 yılından 2016 yılına kadar ihracatın ithalattan fazla olduğu 16 yıl bu yıllar arasında gerçekleşmiştir. 1947 yılından 2016 yılına kadar her sene ihracat ithalattan daha düşük seviyede yer almıştır.

Şekil 3: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı 1975-2015

En düşük seviyenin yer aldığı 1975 yılından itibaren çizilen grafik incelendiğinde ise grafik genel olarak artan bir trend eğilimine sahip olmakta olup 1981 yılından itibaren %50'nin altına düşmemiştir.

1.3.2. Hizmet Kesimi Yapısı

Tüm dünya çapında yaşanmakta olan hızlı kentleşme süreci, kamu sektöründe yaşanan gelişmeler ve geri kalan diğer tüm sektörlerde yaşanan süreçte girdi olarak

kullanılması hizmet sektörünün gelişmesini sağlamaktadır. Eğer hizmet sektörü gelişmiş ise diğer sektörler ve hizmet sektörünü oluşturan alt gruplarının da rekabeti ve ekonomisi açısından önem arz etmektedir. *Hizmetler ihracatı günümüzde 1 trilyon dolara ve dünya mal ihracatının %20'sine ulaşmıştır.*² Gelişmekte olan ülkelerde Hizmet sektörünün ihracatı gelişme süreci tamamlanmadığı için daha düşük olmaktadır. Ülkemizde hizmet kesiminin sağladığı katkı gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH), içerisindeki payı geçmiş yıllara göre her yıl artış göstermektedir.

Sırasıyla Tarım, Sanayi ve Hizmetler sektörleri ekonomik faaliyetler olarak sektörleri önem sırasına göre İngiliz klasik iktisatçısı Colin Grant Clark ve Fransız iktisatçısı Jean Fourastie zamanından bu günlere kadar bu şekilde sınıflandırılmıştır.³

*Birleşmiş Milletler'in (BM) yapmış olduğu ayrıma göre hizmetler sektörü; hükümet hizmetleri, genel kamu hizmetleri, teşebbüs ve özel kuruluşların hizmetleri, dinlenme, eğlence ve benzeri hizmetler ile kişisel hizmetleri kapsamaktadır.*⁴

Teknolojik gelişmeler sayesinde bu sektörde bahsettiğimiz hizmet grupları açısından gelişmeler göstermiş olup bu sektörün ticaretini olumlu yönde etkilemiştir. Ülkelerin gelişmişlik seviyelerini günümüzde teknik anlamda gelişmelerine bakarak ekonomik gelişme sürecinde bu üç sektör etkilemektedir.

1.3.2.1. Hizmet Sektörü ile Mal Piyasaları Arasında ki Fark

Tarım ve Sanayi sektöründen elde edilen çıktılar Hizmet sektörü ile aynı değildir. Hizmet sektörü dışında diğer sektörlerde elde edilen çıktılar görülebilir nitelikte olmaktadır fakat hizmet sektöründe bu şekilde değildir. Hizmet sektörünün gelişmesinde elektronik ticaret (e-ticaret) rol oynayarak bu sektörün gelişmesinde etkisi bulunmaktadır. E-Ticareti talep ettiğimiz mal veya hizmeti internet ortamı sayesinde müşteriler tarafından satın alma işletmeciler açısından da ürünlerin satışı, pazarlanması ve dağıtımı ile müşterilere ulaşması olarak tanımlanabilir.

² Nazım Çatalbaş vd., a.g.e., sf:159

³ Nazım Çatalbaş vd., a.g.e., sf:159

⁴ Nazım Çatalbaş vd., a.g.e., sf:159

Dünya Ticaret Örgütü (WTO) tarafından hizmetler sektöründe yer alan ekonomik faaliyetler 12 sektöre ayrılarak oluşturulmuştur. *Bunlar; ticari hizmetler, iletişim hizmetleri, inşaat ve mühendislik hizmetleri, dağıtım hizmetleri, eğitim hizmetleri, çevre hizmetleri, mali (sigorta ve bankacılık) hizmetler, sağlık hizmetleri, turizm ve seyahat hizmetleri, eğlence, kültür ve spor hizmetleri, ulaşım hizmetleri ve bunların dışında kalan diğer hizmetlerdir.*⁵

Emlak ticareti ve Emlak hizmetleri, Mesleki hizmetler ve ar-ge hizmetleri Ticari hizmetleri oluştururken Posta, kargo, internet, Telekom hizmetleri ve diğer iletişim hizmetleri İletişim Hizmetlerini oluşturmaktadır.

Toptan ve perakende satış hizmetleri Dağıtım hizmetlerinin içinde yer alırken ilköğretimden lisansüstü eğitime kadar tüm eğitim öğretim hizmetleri Eğitim Hizmetlerini oluşturmaktadır.

Sigortacılık, Bankacılık ve bu sektörlere bağlı hizmetler Mali hizmetleri oluştururken Turist rehberliği, Seyahat acenteliği, Tur Şirketleri, Oteller ve Restoranlar Turizm Hizmetleri sektörünü oluşturmaktadır.

Sağlık ile ilgili hastane, sağlık ocakları, Toplum sağlığı merkezleri ve özel sağlık kuruluşlarından alınan hizmetler Sağlık hizmetlerini oluştururken Hava, Kara, deniz ve demiryolu taşımacılığı ve geri kalan taşımacılık hizmetleri Ulaşım hizmetlerini oluşturmaktadır.

Tiyatro, Sinema, Sirk, Opera, Bale, Konser, Müze hizmetleri, diğer Kültürel hizmetler ve Televizyon kanallarının sunduğu hizmetler Eğlence Kültür ve Spor hizmetlerini oluşturmaktadır.

Ekonomik kalkınma sürecinde gelişmenin en önemli göstergelerinden biri olarak ülke de hizmet sektörünün durumuna bakılarak anlaşılabilir. Hizmet sektörünün gelişmesi ülkenin ekonomik olarak gelişmesinin bir göstergesi olarak yer almaktadır.

Hizmet sektörü Ticaret, Ulaştırma, İnşaat ve Turizm sektörleri alt gruplarının toplamı olarak oluşmaktadır.

⁵Nazım Çatalbaş vd., a.g.e., sf:161

1.3.3. Tarım Kesimi Yapısı

Tarımsal üretimde ve tarım sektöründe yaşanan kalkınma ülke ekonomisini doğrudan etkileyen bir durumdur. Gelişmekte olan ülkelerde tarımsal üretim sürecinde teknolojinin tarımda kullanılmaması ve üretim süreci sonunda çıktılarının yani ürünlerin etkin bir şekilde pazarlanamaması gelişmekte olan ülkelerde tarım sektörünün gelişme sürecinde önemli bir payının bulunması sebebiyle olumsuz etkilerken tarımsal kesimin nüfusunun fazla olması olumlu yönde etkilemektedir. Olumsuzluğa neden olan faktörlerde yaşanabilecek olan gelişmeler tarımsal üretimi olumlu yönde etkileyecek ve ülke ekonomisi için olumlu bir gelişmeye neden olacak ve ekonomik kalkınmada etkili olan bir faktör olarak yer alacaktır.

Ülkemizde ekonomik kalkınma sürecinin içinde iken tarım kesiminin de etkisi göz ardı edilemez. Fakat hala tarımsal üretim için üretim sürecinde ve sonrasında hâlâ eski yöntemler ile hareket eden çiftçiler yani yeniliğe ayak uydurmayan veya uyum sağlamakta zorluk çeken işletmeler daha fazla fayda sağlayabilecek iken uyum sağlayamadıkları için mevcut üretimler ile yetinmek zorunda kalmaktadırlar ve bu kesimin fazla olması ülke de ki tarımsal üretimden elde edilen faydanın düşük seviyede kalmasına neden olmaktadır. Bu sebeple çiftçilerin tohum, arazi ekimi, gübre kullanımı, üretim sürecinde kullanılan makine ve teçhizatlarının kullanımı ve geri kalan tarımsal üretim için gerekli olan konular hakkında bilgilendirilmesi ve çiftçilerinde üretimde bu bilgileri uygulamaları tarımda kalkınma süreci için destek olacaktır. Aynı zamanda bu bilgilendirmeler sadece bitkisel üretim için değil büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, arıcılık ve kümes hayvancılığında da yapılması yeniliğe ayak uydurmada zorlanan tarım kesimi için fayda sağlayacaktır.

1.3.3.1. Tarımın Türkiye Ekonomisindeki Yeri

Tarımsal üretim birçok sektörün içerisinde yer aldığı için birçok alanda ülke için fayda sağlamaktadır ve aşağıda Türkiye ekonomisi için sağladığı faydalardan bir kısmı maddeler halinde belirtilmiştir.

- Üretilen ürünler ihraç edilerek Türkiye Ekonomisi için döviz girdisi sağlamaktadır.

- Türkiye ve birçok ülkenin gıda ihtiyacını sağladığı için hayati önem taşıyan bir sektör olarak yer almaktadır.
- Ülke nüfusunda tarımsal kesimde yaşayan insanlar için istihdam kaynağı olmaktadır.
- Özellikle iklim koşulları gereği belirli bölgelerde üretilen ürünlerin pazarlanması sonucu pazara ulaştırılması amacıyla Ulaştırma sektörü içinde önemli bir yeri bulunmaktadır.
- Sanayi sektörü içinde üretim süreci için gerekli olan hammadde ihtiyacını karşılayarak Ülkenin gelişme sürecinde sanayi sektörünü destekleyen bir sektördür.

1.3.3.2. Tarımsal Üretim Süreci ve Ekonomik Katkısı

Ülkemizde uzun yıllar boyunca tarımsal üretim de teknik bir üretim süreci olmamış olup sadece ekilen tohumun ile hasat zamanında elde edilen verim sağlanmıştır. Bu günlere gelene dek önceden tarımsal kesim üretim sürecinde tohumlar ekilirken tarımsal arazi de önceden etkin bir şekilde kullanılmıyordu ancak günümüzde hem tarım arazilerinin etkin bir şekilde kullanımı hem de gelişen tarımsal üretim süreci sayesinde mevcut yıl için üretimden elde edilen hasat ürünlerinde ki verim geçmiş yıllara göre daha iyi olmaktadır. Bu da özellikle bitkisel ürünler için yılın belli bir zaman diliminde gerçekleştirilmesi mümkün olduğu için önem arz etmektedir. Bu süreçte etkili olan faktörler Tohum, Gübre Kullanımı, Sulama Teknikleri, Makine ve Teçhizat, Hastalık ve Zararlı organizmalar ile mücadele ve Hayvancılıkta Tercih Edilen Hayvan Türü ve Cinsi olarak tanımlanabilir.

1.3.3.2.1. Tohum

Yapılacak bitkisel ürün üretimi için olmazsa olmazlar içinde tohum yer almaktadır. Genetik çalışmalar ile ortaya çıkan yeni tohum cinsleri veya türleri üretim sürecinde çiftçileri olumlu veya olumsuz yönde etkileyen bir faktördür. Çiftçiler tercih ettikleri tohum ile aynı üretim sürecinden bir dekara daha fazla verim elde edecekleri tohumu seçmeleri hem çiftçi için aynı zamanda da ülke için önem arz etmektedir. Örneğin piyasada yeni pazarlanan bir tohum tercih edildiğinde eğer elde edilen verim

düşük kalırsa çiftçi tüm ürününü satsa bile tarladan ürününü toplatmak için harcayacağı para ile kâr elde edemeyecek ve zarar edecektir. Bu tarz durumlarda çiftçiler ürünlerini toplatmaktan vazgeçmekte hem çiftçiler maddi olarak zarar etmekte hem de talep edilen ürün arz edilenden fazla olacağı için mevcut ürünün fiyatı yükselecek ve aynı zamanda talep yeteri kadar karşılanamayacağı için ihracatı da etkileyerek ülke ekonomisi için olumsuz bir durum teşkil edecektir.

Tohum üretim firmaları veya tohumu ithal eden firmalar da yukarıda belirtilen süreçten etkilenmektedirler. Özel sektörde tohumculuk firmaları eğer yeni piyasada pazarlanan bir tohumdan normalde elde edilen verimden daha fazla verim elde edilmesi durumunda ürünün piyasada kıt duruma düşmemesi, çiftçinin kâr elde etmesinin yanı sıra aynı zamanda özel sektörde de tohum firması ile sağlanan istihdamın devam etmesini sağlayacaktır.

1.3.3.2.2. Gübre Kullanımı

Gübre kullanımı toprakta zamanla azalan maddelerin kimyasal yollar ile üretilip toprakta eksik olan maddelerin sağlanmasına imkân sağlamaktadır. Gübre kullanımı ise birim alanda yani bir dekarдан elde edilen verimin artmasına imkân sağlamaktadır. Gübre kullanımında önemli olan faktör çiftçinin öncesinde toprak analizi yaptırmasıdır ve toprak analizi desteği de ülkemiz tarafından çiftçilere sağlanmaktadır. Eğer toprak analizi yaptırmadan rastgele tercih edilen gübre kullanımı toprakta ki eksik olan madde ihtiyacını karşılamayacak ve verimi artırmayacağı için hem gübre kullanımı için ödenen para ve yaşanacak verim kaybından dolayı çiftçi zarar görecektir. Azotlu, Fosforlu ve Potasyumlu gübreler tahlil sonucuna göre eksik olan gübre tercihi ile çiftçiler mevcut üretim yılı için geçerli olan üretim sürecinden elde edecekleri verimde artış göstermektedir.

Ülkemizde Tarımsal üretim sürecinin önemi gereği gübre kullanımı desteklenmektedir. Ülkemizde üretim yılı için dekar başına belirlenen fiyat ile gübre kullanımı desteklenmektedir. Örneğin Mazot ve Gübre desteği 2017 yılı için dekar başına 11 Türk Lirası'dır.⁶ Bu durum çiftçilerin mevcut giderlerini azaltarak gübre

⁶ <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler/Alan-Bazli-Destekler> Erişim Tarihi 02/07/2017

kullanımı ile verim artışı elde etmesi için uygulanan bir destektir. Aşağıda Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı'nın sayfasından desteklemeden faydalanmak için gerekli belgelerin teslimi ile ilgili tarih bilgileri yer almaktadır.

Tablo 3: Destekleme Uygulama Takvimi

DESTEKLEME UYGULAMA TAKVİMİ				
Destekleme Adı	Belge Teslim Başlangıç Tarihi	Belge Teslim Bitiş Tarihi	Askı Süresi	Kesin İcmallerin BÜGEM'e Gönderilme Tarihleri
Mazot, Gübre ve Toprak Analizi Desteği			5 (Beş) Gün	Şub.16
Mazot, Gübre	1.01.2015	31.12.2015		
Toprak Analizi	1.01.2015	31.12.2015		

Kaynak:<http://www.tarim.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler/Alan-Bazli-Destekler/Mazot-Gubde-ve-Toprak-Analizi-Destegi> Erişim Tarihi 02/07/2017

Desteklemeden yararlanmak için çiftçilerin yerine getirmesi gerekli olan koşullar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.⁷

- Yapılacak üretim yılı için Çiftçi Kayıt sistemine kayıtlarının yapılması veya mevcut kayıtları var ise kayıtlarının yenilenmesi ve ilgili destekten faydalanmak için isteğini belirten dilekçenin Çiftçi Kayıt Sistemine Bağlı olduğu İl veya İlçe de ki Müdürlüklere teslim etmeleri gerekmektedir.
- Toprak analizi desteğinden faydalanmak için Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetki verilmiş olan laboratuvarlardan toprak analizini ilgili yıl için belirtilen tarihe kadar yaptırmaları gerekmekte olup yetkilendirilmiş olan laboratuvarlar Bakanlığın sayfasında belirtilmektedir.
- 50 dekar dahil olmak üzere 50 dekar üzerinde tarlası olan tarımsal üretim yapan çiftçiler gübre desteğinden faydalanmak istediklerinde kesinlikle toprak analizini yaptırmaları gerekmektedir.
- Yapılan üretim yılı içerisinde Çiftçi Kayıt sisteminde kayıtlı olan çiftçiler ve desteklemelerden yararlanmak isteyen çiftçiler yapılacak olan

⁷ <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler/Alan-Bazli-Destekler/Mazot-Gubde-ve-Toprak-Analizi-Destegi> Erişim Tarihi 02/07/2017

desteklemelerden faydalanmak için ilan tarihinden itibaren kayıtlı oldukları İl veya İlçe müdürlüklerine desteklemeden faydalanmak için başvuruda bulunmaları gerekmektedir.

1.3.3.2.3. Sulama Teknikleri

Tarımsal üretim sürecinde etkili olan bir faktörde su olarak yer almaktadır. Özellikle kurak olan bölgelerde bu sorun sulama yöntemleri ile giderilmektedir. Sulama çeşitleri ile arazinin su kaynaklarına olan yakınlığı veya sondaj yöntemi ile elde edilen su sayesinde gerekli olan su temin edilmektedir. Bitkisel üretim sürecinde bitkinin gelişimi için rol oynayan su verimi etkilemektedir.

Eğer çiftçinin sulama imkânı bulunmuyorsa veya bütçesi bunun için yeterli değilse örneğin mısır üretiminde az yağış için tercih edilen tohumlar üretim süreci için tercih edilirse diğer tohumların tercih edilmesi durumuna göre daha fazla verim elde edilecektir. Bu durumda bize üretim süreci için tohum seçiminin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

1.3.3.2.4. Makine ve Teçhizat

Tarımsal üretimde makine kullanımı tarımsal üretimde modernleşme başlamıştır. Önceden orak ile bireyin emek iş gücü sayesinde tarladaki ürün hasat edilirken biçerdöver sayesinde tarım arazisi çok daha kısa sürede hasat edilmektedir ve çiftçiye bu zaman tasarrufu imkânı sağlamaktadır bu sayede çiftçiler üretim sürecinin denk geldiği mevsim şartlarına göre belirli ürünlerde ikinci bir ürün elde etmek için tarlalarından bir yıl içerisinde daha fazla fayda sağlama imkânı sağlamaktadır. Makine ve teçhizatı satın almak mevcut maliyeti gereği her tarım işletmesi için mümkün olmamaktadır bu da ayrı bir sektöre istihdam kaynağı oluşturmaktadır. Kişiler biçerdöver gibi yüksek maliyetli tarım makine ve aletlerini satın alarak işletmelerinde demirbaş olarak bulunmayan tarım işletmelerinin belirli bir ücret karşılığında tarım alanlarının hasatını gerçekleştirerek çiftçiler için günümüzde kolaylık ve zaman tasarrufu imkânı sağlarken biçerdöver sahiplerine de istihdam kaynağı oluşturmaktadır.

1.3.3.2.5. Hastalık ve Zararlı organizmalarla Mücadele

Tarım ürünlerinden elde edilen verimin düşmesine bazen de verim alınamamasına yol açmaktadır. Ürünlerin ülke içinde ki piyasa fiyatlarını ve ihracatını etkileyen bir durum olarak bulunmaktadır. Kalitesi düşen ürünler ihracat için gerekli şartları taşıyamayacağı için ürünler ihraç edilemeyecek ve bu da ülkemiz için döviz kaybına neden olacaktır. Bununla birlikte verim alınamaması durumunda ise ürünün talebi arzından fazla olacağı için piyasa fiyatlarında dalgalanmaya sebep olacaktır. Bu sebeplerden dolayı hastalık ve zararların önlenmesi büyük önem taşımaktadır.

1.3.3.2.6. Hayvancılıkta Tercih Edilen Hayvan Türü ve Cinsi

Büyükbaş hayvancılıkta günlük süt miktarı hayvancılık için tercih edilen türe göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle çiftçiler büyükbaş hayvancılıkta günlük süt üretimi olarak daha fazla süt elde edebilecekleri hayvan türünü elde edebilecekleri yavrulama olasılığını da göz önünde bulundurarak avantajlı konuma geçebilirler. Bu durum kümes hayvancılığında da geçerli olmaktadır.

1.3.3.3. Tarımsal Kesimin Yaptığı Üretim Grupları ve Tarım Sektöründe Yaşanan Sorunlar

Modern tarım yöntemleri ile tarımsal üretim sürecinde kullanılan makine ve teçhizatlar ve gübreleme ile verim artışı sağlanması Türkiye için besin ihtiyacını karşılanmakta ve aynı zamanda ihracat imkânı oluşmaktadır. Yapılan tarımsal üretim sürecini bitkisel ürünler, endüstriyel bitkiler, baklagiller, yağlı tohumlar, sebzeçilik, meyvecilik, ormancılık ve ormancılık ürünleri, hayvancılık ve su ürünleri olarak oluşturmaktadır.

Tarım sektöründe yaşanan sorunları maddeler halinde özetleyecek olursak;

- Orman ürünlerinde işletmelerin gelişmelere uyum sağlayamaması ve eski yöntemler ile üretime devam etmesi
- Su ürünleri avcılığında avlanma yasağı tarihlerine gereken özenin gösterilmemesi
- Su ürünlerinin yakalanmasında dinamit ve türevleri maddelerinin kullanımı nedeniyle balık yataklarının zarar görmesi

- Tarımsal üretim yapılan arazilerde yaşanan doğal afetler
- Tarımsal işletmelerin sermaye konusunda yetersiz kalması
- Tarımsal işletmelerin arazilerini nadasa bırakma oranlarının yüksek olması
- Tarımsal üretim için tarımsal işletmelerin gerekli olan makine ve teçhizat eksiklikleri
- Küçük tarımsal işletmeleri
- Tarımsal üretimde yaşanan verim düşüklüğü veya üretimin az olması
- Tarımsal işletmelerin ürünlere olacak olan talebi doğru değerlendirememesi
- Verimli tarım arazilerinin üzerine daha önceden sanayi kuruluşları kurulması
- Taban fiyat uygulamasında yaşanan sorunlar
- Tarım işletmelerinin sulama için yaşadığı sıkıntılar

Yukarıda bulunan maddeler tarım kesimi dikkate alındığında listeye çok daha fazla sorun eklemek mümkündür. Yaşanan sorunların hepsinin en kısa sürede çözülmesi her zaman mümkün değildir. Örneğin bu yıl üretim sonucu buğday fiyatları normalde beklenen fiyattan çok daha yüksek fiyatta yer alması nedeniyle tarımsal işletmelerinde depolarında buğday olmadığı için olan talebe cevap veremeyeceklerdir bu durumu yaşayan çiftçiler buğday fiyatları yüksek olduğu için önümüzde ki yıl üretiminin büyük çoğunluğunu buğdaya ayıracaktır fakat bu durumda da buğday arzında yaşanan fazlalık nedeniyle geçen yıl beklenen fiyattan bile daha düşük fiyatta buğdayın fiyatının belirlenmesi sebebiyle tarım kesimi beklediği kârı elde edemeyecektir.

1.3.4. Maden kesimi

Madencilik sektörü tüm dünyada ekonomik kalkınma açısından sanayi kesiminin gelişmesinde rol alan bir sektör olduğu için sanayileşme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Maden kaynakları da ülkeler için sınırlı kıt kaynaklar olduğu için işletilmesi tespiti gelişme sürecinde ülkelere katkı sağlayacağı için bu süreçler ülkeler için çok daha önem taşımaktadır.

Cumhuriyetin ilan edilmeden önce ki dönemlerde verilmiş olan imtiyazlar ile madenleri ülkemizde yabancılar işletmiştir

1.3.4.1. Madencilik Ekonomik Önemi

Ülke ekonomileri açısından yer altı kaynaklarının zenginliği sanayi kesimini metalürji açısından etkilediği ve sanayinin kurulması gelişmesi açısından önem arz ettiği için önemi bulunmaktadır. Madenlerin kullanımını iyi değerlendiren ülkeler ülkenin gelişmesi açısından avantaj taşımaktadırlar. Demir ve kömür gibi yer altı madenleri metalürji sanayisinde ki gelişme sürecini etkilerken makine ve maden sanayisinin de gelişmesinde rol almaktadır. Bakır üretiminde ki artış döküm sanayisi ve bakır teli endüstrisi sürecinde rol oynamaktadır. Kükürt, fosfat ve azot gibi maddelerde tarım sektöründe çiftçilerin yapılan toprak analizlerine göre arazilerinde eksik bulunan maddeleri üretim sürecinde kullanarak elde edecekleri verimi etkilemesi açısından besin kaynağı, üretilen ürünlerin ihracatı ve sanayi sektörüne hammadde ihtiyacı sağladığı için büyük önemi bulunmaktadır. Her yer altı zenginliği kendi türüne göre farklı sektörlerin sürecini etkilediği için yer altı zenginlikleri ülkeler için her sektörü etkileyen önemli bir faktördür.

Yer altı zenginliklerinin işletilme düzeyi madenlerden sağlanacak faydayı etkilemesi dolayısıyla madenlerden elde edilecek ekonomik faydayı etkilemektedir ve ülkemizde madenlerden elde edilen fayda sınırlı düzeydedir.

Kalkınma sürecinde planlanan stratejilerin uzun vadeli planları için maden kaynaklarının kullanımı sanayileşme sürecini ekonomik ve hammadde açısından etkilediği için süreci hızlandırmaktadır. Bu sebeple üretimin hızlandırılması sanayi sektörlerini olumlu etkilemektedir. Üretimin hızlanması metal sanayi sektörünü etkilerken bu alanda üretilen mamuller makine sanayisi için de yarı mamul ihtiyacını karşılayacağı için gelişme açısından önem taşımaktadır.

1.3.4.2. Maden Üretimi

Hammadde kaynakları sanayileşme sürecinde iş gücü ile birlikte sanayileşme sürecinin gelişmesinin hızlanmasında ve hammadde kaynakları olarak ta yeraltı kaynakları rol almaktadır. Türkiye maden kaynakları açısından zengin bir ülke olmakta olup bor kaynağı açısından da tüm dünyada önemli bir rezerv kaynağı bulunmaktadır. Fakat yer altı kaynaklarının birçok coğrafi bölgede bulunması ekonomik olarak fayda sağlayacağı anlamına gelmemektedir. Eğer bir maden işletmesi kurulacak ise o maden yatağından

- Rezerv miktarı işletme kurulması yatırım yapılması açısından yapılan maliyet hesaplamalarında kârlılık sağlayacaksa
- Çıkarılıp işlenecek olan veya işlenmesine gerek kalmadan kullanılacak olan yer altı kaynağının kalitesi
- Kurulacak işletme açısından da maden yatağının ulaşım açısından pazara uygun coğrafi konumunun olması

Beklenmektedir. Maden işletmelerinde özel sektör ve kamu sektörü faaliyet göstermekte olup özel sektör olarak küçük işletmeler maliyet ve maliyetin karşısında düşük produktivite üretim ile karşılaşmaktadır. Madenler de coğrafi bölgelere göre dağılışı göstermiş olup, kullanım alanları ve özellikleri bakımında da sınıflandırılabilir. Kömür, linyit ve petrol enerji kaynağı olarak kullanılırken, demir, bakır, krom gibi maddeler sanayi sektörü için hammadde olarak kullanılmaktadır. Maden yataklarına işletme kurulması maliyet açısından çok yüksek maliyetler ile mümkün olmaktadır ve işletmeden beklenen hammadde çıkarılamaması veya iyi işletilememesi gibi riskler karşısında işletmenin faaliyetlerine devam edememesi çok yüksek ihtimaldir.

Maden sektörünün genel sorunlarına baktığımızda

- Madencilik GSYH içinde ki payı çok düşük kalmıştır
- Maden ihracatının toplam ihracat içerisinde payı az kalmıştır
- Maden ithalatının da ihracata göre daha fazla olması
- Sermaye ve kredi sıkıntısı sektörde faaliyet gösteren özel firmalara finans desteğinin bulunmaması
- Ülkemizin coğrafi yapısının engebeli ve yüksek arazi yapısına sahip olması sebebiyle ulaşımında maliyetlerinin fazla olması

Gibi birçok sorunlar gözlenmektedir. Bu sorunlardan temel olarak ilk ikisini inceleyecek olursak sırasıyla madencilik GSYH içindeki payı ve toplam ihracat içerisindeki payına ait veriler ve grafik aşağıda bulunmaktadır.

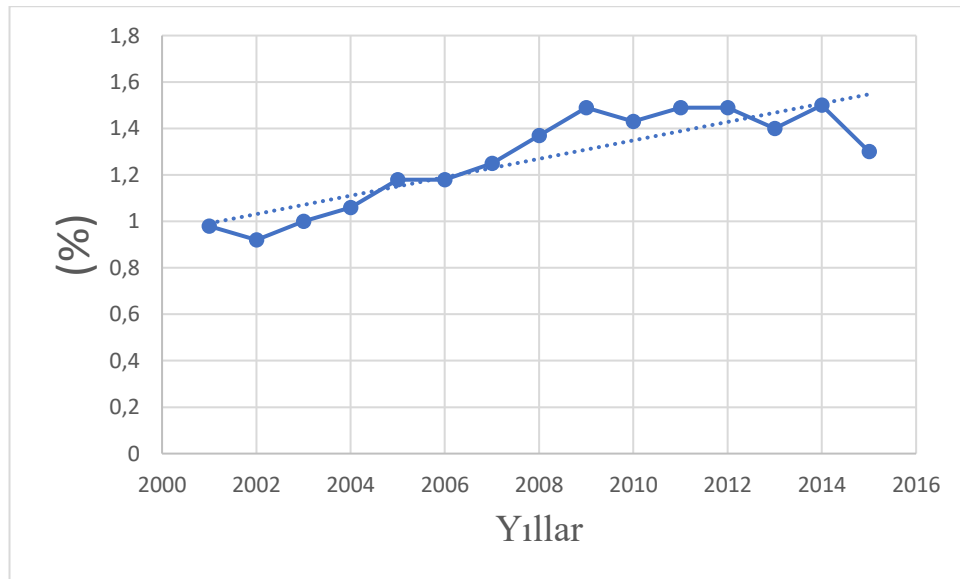
Tablo 4: Yıllara Göre Madencilik GSYH İçindeki Payı

Yıllar	Madencilik / GSYH (%)	Madencilik ve Taşocağı Üretim Değeri (Milyon TL)
2001	0,98	2.354

2002	0,92	3.226
2003	1	4.538
2004	1,06	5.899
2005	1,18	7.629
2006	1,18	8.952
2007	1,25	10.531
2008	1,37	13.030
2009	1,49	14.235
2010	1,43	15.785
2011	1,49	19.249
2012	1,49	21.103
2013	1,4	21.889
2014	1,5	25.453
2015	1,3	24.626

Kaynak: <http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-dis-ticaret>

Maden tetkik ve arama genel müdürlüğünden alınan verilere göre çizilen grafik aşağıda çizilmiştir.

Şekil 4: Yıllara Göre Madencilik GSYH İçindeki Oranı

Grafiğe baktığımızda veriler 2000 yılından itibaren genel bir artış trend grafiğine sahiptir. Madencilik GSYH içinde ki payı 2014 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

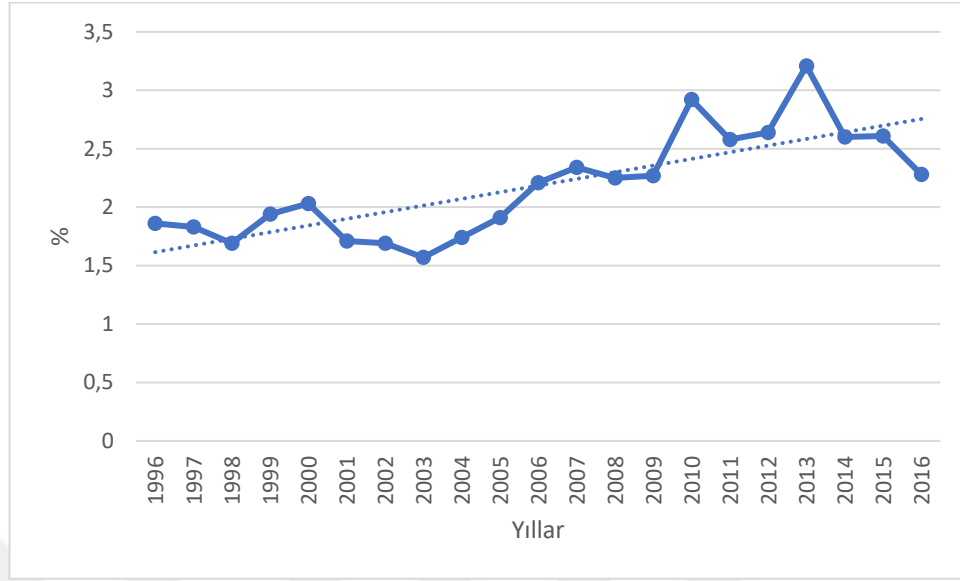
Tablo 5: Türkiye'nin İhracatında Madencilik Payı

Yıl	Toplam İhracat (Milyon \$)	Maden İhracatı (Milyon \$)	Maden İhracatının Toplam İhracat İçindeki Payı (%)
1996	23.224	432	1,86
1997	26.261	482	1,83
1998	26.974	456	1,69
1999	26.587	517	1,94
2000	27.775	563	2,03
2001	31.334	536	1,71
2002	36.059	608	1,69
2003	47.253	742	1,57
2004	63.167	1.099	1,74
2005	73.476	1.402	1,91
2006	85.535	1.889	2,21
2007	107.272	2.512	2,34
2008	132.027	2.965	2,25
2009	102.143	2.315	2,27
2010	113.883	3.325	2,92
2011	134.972	3.485	2,58
2012	152.561	4.031	2,64
2013	151.812	4.870	3,21
2014	157.715	4.097	2,6
2015	143.862	3.750	2,61
2016	142.606	3.245	2,28

Kaynak: <http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-dis-ticaret-payi>, Erişim

Tarihi: 12/06/2017

Toplam ihracatta madencilik ihracat payına ait verilere göre çizilen grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 5: Maden İhracatının Toplam İhracat İçindeki Yüzdelik Payı

Maden ihracatında 2006 yılından itibaren grafik genel olarak artan bir trend eğilimine sahiptir. Toplam ihracat içerisinde madencilik payı en düşük olarak 2003 yılında %1,57 ile gerçekleşirken en yüksek olarak %3,21 olarak 2013 yılında gerçekleşmiştir.

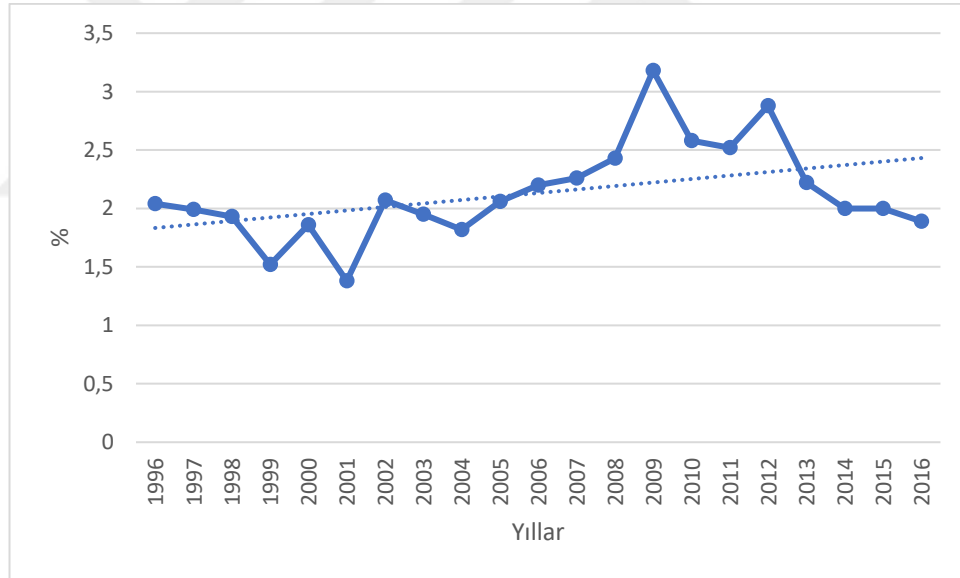
Tablo 6: Türkiye'nin İthalatında Madencilik Payı

Yıl	İthalat (Milyon \$)	Maden İthalatı (Milyon \$)	Toplam İthalatta Madencilik Payı (%)
1996	43.627	892	2,04
1997	48.559	964	1,99
1998	45.921	887	1,93
1999	40.671	620	1,52
2000	54.503	1.013	1,86
2001	41.399	573	1,38
2002	51.554	1.067	2,07
2003	69.340	1.354	1,95
2004	97.540	1.774	1,82
2005	116.774	2.410	2,06
2006	139.576	3.077	2,2
2007	170.063	3.851	2,26
2008	201.964	4.905	2,43
2009	140.928	4.485	3,18

Yıl	İthalat (Milyon \$)	Maden İthalatı (Milyon \$)	Toplam İthalatta Madencilik Payı (%)
2010	185.544	4.785	2,58
2011	240.834	6.066	2,52
2012	236.537	6.817	2,88
2013	251.651	5.581	2,22
2014	242.224	4.849	2
2015	207.207	4.608	2
2016	198.602	3.748	1,89

Kaynak:<http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-ihracatin-ithalati-karsilama-orani>, Erişim Tarihi: 12/06/2017

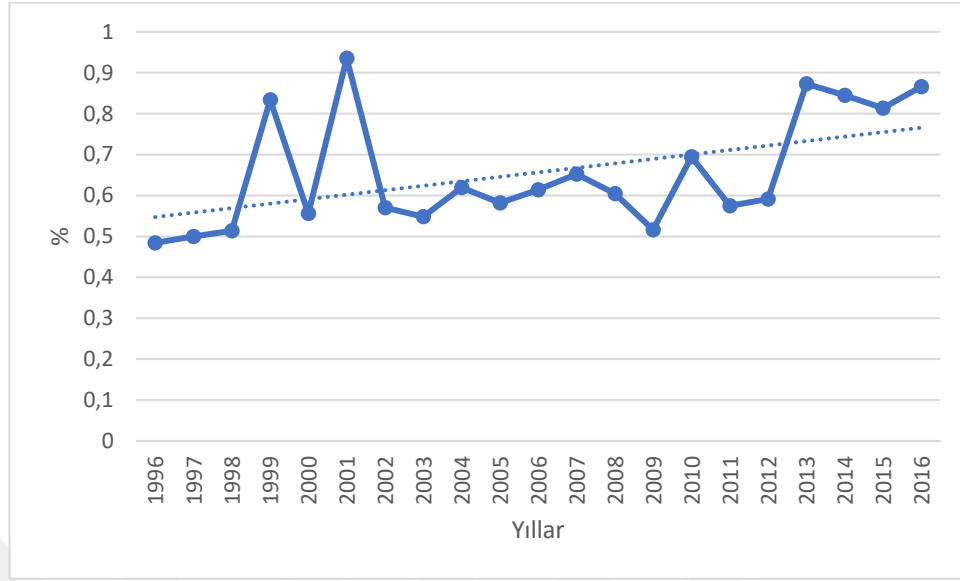
Yıllara göre toplam ithalat verilerinin içinde madencilik ile ilgili yapılan ithalatın verilerine göre çizilen grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 6: Toplam İhracatta Madencilik Payı

Toplam ithalat içerisinde yüzde olarak çok düşük bir yüzde olarak yer alsa da 1996 ile 2016 yılı grafiğini incelediğimizde grafik genel olarak artan bir trend eğilimine sahip olup en yüksek değeri 2009 yılında %3,18 ile gerçekleşmiş iken minimum değer 2001 yılında %1,38 ile gerçekleşmiştir.

1996 ile 2016 yılları arasında gerçekleşmiş olan madencilik ithalat ve ihracat verilerine göre ihracatın ithalatı karşılama oranları ile ilgili çizilmiş olan grafik aşağıda yer almaktadır.

Şekil 7: Madencilikte İhracat / İthalat

Madencilikte yapılan ihracat ithalat değerlerini karşılamasa da 1996 ile 2016 yılları arasında gerçekleşmiş olan verilere bakıldığında grafik genel olarak artan bir trend eğilimine sahiptir. 1997 yılından itibaren oran %50'nin altında kalmamış olup maksimum oran 2001 yılında %93 olarak gerçekleşirken minimum değer 1996 yılında %48 ile gerçekleşmiştir.

2. BÖLÜM

EKONOMİ AÇISINDAN TARIM VE TARIMIN EKONOMİK ANLAMI

2.1. Tarımın Tanımı Ve Önemi

Dünyada hızlı nüfus artışı karşısında insanoğlunun besin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla kaynaklar kıt olmasa da kıt duruma düşeceğinden verimli bir şekilde kullanılmalıdır. İnsanoğlunun M.Ö. 10000 yıl öncesine kadar avcılık ve toplayıcılıkla ihtiyaçlarını karşılayabiliyor iken bu dönemden itibaren ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla tarıma geçmek zorunda kalmıştır.

Mevcut kaynaklar doğrultusunda verimlilik artışı sağlanırsa daha fazla çıktı elde edilebilir bu sebeple insanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi için verimlilik önem taşımaktadır. Çünkü artan nüfusa günümüz şartları ve mevcut durumlar göz önünde bulundurulduğunda tarım arazilerinin azalması durumunda verimlilik çok daha ön planda olacaktır. Tarım faaliyeti ile ilk iktisadi faaliyet insanların beslenme, giyinme ve diğer ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla temel bir iktisadi faaliyettir. Bu sebeple insanoğlunun ilk uğraş alanı olarak tarımdır diyebiliriz. *Tarım, insanların toprağı kullanmak suretiyle bitkisel ürünleri ve hayvancılıkla da hayvansal ürünleri üretip bunları işlemek muhafaza etmek, değerlendirmek ve pazarlamak şeklinde tanımlanabilir.*⁸

Tarım sektörü denildiğinde ilk olarak bitkisel üretim ve hayvancılık düşünülmektedir ancak su ürünleri, ormancılık ve arıcılık faaliyetleri de tarım sektörünün içinde yer almaktadır. Bu tarım sektörü alanlarının hepsi insanların ihtiyaçlarını gidermek için yapılan faaliyetlerdir. Yapılan bu tarım faaliyetleri tarım kesimine gelir sağlamaktadır. Tarım ürünlerinin üretim sürecinde bazı alanlarda zirai aletler ve makineler kullanılmaktadır. Örneğin süt üretiminde hayvan sağma makinelerinin kullanımı veya bitkisel üretimde traktör, gübre ve tohum atılmasında kullanılan ekipmanlar gibi aletlerin kullanımı söylenebilir.

⁸ Rüstem Kocaöz, —Türkiye’de1980 Sonrası Tarım Sektöründe Gelir Ve İstihdamın Analizii, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009, s. 4.

Tarım dünyada her ülkenin ekonomilerinde önemli bir rol oynamaktadır. Tarım üretimi gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin hepsinde önemli bir ekonomik faaliyettir. Halk arasında gelişmekte olan ülkelerin tarım ülkeleri olduğu gibi yanlış bir görüş vardır çünkü gelişmekte olan ülkeler en fazla üretimin tarımda gerçekleştirmektedirler. Ancak Gelişmiş ülkeler tarımda ileri teknoloji ve belirli bir organizasyonla birim başına verimliliklerini çok yükseltmektedirler ve bu yüzden gelişmiş ülkeler tarım ülkesidir çünkü bakacağımız kıstas verimlilik olmalıdır. Örneğin Hollanda, Danimarka, vb. (aynı a). *Tarım sektörü; ülke nüfusunun beslenmesi, sanayi sektörüne girdi temin etmesi, Milli Gelir ve ihracata olan etkileriyle Türkiye'nin ekonomisi açısından da önemli bir sektördür.*⁹

2.2. Üretim Faktörü Geliri Olarak Tarım

Ekonomide toprak, emek ve sermaye üretim faktörüdür ve bu faktörler üretim sürecinde girdileri çıktılara dönüştürerek üretimin gerçekleşmesini sağlarlar. Çıktı sonucunda üretim faktörleri üretimden paylarını ücret, faiz ve rant olarak alırlar. Dünyada arttırılamayan tek üretim faktörü topraktır. Toprak ülkeler için en önemli üretim faktörüdür. Tarım öncelikle besin ve temel ihtiyaçların üretimi, sağlanan istihdam, diğer sektörlerle sağladığı hammadde ihtiyacını karşılaması sebebiyle toplumu her açıdan ilgilendiren bir sektördür. Geçmiş yıllardan günümüze doğru bakıldığında Türkiye ekonomisi büyüyen ve kalkınan bir ekonomi olma yolunda ilerlemektedir. Son yıllarda sanayi sektöründe ki büyüme artışı tarım sektörü içinde önemli teknik imkanlar sağlamıştır. Ülkemizde tarım nüfusunun azalmasına kırsal kesimden kent kesimine doğru göçlerin olmasına rağmen tarım sektörünün ekonomideki payı hala büyük ve Türkiye için gerek dışa bağımlılık gerek tarım ürünlerinin ihracatı açısından önemi büyüktür.

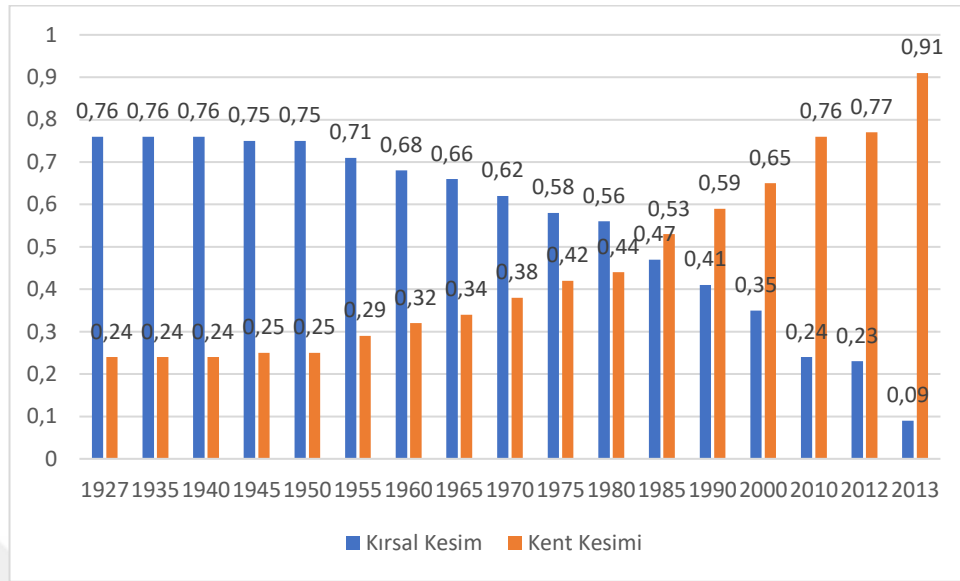
⁹ Rüstem Kocaöz, a.g.e., s.1.

Tablo 7: Yıllara Göre Nüfus Sayımı Sonuçları

Yıllar	Kırsal Kesim	Kent Kesimi
1927	10.342.391	3.305.879
1935	12.355.376	3.802.642
1940	13.474.701	4.346.249
1945	14.103.072	4.687.102
1950	15.702.851	5.244.337
1955	17.137.420	6.927.343
1960	18.895.089	8.859.731
1965	20.585.604	10.805.817
1970	21.914.075	13.691.101
1975	23.478.651	16.869.068
1980	25.091.950	19.645.007
1985	23.798.701	26.865.757
1990	23.146.684	33.326.351
2000	23.797.653	44.006.274
2010	17.500.632	56.222.356
2012	17.178.953	58.448.431
2013	6.633.451	70.034.413

Kaynak: TÜİK

2013 Yılı TÜİK verilerine göre ülke nüfusumuzun %9'u tarım kesimindedir. Bu verilere göre çizilen dağılım oranları aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 8: Yıllara Göre Nüfus Dağılımı Oranları

Nüfus Sayım yıllarına göre yıllara göre kırsal kesim toplam nüfus içinde azalan bir trend grafiğine sahip iken kent kesimi kırsal kesimden göçe bağlı olarak artan bir trende sahiptir.

2.2.1. Tarımda Toprakten Elde Edilen Rant

Toprak diğer anlamıyla doğa sadece tarımsal arazileri değil dünya da hazır olarak bulunan doğal varlıkları ifade etmektedir. Güneş, Rüzgar, Madenler, Tarlalar vb. olarak ifade edebiliriz. Bu yüzden rant dediğimiz zaman tarımsal üretimde kullanılan toprağın payı da ranttır. Toprağın altından çıkarılan madenlerin payı da ranttır. Tarımsal üretim için kullanılan toprağın rant değeri de tarımsal üretim yapılan arazinin şehre ve pazara yakınlığına göre artış gösterir ve ülkemizde meşhur bir atasözü vardır. “Tarlının iyisi suya yakın olandır daha iyisi eve yakın olandır” Bu atasözü tarlının değerini çok güzel ifade etmektedir. Tarımsal arazinin değerinin farklı olmasının bir başka sebebi de arazinin tarıma elverişliliğidir. Çünkü kıraç ve kurak arazilerde ürün elde edilmesi zordur. Bu da halk arasında “Evini taşlık yere tarlanı sazlık yere kur” atasözü ile açıklanmaktadır.

2.3. Tarım ve Nüfus

Şehir kesimine olan göçte çeşitli imkanları, tarım sektöründe ki teknolojik gelişmeler dolayısıyla emeğe olan ihtiyacın azalması, sanayi kesiminde ki emek

gelirlerinin tarım kesiminde ki emek gelirlerine göre daha yüksek olması ve şehirlerde olan iş olanaklarının artması şehirlere olan göçü hızlandırmıştır. Yaşanan teknolojik gelişmeler tarım kesiminde olan emek ihtiyacını negatif yönde etkilerken, sanayi ve hizmet sektörünün emeğe olan ihtiyacını olumlu yönde etkilemiştir. Bu sebeple kırsal alanda yaşayan insanların toplam nüfusa oranı yıllar içerisinde azalış göstermiştir.

2.3.1. Nüfus Ve İstihdam

Tarımsal üretim istihdam açısından önem arz eder ancak gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde tarımdan elde edilen gelir teknolojik gelişmeler ve tarımda ki istihdama bağlı olarak farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde verimlilik ön planda olduğu için tarımda ki teknolojik gelişmeler nedeniyle nüfus hızla azalmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise kişiler aile işletmeleri içinde gizli işsiz olarak yaşamlarını sürdürebilmekte ve gerek şehirlerde gerek kırsal kesimde başka bir iş bulamadığı için gelişmekte olan ülkelerde kırsal kesimde ki nüfus azalışı gelişmiş ülkelere göre daha düşük orandadır.

2.3.2. Dünya’da Tarımsal Nüfusun Durumu

Tarım sektörünü etkileyen en önemli iki değişken, doğa ve tarımda çalışan nüfustur. Tarımsal nüfus, tarım sektörünün yapıldığı alanda yaşayan kişiler tarafından oluşmaktadır. Tarımsal üretim için yapılan teknolojik gelişmeler tarım üretiminde farklı alanlarda verimliliği arttırmaktadır. Günümüz teknolojisinde cep telefonu ile traktörü sürücü olmadan kullanarak tarla sürmek mümkündür. Teknolojik gelişmeler tarım alanında verimliliği arttırırken aynı zamanda tarım sektörü için istihdamın azalmasına sebep olmaktadır. Örneğin 1960’lı yıllardan itibaren Türkiye de köye giren bir traktör 9 kişiyi işsiz bırakıyor sözü yaygındı. Bu sebeple tarım sektöründe istihdam kaynağı bulamayan insanlar sanayi kesiminde iş bulma ümidiyle şehirlere göç etmektedirler. Bu durum sanayi kesimine de ucuz iş gücü imkânı sağlamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme sürecine girildiğinde, sanayi için gerekli olan iş gücü kaynağı tarım kesiminde bulunan istihdam fazlası nüfusun şehirlere göçü ile karşılanmaktadır. Bunun Türkiye’de en güzel örneği 1980’li yıllarda Çerkezköy, Çorlu ve Lüleburgaz üçgeninde ki sanayide çalışanların büyük çoğunluğu bu bölgede ki köylerde kira ödeyerek oturup fabrikada çalışan insanlardır. Sanayi kesiminde ki

ücretlerin tarım sektörüne göre yüksekliği ve tarım sektöründe elde edilecek gelirin mevsimsel olması sebebiyle insanların istihdam olarak sanayi kesimini tercih etmektedir. Gelişmiş ülkelerde tarım sektöründe istihdamın nüfusa oranı %10'dan az olmaktadır.

Şekil 9: Dünyada Kırsal Nüfus Oranı 2000-2016

Kaynak: <http://www.tradingeconomics.com/world/rural-population-percent-of-total-population-wb-data.html>, Erişim Tarihi: 11/06/2017

Yukarıda bulunan grafiğe bakarak 2000 yılından itibaren şehirlere göç sebebiyle kırsal nüfus oranında azalan bir trend grafiği olduğunu söylemek mümkündür. Gelecek bilimciler ileride ki yıllarda toplam istihdamın %5 'ini tarım %5'ini sanayi %90'ını hizmet sektörünün karşılayacağını ileri sürmektedirler.

Ülkelerde istihdamın insanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri amacıyla önemli rolü bulunmaktadır ve bu durum gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sorun teşkil etmektedir. Kentlere göç hızını azaltması açısından tarımsal üretime olan ilginin artması, kırsal alanlarda yaşayanların elde edecekleri gelirleri arttıracak şekilde gerekli kuruluşlar tarafından üretim yapısının düzenlenmesi ve sanayi kuruluşlarının da imalatlarında kullanacakları tarımsal ham maddeler için kuruluş yeri olarak kendi pazarlarını da göz önünde bulundurarak uygun yerde kurulması önemlidir.

Tarımsal üretim kesiminin fazla olması, mevcut arazi sabit iken kullanılan emek gücünde ki artışın toplam üretime olan katkısı aynı oranda artış sağlamamaktadır bunun nedeni ise Azalan Verimler Yasası ile açıklanabilir. Bu nedenle Devletlerin gerekli olan ihtiyacın karşılanması için uyguladıkları tarım politikaları önemli rol oynamaktadır. Tarım kesiminde nüfusu tutabilmek için fazla tarımsal üretimin ihracatı ülkeler için çalışılması gereken önemli bir konudur.

2.4. Tarım-İklim İlişkileri

Tarımsal üretimde insanlık tarihi boyunca iklimin önemi hep önemli boyutlardadır. Tarımsal üretimde iklim, girdilerin çıktıya dönüşmesinde üretim sürecinde en önemli rolü oynamaktadır bu nedenle iklim değişiklikleri tarımı olumlu veya olumsuz olarak etkilemektedir. Tarım üretimi için gerekli optimal sıcaklık derecesinin üstünde seyreden mevsim sıcaklıkları toprakta nem kaybına yani kuraklığa sebep olmakta ve üretimde kayıplara neden olmaktadır. Bunu önlemek için yapılabilecek olan sulama çalışmaları gerekli olan su seviyesini sağlayabilir fakat bu durumda uygulama zorluğu veya maliyete neden olmaktadır.

İklim değişiklikleri hayvancılığı da etkilemektedir. Hayvancılıkta sıcaklık artışına bağlı olarak, yetiştirilen hayvanların su ve yem tüketimini etkilemektedir. Hayvansal üretimde kullanılan yem üretim girdilerinin büyük çoğunluğuna tekabül etmektedir. Ülkemizde bu yüzden ova ve meraların olduğu batı bölgelerinde hayvancılık düşük maliyetle yapılırken doğu bölgelerinde iklim şartları dolayısıyla ahır hayvancılığı yapılmak zorunda kalmakta ve yem maliyetleri yüzünden de zorlanılmaktadır. İklim değişikliği dolayısıyla yaşanan olumsuzluklar elde edilen süt verimini, hayvanın ağırlığını, etin kalitesini ve doğum yapma olasılığını etkilemektedir.

İklim değişikliklerine bağlı olarak sel baskınları, toprak erozyonları, ozon tabakasına bağlı olarak zararlı güneş ışığı üretimi etkileyen faktörlerdir. Bu olumsuz etkilere bağlı olarak üretimde olan artış ya da azalışa göre ürün fiyatlarında farklılıkların olmasına sebep olur. Bu durum besinlere daha fazla fiyat ödenmesine veya tam tersi olarak fazla olan üretimde arz fazlalığı sebebiyle fiyatların düşmesine

yol açmaktadır. Diğer yandan iklim değişiklikleri üretilen ürünlerin ihracat için gerekli olan kalitelerini etkilemekte ve bu sebeple ihracatın azalmasına sebep olmaktadır.

Tarım iklim değişikliklerinden etkilenirken aynı zamanda iklimi de etkilemektedir. Hayvancılık, çeltik üretimi ve tarımsal üretimde kullanılan gübre bu durumu etkileyen faktörlerdir. Üretim süreci boyunca su altında yetiştirilen çeltik metan gazı salımı yapmaktadır ve bu da iklimi etkilemekle birlikte üretim şartları gereği üretim bölgesinde sivrisinek oluşumuna sebep olarak çevreyi de aynı zamanda bu yönde olumsuz etkilemektedir. Bitkisel üretimde tarlalarda kullanılan gübre toprakta tutulan karbondioksitin dışarı çıkmasını sağlamakta ve bu durum gübre kullanımı arttıkça karbondioksit gazı artışına neden olmaktadır. Hayvancılıkta da özellikle büyükbaş hayvanlarda salınan gaz atmosferi etkilemektedir.

2.5. Tarım Teknoloji İlişkileri

Teknoloji kullanımı verimi arttırdığı gibi her zaman verimi arttırmak anlamına gelmemektedir. Teknoloji kullanımı etkin bir şekilde kullanımı mevcut ve birim başına olası maliyetleri azaltacağı için tarımsal kesimin elde edeceği gelirin artmasını sağlamaktadır. Tarımda teknoloji kullanımında önemli olan mevcut üretim ya da yapılması planlanan üretim, mevcut finansman göz önünde bulundurularak, teknoloji kullanımı avantaj sağlıyor ise teknolojinin kullanımı hem mevcut maliyeti azaltıp karlılığı arttıracak aynı zamanda iş gücü kaybını önleyecektir. Bu karar sürecinde önemli olan teknoloji kullanımında göz önünde bulundurduğumuz soruların cevabıdır. Küçük tarım işletmeleri ile büyük tarım işletmelerini göz önünde bulundurduğumuzda, küçük tarım işletmelerinde belli sürede sürülen arazi miktarı, aynı sürede büyük tarım işletmelerinde teknoloji yardımıyla çok daha fazla tarım arazisi sürülme imkânı sağlamaktadır. Bu avantajın küçük tarım işletmeleri için önemine baktığımızda o kadar önemli olmasa da büyük tarım işletmelerinde zaman kaybını önlemektedir. Fakat sağlayacağı avantajı düşünerek seçenekleri gözden geçirmeden kullanılan teknolojik gelişmeler zaten küçük olan tarım işletmelerinde maliyeti arttıracığından zararı olacaktır. Ülkemizde de kırsal kesimde küçük aile işletmelerini üretim kapasitelerine göre üretim kapasitelerinin üzerinde traktöre sahip olmaları bunun en güzel örneğidir.

2.5.1. Tarım Sektöründe Girdi Ve Teknoloji Kullanımı

Tarımsal üretimde teknoloji kullanımı işleri kolaylaştırarak zaman, maliyet düşürmesi avantajları ve emek gücünü azaltmakla algılanmaktadır. Fakat üretim süreci sonucu ortaya çıkan verimi arttırmak için teknoloji kullanımında teknik yöntemler uygun kullanılmasına bağlıdır. Ülkemizde de yapılan damla sulama tekniği buna güzel bir örnek olmaktadır. Eğer bitki fazla sulanırsa hem toprak tuzlanır hem de bitki zarar göreceği için daha önceden elde edilecek olan verimde elde edilemeyecektir. Toprak tuzlanması nedeniyle gelecek dönemde elde edilecek ürün hasılatında da düşmelere sebep olacaktır. GAP bölgesinde yapılan aşırı sulama nedeniyle toprakta oluşan tuzlanma bunun en güzel örneğidir.

2.5.2. Tarım Sanayi İlişkileri

Tarım sektörü temel bir üretim sektörüdür ve bu sebeple sanayileşme sürecinde yapılacak yatırımların finansman kaynağı olmasında da etkilidir. Fakat burada tarım sektörü sanayileşme sürecinin tamamlanmasını sağlamada yeterli bir ekonomik güç sağlama imkânı olmadığından sanayileşmenin belirli bir seviyeye gelmesine kadar etkili olmaktadır. Sanayileşme sürecinde ithalat ve ihracat, ülkeye olan döviz giriş ve çıkışını etkilediği için önem taşımaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde tarıma dayalı olan ekonomilerine bağlı olarak yaptıkları üretim sonucu elde edilen tarım ürünlerinin ihracatıyla ülkelerine döviz girdisi sağlamaktadırlar ve bu da sanayileşme sürecinde finansman olarak önemini göstermektedir. Ülkemizde de 1980’li yıllara kadar fındık, üzüm, incir, tütün ve pamuk ülkemizin önemli ihraç mallarındandı. Sanayileşme sürecinde temel üretim sektörü olarak tarım sektörü sanayileşme sürecine önderlik eden bir sektör olmaktadır.

Sanayileşme süreci ile tarımsal üretimde kullanılan teknolojinin ilerlemesi etkili kullanımı ile tarım sektöründen elde edilecek olan geliri arttırmasına imkan sağlamaktadır. Sanayi kullanımı ile tarımsal üretimden elde edilen ürünlerden birden fazla çeşitte çıktı elde edilebilir. Bu elde edilen çıktılardan sağlanan avantaj sadece tarımsal üretimde değil hayvancılıkta da sağlanabilir. Hayvancılıktan elde edilen süt üretimi ile fabrikalarda süt işlenerek pastörize süt, süt tozu, peynir ve çeşitleri elde edilerek pazarda bir üründen birçok ürün elde edilme imkânı sağlayarak ürün çeşitliliği

imkânı sağlamaktadır. Danimarka ve Hollanda süt ve peynir üretiminde bu konunun en güzel örneğidir.

Elde edilen ürün çeşitliliği de olan imkanları arttırmaktadır. Artmış olan ürün miktarı ile lojistik, reklam, sigorta sektörlerinde de hizmet artışı sağlamaktadır. İhracattan elde edilen geliri arttırması ile ülkeye daha fazla döviz girdisi sağlayarak avantaj sağlamaktadır.

2.6. Tarım Kredi İlişkileri

Her sektörde büyümek için işletmelerin mevcut finans kaynakları yeterli olmamakta mutlaka yabancı finans kaynağına ihtiyaç duymaktadırlar. Her işletme gibi tarım kesiminde çalışan işletmelerde yabancı finans kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır.

Tarımsal üretim sürecinin gerekli olan girdi ihtiyaçları mazot, gübre, tohum, traktör ve teçhizatları ve iş gücüdür. Bu ihtiyaçları için çiftçiler kuruluşlardan kredi talebinde bulunurlar. Çünkü Ülkemizde tarım kesiminde ki işletmeler küçük işletme veya aile işletmesi düzeyinde olup işletmenin çalışması için gerekli olan sermayeleri son derece yetersizdir. Bu yüzden tarımsal işletmeler üretimi gerçekleştirebilmek için mutlaka yabancı kaynağa ihtiyaç duyarlar. Tarımsal işletmeler için piyasa şartlarından finansman ihtiyacını karşılamak zararlarına yol açacak kadar yüksek maliyetlidir. Bu durumu önlemek amacıyla ülkemizde Tarım Kredi Kooperatifleri çiftçilerin bu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yabancı kaynak finansmanını kendisi ve Ziraat Bankası A.Ş. kanıyla sağlamaktadır. Fakat çiftçilerin oluşabilecek riskler karşısında hem kredileri geri ödeyemeyeceği hem de tekrar üretime devam edemeyecekleri durumdadırlar. Bu durumu önlemek amacıyla da Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Bankası A.Ş. verilen kredilerde çiftçilerin üretimlerini TARSİM kanalıyla sigortalamalarını ve devlette sigorta primlerinin %50 sini sübvansede ederek çiftçilere üretimleri için sigorta teminatıyla ucuz yabancı kaynak sağlamaktadır. Tarımsal aile işletmeleri işletme sermayeleri dışında duran varlıklarına yatırım yapacakları zaman uzun vadeli yabancı kaynak bulmakta ülkemiz şartlarında zorlanmaktadırlar. Bunun için öz kaynakları yoksa kısa vadeli işletme kredileri ile bu yatırımları yapmaya kalkışmaktadırlar. Bu da bu işletmeler için telafi edilemeyecek hasarlara yol açmaktadır.

2.7. Tarımda Küreselleşme İlişkileri

Günümüzde küreselleşme her alanda önümüze çıkan bir kavramdır ve tüm dünyada yaşanmaktadır. Küreselleşme 1950'li yılların sonundan itibaren dünyaya bilgi çağının girmesiyle başlamıştır. Küreselleşmenin getirdiği değişiklik bu çağda önemli olan girdinin bilgi olmasıdır. Küreselleşme dünyada köklü radikal değişiklikler meydana getirmiştir. Bunun birincisi gelişmiş ülkelerde ki şirketlerin kurumsallaşma nedeniyle yüzyılı aşkın süredir faaliyetlerine devam etmeleri, gelişmekte olan ülkelerde ise kurumsallaşmama nedeniyle işletmelerin yok olmasıdır. Küreselleşme ile birlikte bu görüş geçerliliğini yitirmiştir. Hayatta kalabilen firmalar sadece kurumsallaşan değil kurumsallaşmanın yanında gelişen bilgi ve teknolojilere karşı uyum sağlayabilen işletmeler ayakta kalmaktadır. Yüzyılımızda bilgi ve teknolojiler o kadar hızlı gelişmektedir ki işletmelerin ayakta kalabilmesi için bilgi ve teknolojilerde ki değişimleri birinci öncelikli olarak takip etmeleri ve işletmelerine süratle adapte etmelerine bağlıdır. Küreselleşmenin tarım kesimine getirdiği değişiklik şudur. Küreselleşmeden önce işletmeler buldukları bölgenin pazarını veya çok büyürlerse ülke pazarına hitap edecek şekilde üretim yapıyorlardı. Tarımsal ürünlerin ihracatı toplam üretimin çok düşük bir seviyesinde yer almaktaydı. Ancak günümüz dünyasında işletmeler tarımda ileri teknolojiyi kullanarak toprak analizleri, tarlaların sürülmesinde ve ekilmesinde ve hasatta son derece gelişmiş teknolojiler kullanarak işletmeler küresel dünyada ki pazara hitap eden üretim düzeyine ulaşmışlardır. Bu yüzden birim başına düşen maliyetleri düşmüştür, verimlilikleri son derece artmıştır. Buna bağlı olarak günümüz dünyasında üretimin büyük çoğunluğunu tarımda yapan ülkeler tarım ülkeleri değildir birim başına verimliliği maksimum olan ülkeler tarım ülkeleridir. Küçük işletmelerin bu işletmelerin karşısında ayakta kalması son derece zordur. Ancak küçük işletmeler kooperatifleşme ve benzeri şekilde iş birliği yaparak sigortalarını işletmelerinin her safhasında uygulayarak risklerini minimize ederek ve devlet desteği ile ancak hayatta kalmaya çalışabilirler. Ülkemizde bu durumu gördüğü için 2005 yılından itibaren olduğu gibi tarım sigortalarında devlet tarafından %50 prim desteği, tohum desteği, gübre desteği ve mazot desteği gibi uygulamalar ile tarım kesimi desteklenmektedir.

2.8. Türkiye Ekonomisinde Tarımın Yeri

Tarım insanlık tarihinde insanoğlu için her zaman en önemli sektör olmuştur. Çünkü insanoğlunun beslenmesi istihdam edilmesi sanayi sektöründe hammadde olarak kullanılan bazı ürünlerin elde edilmesi, Turizm sektörü gibi bazı hizmet sektörlerine katkı sağlaması, dış ticarete ki paylarına bağlı olarak her zaman önemini korumuştur ve korumaya devam edecektir. Ancak tarımın insanoğlu için, tarım bu kadar önemli olmasına ve teknolojik gelişmelere rağmen tarımsal üretim günümüzde hala büyük ölçüde doğa şartlarına bağlıdır.

İnsanoğlunun tarih boyunca gerek insanlar gerek ülkeler için yukarıda sayılan bütün özellikleri Türkiye için de geçerlidir. Bunlara ilave olarak Türkiye’de tarımsal arazinin ve doğa şartların tarıma son derece elverişli olması ve yanımızda ki orta doğu ülkelerinin tarımsal ürünlere olan ihtiyacı Türkiye’ye tarım bakımından artı bir değer kazandırmaktadır.

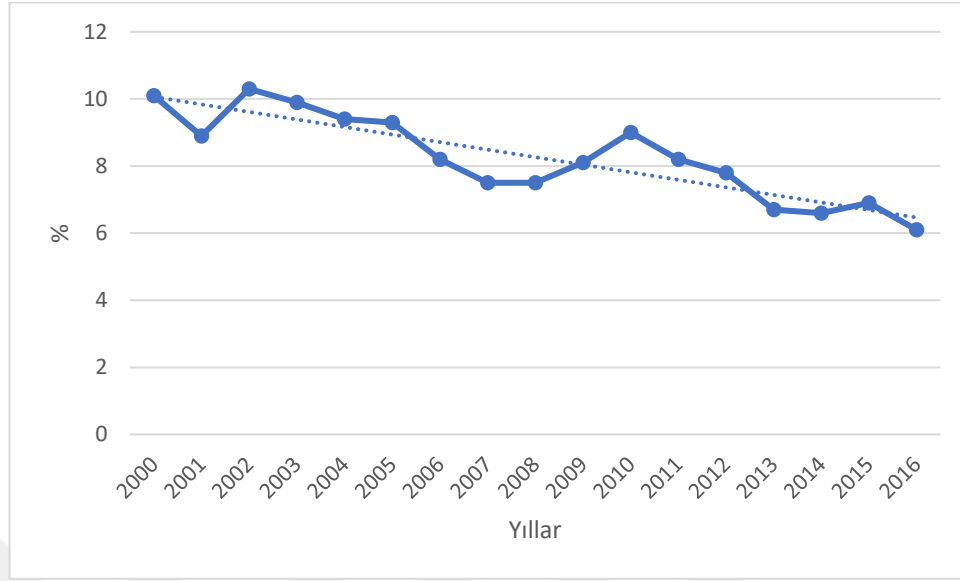
Gelecek bilimcilerin hizmet sektörünün gittikçe öneminin artacağı tarım kesiminin istihdamda ki ve Toplam Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH)’da ki payının azalacağını ve tarımsal ürünlerin sağladığı katma değerinin düşük olmasını ileri sürmelerine karşılık gerek dünyada gerek Türkiye’de tarım her zaman önemini korumaya devam edecektir. Bunun en tipik örneği gelişmiş Avrupa ülkeleri bütçelerinin %40’ına yakın kısmını Ziraat’ e ayırmaktadırlar ve Türkiye’de de toplam ihracatın 17 milyar \$ ile kısmı tarımsal ürünlerdir. Bütün bu gerilemelere karşılık TARSİM’ in 2015 yıllık faaliyet raporunda belirttiği gibi 2015 yılında Türkiye’de Tarımsal üretim 55 milyar \$ ile Toplam GSYH’nın %7,6’sını sağlamıştır. Bu durum Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK verilerine göre 2000 yılından itibaren tablo halinde belirtilmiştir. Verileri grafiğe aktardığımızda son 4 yılda tarımsal üretimin GSYH içinde ki gerilemenin durduğunu görmekteyiz ve tarım her zaman Türkiye’nin önemli sektörü olmaya devam edecektir.

Ülkemiz Dünyanın 7. Büyük Tarımsal ekonomisidir. Ülkemiz dünyada ki 192 ülkeye tarımsal ürün ihracatı sağlamaktadır ve birçok üründe de (fındık, zeytin, incir, kuru üzüm, turunçgiller, vb.) dünyanın en önemli üreticisi konumundadır.

Tablo 8: Tarımsal GSYH'nın Genel Ekonomi İçindeki Payı (Cari Fiyatlar İle)

Yıllar	Tarımsal GSYH / Genel GSYH İçindeki Payı (%)
2000	10,1
2001	8,9
2002	10,3
2003	9,9
2004	9,4
2005	9,3
2006	8,2
2007	7,5
2008	7,5
2009	8,1
2010	9,0
2011	8,2
2012	7,8
2013	6,7
2014	6,6
2015	6,9
2016	6,1

Kaynak: TÜİK.

Şekil 10: GSYH İçinde Yıllara Göre Tarımın Payı

Grafiğe göre tarım sektörünün GSYH içinde ki genel bir azalış eğilimi göstermekle birlikte 2008 yılından 2010 yılına kadar geçen süre boyunca bir artış göstermiş olsa da yine azalan bir trend göstermeye devam etmektedir. En düşük payı 2016 yılı itibari ile %6,1 ile gerçekleşirken maksimum payı %10,3 ile 2002 yılında gerçekleşmiştir.

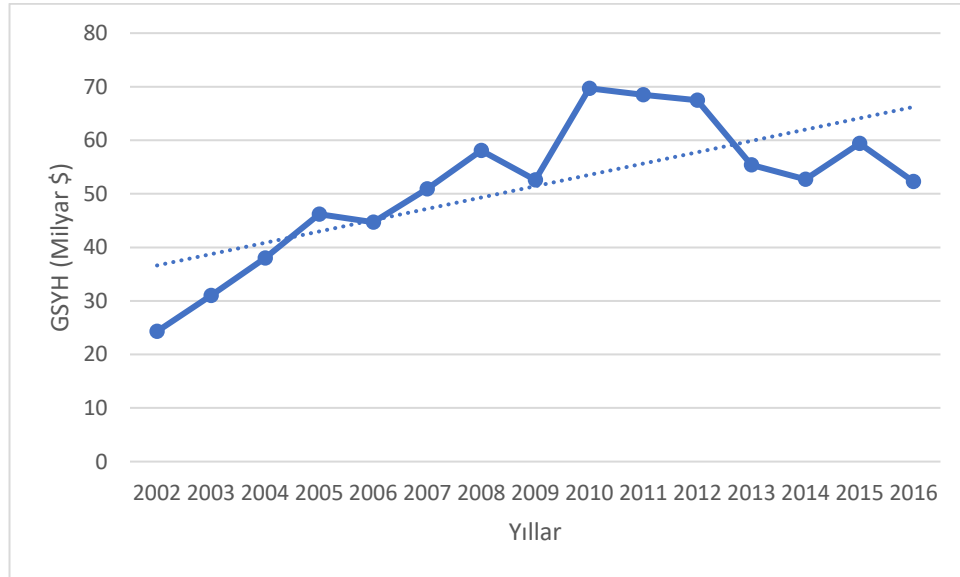
Tablo 9: Yıllara Göre Tarımsal Büyüme Oranları

Yıllar	Tarımsal Üretimin GSYH İçindeki Değeri (milyar \$)	Tarımsal büyüme (%)
2002	24,3	8,7
2003	31,0	-1,5
2004	38	3,9

2005	46,2	7,9
2006	44,7	1,5
2007	50,9	-6,2
2008	58,1	4,5
2009	52,6	4,1
2010	69,7	7,7
2011	68,5	3,4
2012	67,5	2,2
2013	55,4	2,3
2014	52,7	0,6
2015	59,4	9,1
2016	52,3	-4,1

Kaynak: TÜİK.

TÜİK verilerine göre çizilmiş olan Tarımsal üretimin GSYH içinde ki değeri grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 11: Yıllara Göre Tarımsal Üretimin GSYH İçinde ki Değeri (Milyar \$)

Grafiğe bakıldığında TÜİK verilerine göre elde edilen GSYH verilerinde tarımdan elde edilen değerler grafiği artan bir trend göstermektedir.

2.9. Türk Tarımında Kredi Kullanımı

Tarım sektörü için gerekli olan finans ihtiyacı Türkiye’de karşılayan kuruluş sayısı az olsa da gelişmiş ülkelerde bu gerekli olan finans ihtiyacı kurumsal kredi kuruluşlarınca sağlanmaktadır. Günümüzde tarım kredileri çoğunlukla devlet tarafından desteklenen ve bu kredileri, kooperatifler, bankalar ve kredi kurumlarınca çiftçilere kredi kullanma imkânı sağlanmaktadır. Çiftçilerin üretimleri için gerekli kredi ihtiyacı, üretimlerini devam ettirebilmek veya daha fazla düzeyde üretim yapabilmek adına önemi büyüktür. Bu nedenle ülkemizde tarım kesimi için sağlanan krediler için ziraat bankası ve tarım ile ilgili kooperatif kuruluşlarının uygulamaları önemli bir rolü bulunmaktadır.

2.9.1. Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı

Ülkemizde Osmanlı İmparatorluğu zamanında ziraat nezareti adıyla faaliyet gösteren bakanlık günümüze kadar çeşitli isimler değiştirerek en son Gıda Tarım ve Hayvancılık bakanlığı olarak faaliyetine devam etmektedir. Bu bakanlık ülkemizde Tarımsal üretimin geliştirilmesinin yanı sıra araştırmalar yaparak veya yaptırarak oluşturduğu tarım politikalarıyla tarım sektörünün geliştirilmesine çalışmaktadır. Ülkemizde ki gıda üretimlerinin güvenliği ve güvenilirliği de bu bakanlık tarafından takip edilmektedir. Kentsel kesimlerin yaşam kolaylığı kırsal kesimde iş olanaklarının gittikçe azalması ve iyi bir gelecek ümidiyle insanlar kırsal kesimden kentsel kesime göç etmeye çalışmaktadırlar bu göçü bakanlık durdurup kırsal kesimde ki insanların bu bölgelerde yaşamaları için teşvik çalışmaları yapmaktadır. Bu teşvikler içinde tarımsal piyasaları düzenlemeye çalışmakta çiftçilerin kooperatifleşme yoluyla gelirlerini arttırmaya çalışmakta toprak ve su kaynaklarını korumaya ve biyo çeşitliliği arttırmaya çalışmaktadır.

Aynı zamanda ülkemizde sadece kırsal kesim için değil bütün herkesin tarım kesiminde ki bilgisini arttırmak ve tarım kesiminin önemini anlatmak amacıyla ülke çapında eğitim faaliyetlerinde bulunduğu gibi bu eğitimlere uluslararası düzeyde katılımı sağlamaktadır.

2.9.2. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri

Genel hatları ile Kooperatifçilik; Kişilerin tek başlarına yapma iktidarına sahip olmadıkları veya tek başlarına yaptıkları takdirde belirli bir ekonomik güçten yoksun olacakları işleri, eşit koşullarda bir araya gelerek yapmalarının ifadesi olup, bireyler arası dayanışma ve yardımlaşmanın bir ürünü olarak toplumumuzun sahip olduğu imece anlayışının türevi olarak tanımlanabilir.

Kooperatifler, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını, işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar olarak tanımlanabilir.

Eşitlik, adalet, sorumluluk, yardımlaşma ve dayanışma kooperatifçiliğin en önemli değerleridir. Kooperatifçilik, toplumun ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlayan, demokratik tutumun önemsendiği ekonomik temelli bir unsurdur. Günümüzde kooperatifçilik, ülkelerin toplumsal kalkınmasında çok önemli rol oynamaya başlamıştır. Artık, ekonomistler tarafından kamu ve özel sektörün yanında ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmasını gerçekleştirebilecek üçüncü sektör olarak kabul edilmektedir.

Uluslararası Kooperatifler Birliğinin 2013 verilerine göre dünyada yaklaşık bir milyar kişinin kooperatif ortağı kimliği taşıdığı ve sayının da dünya nüfusunun %10 unundan fazlası demek olduğu ifade edilmekte olup, dünyada kooperatifçiliğin hız ile gelişmekte olduğu görülmektedir.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, üreticilerin aralarında ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla karşılıklı yardım ilkesine dayanarak kurdukları, tüzel kişiliği haiz bir kuruluşur olarak faaliyet göstermektedir.

İştirakleri ile birlikte 7000'e yakın kişiye istihdam sağlamakla beraber, iştirakler hariç sadece kooperatifçilik faaliyetlerine dayalı olarak yıllık yaklaşık 3 milyar dolarlık işlem hacmi bulunmaktadır.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin kuruluşu 1863 yılına, Mithat Paşa'nın Niş Valisi iken kurmuş olduğu "Memleket Sandıkları" na dayanır. Türk milletinin tarih boyunca başarı ile yaşatmış olduğu "İmece" ve "Ahilik" gibi yardımlaşma ve dayanışma esaslı organizasyonlar, kooperatifçilik özellikle de Tarım Kredi Kooperatifleri ile daha ileri noktalara taşınmaktadır.¹⁰

2.9.2.1. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Faaliyet Alanı ve Sağladığı Yararlar

Tarım Kredi Kooperatifleri yapı ve fonksiyonu itibariyle, şirket biçiminde bir ekonomik kuruluş olmadığı gibi, tam anlamı ile bir devlet girişimi de değildir. Tarım Kredi Kooperatifleri, çiftçi ortaklarının sermayesi ile kurulmuş bir organizasyon olup, toplumsal ve ekonomik bir kurum olarak kendine özgü bir karakter taşımaktadır. Diğer taraftan, kuruluş ve çalışma esasları açısından, kamu hizmeti prensibiyle kar gayesini birleştirmek suretiyle bazı olumsuzlukları giderme amacındadır. Tarım Kredi Kooperatiflerince, ortaklarına kullanılan kredilere uygulanan faizlerin önemli bir kısmı Hazineden iade alınmakta ve bu durum ortakların kredi faizlerine indirim olarak yansımaktadır. Bir yerde, devlet politikalarının yürütülmesine aracılık eden Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığı ile üreticilere düşük faizler ile kredi imkânı tanınmaktadır.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin, ekonomik hizmetlerin yanında, belirli bir grubun korunması, toplum refahını ve huzurunu oluşturan fikri ve ahlaki kalkınmanın desteği oluşu, ortaklarının bilgi, görgü ve disiplinlerinin arttırılması konusundaki çabaları, faaliyet alanının ne kadar geniş olduğuna işaret niteliğindedir ve kurumun ekonomik hizmetlerinin dışında ki faaliyetleri maddeler halinde verilmiştir.

- Tarım Kredi Kooperatifleri, Ortaklarının ve Diğer Üreticilerin; -İhtiyaç duyacakları kısa ve orta vadeli kredileri ile her türlü tarımsal girdi ihtiyaçlarını yüksek kalite ve uygun fiyatlarla temin etmek
- Mahsullerinin değerlendirilmesini (Ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi, depolanması vb.) ve pazarlanmasını sağlamak
- Müştereken faydalanabilecekleri her çeşit makine, ekipman ve tesisleri yüksek kalitede ve en iyi şartlarda temin etmek

¹⁰ <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/tarihcemiz.html> Erişim Tarihi: 15/05/2017

- Üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak ve bu amaçla tesisler kurmak ve/veya bu kuruluşlara iştirak etmek
- Hükümetçe görevlendirildiğinde, devletçe yapılacak destekleme ödemelerine aracılık etmek,
- Meslekî ve teknik yönden bilgi aktarımı sağlamak, sosyal ve kültürel konularla ilgili faaliyetlerde bulunmak
- İşletmelerinde yaşanabilecek olumsuzlukları bertaraf etmek ve üreticilerin mağduriyetlerinin giderilmesi için sigorta acentesi olarak hizmet sunmak ve sigorta bilincinin gelişmesine öncülük etmek,

Tarım Kredi Kooperatifleri Milli Tarım Projesinde de aktif bir rol üstlenip, havza bazlı bitkisel üretiminin desteklenmesi, bu doğrultuda yapılan üretimin geliştirilmesi ve ürünlerin pazarlanması noktasında sözleşmeli üretim yaptırmakta olup, yetiştirilen ayçiçeği, buğday, çeltik, baklagil, zeytin, üzüm, badem vb. ürünlerin alımını yaparak iştiraki olan fabrikalarda işlemektedir. Diğer taraftan hayvancılığa da destek vererek, popülasyonun artması, bakılmakta olan ırkların ıslah edilmesi gibi faaliyetleri bulunmaktadır. Tarım Kredi Kooperatifleri, ülkenin özellikle et ihtiyacını karşılar, daha sonra da ihraç eder hale gelmesi için aralıksız çalışmalar yapmaktadır.

Netice olarak; Sunulan mal ve hizmetler, yapılan mahsül alımları ile piyasa fiyatlarını regüle etmek suretiyle maliyetlerini minimize ederek üreticilerin çıkarlarını, dolayısı ile de milli ekonomiyi korumayı amaç edinmiş, kar elde etme gayesinden çok sosyal faydaya ve kalkınmaya önem veren bir kurum olarak Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri faaliyetlerini sürdürmektedir.

2.9.3. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi

T.C. Ziraat Bankası kuruluş ve kanun ana statüsünde verilmiş olan görevleri yerine getirmek amacıyla tarım kesiminin tarımsal işletmelerinin faaliyetlerine devam etmeleri için gerekli konularda faaliyet gösteren bir kuruluştur.

Tarım sektöründe ihtiyaç duyulan kredi kaynağını sağlamak için başta T.C. Ziraat Bankası A.Ş. gelmekte olup Tarım Kredi Kooperatifleri, Tarım Sarış Kooperatifleri gibi diğer kurumsal kuruluşlar aracılığıyla da tarım kesimine kredi

imkânı sağlamaktadır. Ziraat Bankasının tarım kesimi için sağladığı kredi imkânları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.¹¹

- İşletme edinme kredileri
- Arazi alım kredileri
- Hasat ve pazarlama kredileri
- Üretim destek kredileri
- Taksitli tarım destek kredisi
- Nakliye aracı kredileri
- Toprak Mahsulleri Ofisi makbuz senedi karşılığı krediler
- Elektronik ürün senedi karşılığı kredi
- Lisanslı depoculuk yatırımları
- Sözleşmeli üretim kredileri
- Genç çiftçi kredisi
- İyi tarım uygulamaları kredileri
- Organik tarım kredileri
- Katılım öncesi yardım aracı – kırsal kalkınma bileşeni programı kapsamında ki yatırımlar için kullanılacak krediler
- Yapılandırma uygulamaları

Tanzimat Döneminin önde gelen isimlerinden ve Yugoslavya Niş kenti valisi olan Mithat Paşa tarafından Memleket Sandığı adıyla 20 Kasım 1863 tarihinde kurulan Ziraat Bankası Türkiye'nin tek yüzde yüz Hazine sermayeli kamu bankası konumunu 2017 yılına kadar korumuştur.

Tarım Kredi Kooperatifleriyle birlikte, tarımsal üretime ilişkin düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullanılmaktadır. Her yıl Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilen bu koşullar doğrultusunda Ziraat Bankası devlet destekli tarımsal kredi kullandırımında bulunmaktadır. Verilen kredilerin faizinin devlet tarafından

¹¹<http://www.ziraatbank.com.tr/tr/Tarimsal/DigerKredilerimiz/Pages/IsletmeEdindirmeKredileri.asp>
Erişim Tarihi: 01/07/2017

desteklenmesi, Ziraat Bankasını diğer bankaların tarımsal kredi kullandırım şeklinden ayırmakta ve sektörde Bankayı güçlü bir konuma taşımaktadır.

3. BÖLÜM

TARIM SİGORTALARI TANIMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

3.1. Sigorta Tanımı

Sigorta yapılacak branş için meydana gelmesi olası risklere karşı alınan tedbirdir. Bu durumda sigorta yaptıran kişinin olası durum gerçekleştiğinde yaptırmış olduğu sigorta türünde o gün itibariyle kendini gelecek için oluşabilecek riskler karşı kendisini güvence altına alma isteği üzerine yaptırmasıdır. Yaşanılan hasarlar kişilerde maddi manevi zarara sebep olmaktadır. Bu manevi zararların etkilerinden kurtulmak mümkün olmasa da maddi zararların tazmin edilerek karşılanması yoluyla etkisi bertaraf edilebilmektedir. Sigorta belirlenen bir prim bedeli karşılığında insanların önceden belirlenen sigorta şartları çerçevesinde mallarını, ekonomik birikimlerini, hayatlarını, işletmelerini ve birçok sigorta türünde olası zarara karşı yaşanacak zarar karşısında sigorta poliçesinin düzenlendiği şirket tarafından tazmin edilmesidir.

Sigorta latince kökenli bir kelime olup “güvence” anlamına gelmektedir. Önlem alma yöntemi olarak sigorta günümüzde beklenmeyen risklerin sebep olduğu mali zararlar sebebiyle kişilerin sigorta şirketleri ile yapmış olduğu anlaşmalardır. Örneğin günümüzde yapılan trafik sigortaları olası bir kaza durumunda kişilerin araçlarında oluşabilecek hasarlar nedeniyle yaşayacakları maddi kayıpların olası olay gerçekleşmeden bugünkü net peşin değerini hesaplayan aktüerya hesapları kanalıyla yapılan ve durum gerçekleştiğinde maddi zararın karşılanması için sigorta uygulamaları insanları güvence altına alan bir uygulamadır.

3.1. Tarım Sigortaları

Tarım sektöründe üretim doğaya ve iklim şartlarına büyük ölçüde bağlıdır. Doğada ve iklim şartlarında ki değişiklikleri kontrol altında tutulamadığı için tarımsal üretimde olası iklim değişikliklerine bağlı olarak risk bulunmaktadır. Dünyada yaşanan küresel ısınmaya bağlı olarak normal mevsim seyirlerini değiştirerek olası riskin gerçekleşme olasılığını arttırmaktadır. Tarımsal üretimde yaşanabilecek bir risk gerçekleşmesi durumunda temel besin kaynağı girdisi olduğu için hem ihracat yapılan

ülkelere ihracat yapılamayacağı için ülkeye döviz kaybına aynı zamanda o ülkede ürün fiyatlarının artmasına sebep olarak insanların ekonomik yaşam düzeyini etkilemektedir. Bunun en güzel örneği ülkemizde zaman zaman domates için belirlenen kg başı fiyatın 10 Türk Lirasına çıkmasıdır.

Sigortacılığın temelini belirsizlik kavramı oluşturduğu için olası risklerin gerçekleşmesi durumunda zararların tazmin edilmesidir ve Tarım Sigortaları tarım sektöründe gerçekleşebilecek olası riskler nedeniyle çiftçilerin zararlarının karşılanması amacıyla kendilerini güvence altına almak istemeleri sebebiyle yapılmaktadır. Tarımsal üretimde de bu olası riskler içerisinde önlenmesi mümkün olmayan doğal afetlerdir. Yaşanılan doğal afetler veya diğer risklerin gerçekleşmesi durumunda tarım kesiminin ödediği prim bedeli karşısında zararları karşılanarak hem tarımın üretimi güvence altına alınıp hem de tarımın devlet ekonomisi için öneminden dolayı tarımsal üretim işletmelerine katkı sağlanmış olur. Bu işlemde çiftçiler olası bir zararla karşılaştıklarında sigorta yaptırdıkları için zararları karşılanmış olurken riskin gerçekleşmemesi durumunda sigorta şirketleri de kâr elde etmiş olurlar.

3.2. Tarım Sigortalarının Kapsamı

Dünyada her ülkede gerçekleşebilecek riskler aynı olmaması ve ülkelerin gelişmişlik yapılarına göre ülkeler arasında farklılık bulunduğundan Tarım Sigortalarının içeriği her ülke için aynı olmamaktadır. Burada ki temel faktör risk değişkenidir. Riskin gerçekleşme olasılığı, sigortası yapılacak ürünlerin bu olası risklerden etkilenme dereceleri bu uygulama için farklılıklar yaratmaktadır. Bu sebeple gelişmekte olan ülkeler tam anlamıyla bire bir uygulama için değil fakat bir rol model olması amacıyla gelişmiş ülkelerin bu alanda ki uygulamalarında faydalanabilirler.

Tarımsal üretim için;

- Dolu
- Don
- Sel ve su baskını
- Fırtına
- Yangın

- Heyelan
- Deprem
- Heyelan

Hayvansal üretim için;

- Ölüm
- Zorunlu kesim
- Yavru ölümü
- Yavru atma

Tarımsal kesim için yaşanabilecek olası risklerdir ve üretim için kullanılan makine ve teçhizatlar içinde farklı riskler bulunmakta olup tarım sigortaları kapsamında yer almaktadırlar. Tarım kesiminde doğal afetlere karşı gerçekleşmemesi için önlem almak mümkün değildir bu sebeple yapılan tarım sigortaları, tarımsal işletmelere güvence açısından önemli rol oynamaktadır.

3.3. Tarım Sigortası Çeşitleri

Ülkemizde uygulanmakta olan tarım sigortalarının türleri aşağıda ki tablo şeklinde incelenebilir.¹²

¹² <http://www.tsb.org.tr/genel-sartlar.aspx?pageID=467#844> Erişim tarihi: 29/05/2017

Tablo 10: Tarım Sigortası Türleri

Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası
Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası
Devlet Destekli Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası
Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası
Devlet Destekli Sera Sigortası
Devlet Destekli Su Ürünleri Hayat Sigortası
Devlet Destekli Arıcılık (Arı Kovanı) Sigortası
Devlet Destekli İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası
Hayvan Hayat Sigortası
Kümes Hayvanları Hayat Sigortası
Sera Sigortası
Tarım Ürünleri Dolu Sigortası

3.3.1. Dolu Sigortaları Genel Şartları

Dolu sigortaları dolu yağışı sebebiyle direk olarak tarım ürünlerine etki ederek tarım ürünlerinin hasat sonrası elde edilecek miktarın azalması sebebiyle elde edilecek olan gelirin azalmasının yarattığı maddi zararı tazmin etmek amacıyla yapılan sigorta türüdür. Dolu yağışının verdiği hasar, dolu yağışının süresi, tarlada ekili olan bitkinin gelişim aşaması, tarlada ekili olan bitkinin türü ve yağın dolu tanelerinin fiziki yapısına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu faktörlerin hasarın derecesinde etkili olduğu ve bu dolu yağışıyla tarım işletmelerinin zararının giderilmesi amacıyla dolu sigortası tarım kesimine güvence oluşturmaktadır.

Sigorta bedeli, aksine sözleşme yoksa ürünün değerlendirilebilen ana ürününü kapsar. Sigorta ettirenin isteği halinde yan ürünler (ancak yan ürünler tek başına sigorta edilemez) ana ürünün belirlenen bir oranı dahilinde ve poliçede ayrı olarak belirtilmek kaydıyla sigorta

bedeline eklenir. Çeşitli ürünlerde sigorta bedeli kapsamına giren ana ürün aşağıdaki kısımlardan oluşur.¹³

1. Tarla ürünlerinde;
 - a. Tahıllarda ve baklagillerde : tane
 - b. Lifli bitkilerde : lif
 - c. Pamukta : ham pamuk
 - d. Yağlı tohumlu bitkilerde : tohum
 - e. Ana ürünü gövde olan bitkilerde : gövde
 - f. Ana ürünü kök ve yumru olan bitkilerde : kök ve yumru
 - g. Ana ürünü yaprak olan bitkilerde : yaprak
 - h. Tohum için üretilen yem bitkilerinde : tohum
2. Fide, fidan ve diğer ürünlerde sigorta bedeli; oran ayrımı yapılmadan ürünün tümünü kapsar.
3. Yeşil yem bitkilerinde sigorta bedeli, yapılan biçme adedine göre hesaplanır.
4. Bağ, bahçe ve zeytinliklerin sigortalanmasında sigorta bedeli meyve ve zeytini kapsar.
5. Birden fazla hasadı yapılan ürünlerde her bir hasat başına düşen sigorta bedeli ürünün özelliğine göre hesaplanarak poliçede belirtilir.

Yukarıda bulunan zararlar haricinde ürünlerde meydana gelen hasarlar yapılan sigorta poliçesine ek sözleşme ile teminat kapsamı içerisinde olmayan zararlar teminat kapsamına dahil edilebilir.

- Don olayının direk olarak yağış sebebiyle ürün miktarında yarattığı eksilme ve kalitesinde oluşan azalma
- Hasat süreci gerçekleşmemiş ürünler için ürüne yangın, yıldırım ve infilak olayının yaratacağı hasarlar
- Dolunun ağaçlar üzerinde yaratacağı hasarlar
- Dolunun sebze, meyve ve çiçeklerin kalitesinde meydana getirdiği eksilmeler,
- Grev, lokavt sürecinin etkilerini azaltmak veya bunları engelleme sürecinde oluşan hasarlar

¹³ <http://www.tsb.org.tr/dolu-sigortasi-genel-sartlari-.aspx?pageID=548> Erişim tarihi: 29/05/2017

- Kötü niyetli hareketler, terör eylemleri, kargaşa ve halk hareketleri ve bu olaylar sürecinde meydana gelen hasarlar
- Fırtınanın, sel ve su baskınlarının direk olarak sebep olduğu zararlar

Yukarıda belirtilen durumlar yapılan dolu sigortasına ek sözleşme ile sigorta kapsamı içerisine dahil edilebilir. Teminat kapsamında olan ve ek sözleşme dahilinde teminat kapsamına alınabilecek durumlar dahil geriye kalan durumlar dolu sigortası teminat kapsamına girmemektedir.

Ülkemizde çiftçilerin büyük çoğunluğu özellikle Trakya bölgesinde bitkisel üretim yapmaktadır ve gelirlerini bitkisel üretim kanalıyla yapmaktadırlar. Bu yapılan üretimde oluşabilecek riskleri karşı çiftçileri sigorta ile desteklemezsek oluşabilecek hasarlar sonucu kırsal kesimde ki nüfus azalacak ve bitkisel üretim düşecektir.

3.3.2. Sera Sigortası Genel Şartları

Dolu yağışının sera da oluşturabileceği hasarlar ve serada yetişmekte olan ürünlerin miktarında yaratabileceği azalma riskine karşı tarım işletmeleri sera sigortası ile işletmelerini güvence altına almaktadırlar. Sera yapısının malzemesi ve yapının inşaatı için işçilik bedeli, sera üretimi için gerekli olan makine ve teçhizat ve üretim süreci sonunda üretilen ürün veya ürünlerin hasat' 1 gerçekleştiğinde elde edilen verime göre elde edilmesi muhtemel gelir sigorta kapsamı içerisinde yer almaktadır. Bu kapsam dışındaki oluşabilecek hasarlara karşı bazı durumlar için ek sözleşme düzenlenerek kapsam dahiline alınması mümkündür. Her mevsimde üretim imkanı sağladığı için sera üretimi yapılan üretimle elde edilen ürünleri, normal mevsim üretiminin dışında da tüketilmesi ya da ihracı imkanı sağlaması açısından bu alanda yapılacak olan tarım sigortası önemli rol oynamaktadır.

Seracılık tarımsal üretimde en çok getirisi olan işlemlerden birisidir. Sulak arazilerde seracılık özendirilmesi ve risklerin sigorta ile teminat altına alınması ülkemizde tarımsal geliri arttırıcı etki yapacaktır.

3.3.3. Hayvan Sigortaları Genel Şartları

Dünyada diğer ülkelerde hayvan sigortaları kapsamı ülkeden ülkeye farklılık gösterirken ülkemizde hayvan sigortasının en yaygın türü büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık türünde yapılan sigorta türüdür. Ülkemizde Hayvan Hayat sigortası genel şartları ile sigortalanması için gerekli yaş şartları aşağıda belirtilmiştir.¹⁴

- 1 ila 12 yaş dahil olmak üzere arasında bulunan at, merkep ve katırlar,
- 1 yaşından 9 yaş dahil olmak üzere arasında bulunan sığırlar
- 1 yaşından 14 yaş dahil olmak üzere arasında bulunan mandalar,
- 1 yaşından 4 yaş dahil olmak üzere arasında bulunan yerli ve merinos koyunları ve tiftik keçileri,
- Altı aylıktan 3 yaş dahil olmak üzere arasında bulunan domuzlar,
- 1 yaşından 8 yaş dahil olmak üzere arasında bulunan ev, av, bekçi ve çoban köpekleri.

Bu yaş aralığına sahip olan hayvanlar;

- *“Her türlü adi ve bulaşıcı hastalıklar ve gebelik, doğum, iğdişleme veya ameliyat sebebiyle,*
- *Her türlü kazalardan, kurt parçalamasından, başkası tarafından kasden yapılan zehirelemelerden veya yaralamalardan veya sakatlıktan,*
- *Güneş çarpması, soğuktan donma, tel, çivi, taş vesaire gibi sert ve delici cisimlerin yutulması, zehirli çayır otlarından yeme ve ilaçlanmış mer'alarda otlama sebebiyle,*
- *Fırtına, yıldırım, yer sarsıntısı veya toprak kayması ve su baskını neticesinde,*
- *Yangın veya infilak sebebiyle meydana gelen zorunlu öldürmeler veya kestirmeler dahil, ölümlerinden sigortalının bu genel şartlara göre doğrudan doğruya uğradığı maddi zararı temin eder.”*¹⁵

¹⁴ <http://www.tsb.org.tr/hayvan-hayat-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=484> Erişim tarihi: 29/05/2017

¹⁵ <http://www.tsb.org.tr/hayvan-hayat-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=484> Erişim tarihi: 29/05/2017

Yukarıda belirtilen teminat kapsamında sigortalanırken belirlenmiş uzun süreli sigortalınlarda belirlenmiş olan yaş aralığını geçer ise yaş aralığı geçmiş olan hayvana ait tazminat şartları sağlanmamış olduğundan sona erer.

Ülkemizde hayvancılık yapan çiftçilere verilen sigorta desteği ile hayvancılık geliştirildiğinde hem iç Pazar talebi karşılanabilecek daha da geliştirilince kurban bayramlarında Suudi Arabistan'a ihraç olanakları geliştirilirse Türkiye'nin kalkınmasında ve istihdamında önemli rol oynayacaktır.

3.3.4. Kümes Hayvanları Sigortası Genel Şartları

Ülkemizde kümes hayvanları kümes hayvanları hayat sigortası türü altında sigortalanarak tarım kesimi kümes hayvancılığı alanında güvence altına alınmaktadır. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası teminat kapsamına baktığımızda sigortayı yaptıran işletmelerin olası risklere karşı teminat kapsamı aşağıda belirtilmiştir.¹⁶

- *Her türlü adi ve bulaşıcı hastalıklar,*
- *Her türlü kazalar, vahşi hayvan parçalaması, başkası tarafından kasden yapılan zehirlenmeler, yaralamalar veya sakatlıklar ile yem zehirlenmeleri,*
- *Soğuktan donma, fırtına, yer sarsıntısı veya toprak kayması ve su baskını,*
- *Yangın, yangına sebebiyet vermiş olsun olmasın yıldırım ve infilak neticesinde meydana gelen zorunlu ölümler veya kesmeler dahil, ölümlerinden sigortalının bu genel şartlara göre doğrudan doğruya uğradığı maddi zararları temin eder.*

Yukarıda belirtilmiş olan teminat kapsamı çerçevesinde eğer sigorta süresi sona erdikten sonra iki hafta içerisinde sigorta süreci içerisinde yaşanmış olan bir hastalıktan dolayı ölüm gerçekleşirse tazminat ödenmektedir. Teminat kapsamı dahilinde olmayıp hırsızlık ve çevre kirliliği sebebiyle oluşabilecek hasarlar düzenlenen poliçede eğer aksi belirtilmemişse düzenlenmiş olan poliçeye dahildir.

Kümes hayvancılığına özel önem vermeliyiz çünkü Ülkemiz yumurta ihracatında dünyada 3. Sırada yer almaktadır. Orta Doğu'da ki savaşlar bittiğinde ülkemiz dünyada en çok yumurta ihraç eden ülke konumuna gelebilir.

¹⁶ <http://www.tsb.org.tr/kumes-hayvanlari-hayat-sigortasi-genel-sartlari-.aspx?pageID=549> Erişim tarihi: 30/05/2017

“Türkiye’nin yumurta ihracatı geçen yıl, bir önceki seneye göre yüzde 5,8 artarak 290 milyon doları aştı. Yumurta Üreticileri Merkez Birliği Başkanı Konya "Türkiye, yumurta ihracatında dünyada 3. sırada ancak birinci olmak için gayret sarf ediyoruz. İhracatta rekabetçi bir ülke konumundayız. 2017 hedefimiz 400 milyon doların üzerinde ihracat gerçekleştirmektir" dedi. ¹⁷

3.4. Türkiye’de Tarım Sigortaları

Türkiye’de tarım sigortaları için uygulamalar, ilk olarak 1957 yılında bitkisel ürünlerin dolu riskine karşı sigortalanması sebebiyle genel sigortacılık kanunu çerçevesinde yapılmıştır.

Tarım ile ilgilenen kesimin gelir düzeyinin sürekli azalması ve risklerin günden güne artış göstermesine rağmen, bir devlet politikası tarım sigortaları uygulamaları için oluşmamış ve aynı zamanda Tarım ve Sigorta sektörlerindeki bilgi eksikliği sebebiyle birlikte tarım sigortalarının daha az gelişmesinde rol almışlardır. Bu sebeple Tarım sigortalarında istenilen başarıya erişilememiştir. 2005 yılında kurularak faaliyet göstermeye başlayan TARSİM aracılığıyla devlet tarafından Tarım Sigortası yaptıran çiftçilere prim desteği uygulaması yapmaya başlamıştır.

3.4.1. Türkiye’de Tarım Sigortasının Tarihi Gelişimi

Türkiye’de çiftçilerin, Türkiye nüfusunun temel gıda maddelerini üreten bir kesim olması sebebi ile önemli bir rolü bulunmaktadır. Tarım sektörü diğer sektörler ile karşılaştırıldığında ekonomik, sosyal, bireysel risklerden en çok etkilenen sektör olmaktadır. Tarım makro ekonomi açısından stratejik olarak desteklenmeli ve istikrarlı politika süreçleriyle uzun vadeli olarak yönlendirilmesi gereken bir sektör olarak yer almaktadır. Türkiye’de Tarım sektörü uzun yıllar boyunca siyasi politikalarla beklenen amaca tam olarak ulaşacak şekilde yönlendirilememiştir. Bu sorunlarda en önemlilerinin başında gelen ise tarım sigortalarıdır. Tarımda, alınabilecek tedbirler ile önlenmesi mümkün olmayan olasılıklar dahilinde maddi manevi zararlar görülmektedir ve Türkiye’de olduğu gibi dünyada da gelir düzeyi düşük olan çiftçiler bu olası zararlara maruz kaldıklarında oluşan kayıplarını telafi edememektedirler. Dünyada tüm ülkelerde uygulanan tarım sigortaları uygulamasıyla bu olası risklerin

¹⁷ <http://www.milliyet.com.tr/yumurtada-ihracat-tutari-300-ekonomi-2374152/> erişim tarihi: 31/05/17

meydana getirebileceği zararlar karşılanabilir ve tarımda oluşan çeşitli riskler dolayısıyla işletmelerin kapanmasının önüne geçilebilir.

Tarımda yaşanan risklerin azaltılmasına yönelik Tarım Sigortalarının geliştirilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar 1987 yılında sistemli bir şekilde başlatılmıştır. Tarım Sigortasında istenilen amaca ulaşabilmek amacıyla bu konuyu seven uzman kişiler kanalıyla tarım sektöründe faaliyet gösterenlere tarım sigortasının önemi anlatılmaya çalışılmış ve gerekli alt yapı oluşturulması için çalışmalar yapılmıştır. Bu amaca yönelik olarak ta dünyada ki örnekleri incelenerek ülkemizde ki Tarım Sigortasının gelişmesini önleyen etkenleri kaldırmak ve sistemli bir çalışma yapmak amacıyla 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı kurulmuştur.

Türkiye’de 2000 Yılında meydana gelen finansal kriz sonucunda IMF’in vermiş olduğu reçetenin içinde tarıma yönelik politikalarda vardı. Bu politikanın adı Tarım Reformu Uygulama Projesi (Agriculture Reform Implementation Project) adıyla hayata geçirilmiştir. Bu projede amaç tarım kesiminde ki üreticileri üretim fiyat ve gelir konusunda oluşabilecek risklere karşı korumak ve tarım kesiminin sağlıklı şekilde gelişmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Tarım Sigortalarının %50 sine kadar devlet bütçesinden sübvansede edilmesine karar verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti 58. Hükümetinin Tarım Sigortaları sisteminin esaslarının ve planının belirlenmesi ve 2090 sayılı yasanın tekrar düzenlenmesinin gerektiği 2003 yılında ki Acil Eylem Plan’ında yer almaktadır. Bu çalışmada Maliye Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ziraat Odaları Birliği, Ziraat Bankası gibi birçok kuruluş iş birliği yapacak kuruluşlar içinde yer alırken Hazine Müsteşarlığı çalışmadan sorumlu olmuştur. Başbakanlık tarafından taslak halinde 2004 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne gönderilen Tarım Sigortaları Kanunu, gerekli komisyonlarda görüşülerek Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmiş ve 2005 yılında Tarım Sigortası Kanunu mevcut parlamentonun tüm siyasi partilerinin ortak oyları sonucu meclisten geçmiştir.

3.4.1.1. Türkiye’de Tarım Sigortalarının Gelişmemesinin Nedenleri

Türkiye’de Tarım Sigortalarının gelişmemesinin başlıca sebepleri arasında aşağıda bulunan sebepler yer almaktadır

Çiftçinin yaşanan doğal afetler sonucunda uğradığı mağduriyeti sosyal devlet anlayışı mantığıyla devletin karşılaması ve bu durumda çiftçiler gerekli güvenceyi buldukları için sigortaya gerekli önemi vermemiştir.

Tarım Sigortalarına yönelik kapsamlı bir mevzuatın olmaması ve sigorta şirketlerinin tarımda ki riskleri denetleme güçlükleri primleri tahsilat güçlükleri nedeniyle tarım sigortaları gelişmemiştir.

Son yıllara kadar Tarım Sigortalarını devletin teşviki yeterli olmamıştır. Sigorta şirketleri yaptıkları sigortalarda reasürans kanalıyla kendilerini güvenceye almaktadırlar ancak ülkemizde Tarım Sigortaları reasürans şirketleri tarafından sigortalanmadığından sigorta şirketleri kendi kapasiteleri ile orantılı olarak Tarım Sigortalarını düşük düzeyde tutmuşlardır.

Çiftçiler genellikle yılda bir kere ihtiyaçlarına göre düşük düzeyde gelir elde etmektedirler. Bu gelirleri ile ancak geçmiş yıllara ait borçlarını ödemeye çalışmaları ve şahsi harcamalarını karşılamaya çalışmaları ve kaderciler olmaları dolayısıyla sigorta primlerine gerekli özeni göstermediklerinden ülkemizde sigorta şirketleri bu konuya prim toplayamadıkları için soğuk bakmışlardır.

3.4.2. Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulaması

Türkiye’de tarım sigortası uygulamaları tarımsal kesimde meydana gelebilecek olası risklere karşı çiftçiye hasarı tazmin ederek koruma amacıyla ilk olarak Şeker Sigorta A.Ş. tarafından 1957 yılında dolu sigortası uygulamasıyla yapılmıştır. Şeker Sigorta A.Ş. dolu sigortasını takiben hayvan sigortaları alanında da 1960 yılında tarım kesimine hizmet vermeye başlamıştır. Şeker Sigortanın hayvancılık alanında faaliyet göstermeye başladığı yıl Başak Sigorta A.Ş. de Şeker Sigorta A.Ş.’yi izleyerek hayvancılık ve dolu sigorta alanında faaliyet göstermeye başlamıştır.

Çiftçilerin sigorta yapmaya başlaması, sigortayı tanınması ve sigorta ihtiyacının artması ve küresel ısınmanın da etkisiyle değişen iklim şartları nedeniyle olası risklerin arttığını gören diğer sigorta şirketleri de bu alanda faaliyet göstermeye başlamışlardır ve kümes hayvancılığı, balıkçılık, seralarda dolu, fırtına, yangın sigortaları da uygulamaları da eklenerek uygulama alanı genişletilmiştir. Bu sayede tarım kesiminin diğer faaliyet alanlarında da işletmesini güvence altına alması sağlanmıştır.

3.4.2.1. Tarım Sigortaları Vakfı

Türkiye’de Tarım Sigortaları Vakfı, ülkemizde tarım kesimi sayesinde temel besin gıdalarının üretimi, sanayi kesimine hammadde sağlaması ve ülkeye döviz girdisi için ihracatta önemli rol alan üretimi için kontrol altına alınamaya olası doğa koşullarına karşı çiftçilerin zararlarını karşılamak amacıyla ülkemizde faaliyet gösteren sigorta şirketleri üye olarak 1995 yılından itibaren hizmet göstermişlerdir. Bu oluşum sayesinde ürünlerini sigortalayan tarım kesiminin bir olası zarara karşı durumda sigorta şirketleri tarafından zararın tespiti ve olası zarar karşı yapılacak ödeme konusunda aynı uygulamalar yapılarak tarım kesiminin zararının karşılanması amaçlanmıştır ve TARSİM kuruluna kadar ülkemizde faaliyet göstermiş bulunmaktadır.

3.4.2.2. Tarım Sigortalarının Uygulama Güçlükleri

Tarım Sigortaları tüm sigorta türleri içinde bakıldığında uygulanması açısından belli sebepler dolayısıyla daha güç olan sigorta türüdür bu sebeple özel sigorta şirketleri tarafından diğer sigorta türlerini daha öncelikli olarak tercih etmektedirler.

3.4.2.2.1. İstatistiki Verilerin Yetersizliği

Aktüerya hesapları ve doğal afet risklerinin sağlıklı takip edilebilmesi gerekli verilerin toplanarak istatistiki çalışmalar yapılmasına bağlıdır. Ülkemizde bu konuda gerekli veriler sağlıklı bir şekilde toplanmadığı için sigorta şirketlerinin tarım sigortalarında çalışmalarında aksamalara sebep olmaktadır. Bu yüzden sigorta şirketleri diğer sigorta türlerine ağırlık verirken tarım sigortalarına çok az önem vermektedir.

3.4.2.2.2. Tapu Kayıtlarının Eksikliği

Ülkemizde tarımsal araziler belli istisnalar haricinde çiftlik işletmesi başına küçük miktarlarda ve dağınık şekildedir. Çiftçi işletmeleri çiftçilik yaparken aynı zamanda arazi kiralamaktadırlar. Köyden ilişkisi kopmuş kişilerin arazilerini de köyde bulunanlar bir şekilde ekmektedir. Bu durum ise çiftçi işletmelerinin arazilerini daha da parçalı hale getirmektedir. Miras yoluyla bölünen arazilerde işlemler kayıtlara varisler tarafından aktarılmadığından tapu kayıtları da bu konuda aksamaktadır. Bütün bu olumsuzluklar çiftçi işletmelerinin ürünlerinin sigortalanmasını zorlaştırmaktadır.

3.4.2.2.3. Çiftçilerin Kültürel Ve Ekonomik Durumu

Tarım kesimi ile ilgilenenlerin çoğunlukla eğitim durumu ve ekonomik seviyeleri düşüktür. Zirai işlemlerde bilimsel çalışmadıkları için düşük katma değer elde etmektedirler. Bu katma değeri genellikle senede bir kere elde etmektedirler. Elde ettikleri bu gelir ile bu geliri elde etmek için yaptıkları masrafları o yıla ait kendi ihtiyaçlarına ait masrafları ve oluşan borçlarını ödemeye çalıştıklarında gelirleri yetersiz kalmaktadır. Aynı zamanda Türk köylüsü kadercı bir yapıya sahip olduğu için sigortayı aksatmaktadır. Karşılaştığı risklerde de olası zararı devletin karşılamasını beklemektedir. Bu nedenle Ülkemizde tarım sigortaları en az gelişen branştır.

3.4.2.2.4. Eğitilmiş Sigorta Personeli Sorunu

Sigorta şirketlerinin tarım sigortası yapması için özellikle bu konuda yetişmiş eksperlere, kırsal kesimde meydana gelen riskleri toplayıp istatistiki çalışmalar yapacak uzmanların oluşması ve tarım kesiminde riskleri azaltacak çiftçilere devamlı eğitim verecek uzman teşkilatının yeterli olmaması sigorta şirketlerinin maliyetini arttırmaktadır. Sigorta primleri ise son derece düşük kalmaktadır. Sigorta şirketleri maliyet dezavantajı nedeniyle bu iş gücünü istihdam ederek gerekli çalışmaları yapmaktadır.

3.4.2.2.5. Tarım Sigortasının Finansmanı Sorunu

Ülkemizde sadece tarım sigortaları branşında değil bütün branşlarda sigortanın gerek mikro gerek makro ölçütte önemi yeterli şekilde kavranamamıştır. Tarım kesiminde ki sigorta primlerinin son derece düşük olması bu konuda Tarım Sigortaları Kanunu yasası çıkarılana kadar devletin desteğinin olmaması tarım sigortaları konusunda sigorta şirketlerini finansman sorunu ile karşı karşıya bırakmıştır.

3.4.2.2.7. Devletin Doğal Afetlerle İlgili Yaptığı Yardımlar

Ülkemiz insanının devleti baba mantığı ile görmesi kişilerin mağduriyet ile karşılaştıklarında devletin bu mağduriyeti gidereceği şeklinde düşüncenin bulunması bütün konularda da bu zamana kadar devletin vatandaşlara karşı bu mantıkla hareket etmesi ülkemizde özellikle tarım sigortasının gelişmesi önünde önemli engel olmuştur.

3.4.2.2.9. Sigortaya Karşı Duyulan Güvensizlik

Ülkemizde kişilerin kulaktan dolma bilgiye gerçekmiş gibi inanmaları ve o konularda belgelere bakmamaları genel alışkanlıktır. Sigorta şirketlerinden bir şekilde oluşmamış hasarların bedelinin alınmaya çalışılması veya gerekli prosedürü yerine getirmeden oluşan hasarların bedelinin alınmaya çalışılması, oluşan hasarların çok üzerinde bedel alınmaya çalışılması ve tabii ki sigorta şirketlerinin bu durumlarda ödeme yapmaması kişilerin sigorta şirketleri aleyhinde konuşmalarına sebep olmaktadır. Şuyu vukundan kötüdür (söylentisi aslından kötüdür) ata sözünde ki gibi sigorta şirketlerini karalamaktadır. Bu da tarım sigortalarına olan güveni azaltmaktadır.

3.5. Tarım Sigortalarının Faydaları

Tarım kesiminde yapılacak sigorta yoluyla devletin mağdur durumda kalan çiftçiyi koruma yükü azalacaktır çünkü çiftçi meydana gelen hasarı tarım sigortasından alacaktır. Tarım kesimine işletme kredisi verildiği zaman oluşacak riskler karşılığında kredi veren kuruluşlar krediyi geri almada zorlanmayacakları için kredi vermekte daha kolay davranacaklardır. Bu sigorta güvencesi ile kredi bulabilen çiftçi için mahsul sonrası malını değerlendirmede daha esnek davranabilecektir. Çiftçiler sigorta ve tarım kredi olanakları ile daha kurumsal bir yapıya kavuşacaklardır. Sigorta yoluyla riskleri azaldığı için refah düzeyleri artacaktır bu da tarım kesiminde istihdam edilen kişi sayısını arttıracak ve kırsal kesimde yaşayan insan sayısını da artırma yönünde etkili olacaktır. Riskinin azaldığını ve getirisinin arttığını gören çiftçi olağanüstü haller için yastık altında tuttuğu parasını üretime sevk ederek gelirini arttıracaktır. Bu durumda ekonomide gömüleme (Gelir getirmeyen tasarruflar) üretime sevk edilecektir.

4.BÖLÜM

TÜRKİYEDE UYGULANAN TARIM SİGORTALARI HAVUZU VE YILLIK FAALİYETLERİNİN İNCELENMESİ

4.1. Tarım Sigortaları Havuzu

Tarımsal için fabrika benzetmesi normal sanayi kesimi olarak değil fakat üstü açık fabrika benzetmesi olarak yapılabilir çünkü doğal afetlere iklim koşullarından diğer sektörlere oranla çok daha fazla etkilenmektedir. Bu doğa olayları da tarım üretimini zora sokacağı gibi aynı zamanda ürünlerin sigortalanmasını da zorlaştırmaktadır. Örneğin trafik sigortalarında kaza gerçekleştiğinde araç tek başına kaza yapmışsa ya da iki araç arasında gerçekleşen olaylarda etkilenen durum ile tarım sigortalarında tek bir doğal afette afetin yaşandığı bölgede ki tüm sigortalıların zarar uğraması arasında mukayese edilemeyecek kadar çok fark vardır. Bu durumda sigorta sektöründe Tarım Sigortaları kesimine özel bir durumdur.

Sigorta sisteminin yönetilmesinde risk yönetimi uzmanlığı gerektiren ve gerekli bütçe sebebiyle ülkemizde devlet tarafından desteklenmektedir. Fakat Tarım Sigortalarında ki risk faktörü eğer risk gerçekleşirse bölge deki tüm sigortalıların etkilenmesinden dolayı diğer sigorta alanlarına göre çok daha büyüktür bu sebeple riskin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkacak olan maddi yük büyük olacaktır. Riskin büyüklüğü ile aynı yönlü korelasyona sahip olduğu için sigorta primleri de yüksektir. Burada ki sigorta primlerinin tarımsal üretim işletmeleri, sigorta sistemi ve devlet tarafından paylaşılarak çiftçilerin sigorta yaptırabilmeleri kolaylaşır ve bu nedenler gereği ülkemizde Tarım Sigortaları Havuzu kurulmuştur.

Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu; belirlenen bir sistem standardına sahip olarak güvenilir olması ile standardizasyona sahip olarak tek bir organizasyon yapısı ile bütünselliğe sahiptir. Aynı zamanda prim desteği ile üreticilerin daha düşük prim bedeli ödemesine imkân sağlayarak verimlilik ve ölçek ekonomisine sahip olurken çiftçilerin sigorta ihtiyaçlarının karşılanması sayesinde yüksek güvence imkânı sağlayarak sürdürülebilir bir yapıya sahiptir. Yönetim yapısı olarak yönetim kurulu T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, T.C. Başbakanlık Hazine

Müsteşarlığı, Türkiye Sigorta Birliği ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden seçilen üyeler ile yönetim kurulu kâr amacı gütmeyen işletici şirket olarak TARSİM A.Ş. ile birlikte oluşur. Tarım Sigortası Sözleşmesi yapmaya yetkili şirketler aşağıda ki gibi tablo halinde gösterilebilir.

Tablo 11: Tarım Sigortası Yapmaya Yetkili Şirketler

Ak Sigorta
Alianz
Anadolu Sigorta
Ankara Sigorta
Axa Sigorta
Ergo
Eureko Sigorta
Generali Sigorta
Groupama
Güneş Sigorta
Halk Sigorta
HDI sigorta
Bereket Sigorta
Koru Mutuel Sigorta
Liberty Sigorta
Mapfre Sigorta
Neova Sigorta
Ray Sigorta
SBN Sigorta
Sompo Japan Sigorta
UNI CO
Ziraat Sigorta
Zurich Sigorta

Don teminatında ödenen primin %66,667 sini, Bölgeye bağlı kuraklık verim sigortasında %60 devlet karşılarken diğer sigorta türlerinde çiftçinin ödemesi gereken sigorta priminin %50 sini devlet karşılayarak üreticileri sigortaya teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Tarım Sigortaları Havuzu ve işletici şirket olarak TARSİM her yıl sigorta yönüyle Hazine Müsteşarlığı, yönetim işlemleri açısından Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından denetlenerek Devlet tarafından gözetim çerçevesinde ve garantisinde olan çiftçiye hasar durumunda yardım eden bir sistem değil Sigorta Sistemi olan bir kuruluştur.

4.2. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Poliçe İşlemleri

Devlet Destekli Tarım Sigortalarında devletin yapacağı prim desteğinden çiftçilerin faydalanabilmeleri için her sigorta türüne göre farklı kayıt veya bilgi sistemine üye olması gerekmektedir. Ülkemizde Bitkisel ürünler için Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS), Hayvancılık ve Kümes Hayvanları için Hayvancılık Bilgi Sistemi (HAYBİS), Sera için Örtü Altı Kayıt Sistemi (ÖKS), Su ürünleri için Su Ürünleri Kayıt Sistemi (SKS) ve Arıcılık için HAYBİS ve Arıcılık Kayıt Sistemi (AKS) gibi branş bazında yapılan üretim veya hayvancılığa göre farklı farklı kayıt sistemleri mevcuttur. Eğer çiftçi Devlet Destekli Tarım Sigortasından faydalanmak istiyorsa faydalanacağı alanda ki kayıt sistemine kayıt yaptırmalı eğer önceden kayıt yaptırmış ise bu kaydını yenileyerek prim için destekten faydalanabilir.

Çiftçiler TARSİM tarafında sigorta poliçesi düzenlemeye yetki verilmiş olan sigorta şirketleri ve acenteleri tarafından Devlet Destekli Tarım Sigortaları için poliçe düzenlenebilir. Çiftçiler poliçe düzenlenmeden ödemesi gereken prim tutarını öğrenmek istedikleri takdirde TARSİM' in resmi internet sitesinde bulunan Online Prim Hesabı sekmesinden sigorta branşı seçiminde bulunarak açılan pencerede gerekli bilgileri doldurarak ödeyeceği tahmini prim hakkında bilgi sahibi olabilir.

Düzenlenen poliçe için ödenmesi gereken prim bedeli peşin ödeme seçeneğinde %5 indirim uygulaması veya taksitli ödeme imkânı ile yapılmaktadır. Taksitli ödeme imkânı ile ilgili bilgiler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- Bitkisel Ürün Sigortası için prim bedelinin %25'i peşin, geriye kalan %75'lik kısmı ise düzenlenmiş olan poliçe bitiş tarihini 30 gün geçmeyecek şekilde ödenmesi gerekmektedir.
- Sera Sigortalarında düzenlenmiş olan poliçe için ödenmesi gereken prim bedelinin %25'i peşin, geriye kalan %75'lik kısmı ise poliçenin düzenlenme

tarihine göre farklılık göstermektedir. Eğer poliçe 1 Ağustos ile 31 Aralık tarihleri arasında düzenlenmiş ise bir sonra ki yılın Mayıs ayı bitmeden ödenmesi gerekmektedir. Eğer poliçe 1 Ocak ile 31 Temmuz tarihleri arasında düzenlenmiş ise Kasım ayı bitmeden prim bedelinin geriye kalan %75'lik kısmı ödenmesi gerekmektedir.

- Diğer sigorta branşlarında ise düzenlenmiş olan sigorta poliçesinin prim bedelinin %25'lik kısmı Bitkisel Ürün ve Sera Sigortalarında olduğu gibi peşin olarak ödenmekte olup geriye kalan %75'lik prim bedeli 5 eşit taksitle sigortalıdan tahsil edilir.

Bitkisel Ürün Sigortaları belirlenen poliçe kabul tarihleri arasında sigortalanmaktadır. Eğer kabul tarihi geçtikten sonra yapılmak istenen poliçelerde ise sadece yapılmış olan analiz sonuçları dahilinde Dolu Sigortası için poliçe düzenlenebilmektedir. Bir parsel içerisinde birden fazla ürünün bulunması durumunda ürünlerin ÇKS' de ayrı kayıt altına alınarak poliçeleri düzenlenmektedir.

Poliçe süresi sona ermeden 30 gün içerisinde sigortalı poliçesini yenilemek istediği takdirde eğer poliçe hasar görmemiş ise belirlenen tarife ve talimatlarda prim indiriminden yararlanmaktadır.

4.3. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Hasar İşlemleri

Devlet destekli tarım sigortalarında hasar gerçekleştiğinde çiftçinin branş bazında ihbar için yapması gereken şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- Bitkisel ürün sigortaları için hasar gerçekleşmesinden 15 günü aşmayacak şekilde eğer hasar nedeni don ise 10 günü geçmemesi şartıyla TARSİM' e bildirmesi gerekmektedir. Oluşan hasarın gerçekleşme nedeni, Sigorta poliçe numarası, Hasarın gerçekleşmiş olduğu tarih ve acenteye bildirim tarihi ile ihbarı yapan kişinin bilgileri ile sigortalı kişi TARSİM' e bildirmek zorundadır.
- Sera sigortalarında 24 saat geçmeden oluşan hasarın gerçekleşme nedeni, Sigorta poliçe numarası, Hasarın gerçekleşmiş olduğu tarih ve acenteye

bildirim tarihi ile ihbarı yapan kişinin bilgileri ile sigortalı kişi TARSİM' e bildirmek zorundadır.

- Büyükbaş hayvan sigortalarında 24 saat geçmeden oluşan hasarın gerçekleşme nedeni, Sigorta poliçe numarası, hasar gerçekleşmiş olan hayvanın kulak küpe numarası ve iletişim bilgileri ile sigortalı kişi TARSİM' e bildirmek zorundadır.
- Küçükbaş hayvan sigortalarında 24 saat geçmeden oluşan hasarın gerçekleşme nedeni, Sigorta poliçe numarası, hasar gerçekleşmiş olan hayvanın kulak küpe numarası ve iletişim bilgileri ile sigortalı kişi TARSİM' e bildirmek zorundadır.
- Kümes hayvanları hayat sigortalarında 24 saat geçmeden oluşan hasarın gerçekleşme nedeni, Sigorta poliçe numarası ve iletişim bilgileri ile sigortalı kişi TARSİM' e bildirmek zorundadır.
- Su ürünleri hayat sigortasında sigortalı kişi düzenlenmiş olan poliçede yer alan telefon numaraları ve adreslere ihbarı yapması gerekmektedir.
- Arıcılık sigortasında hasar ihbarını 24 saat geçmeden oluşan hasarın gerçekleşme nedeni, Sigorta poliçe numarası ve iletişim bilgileri ile sigortalı kişi TARSİM' e bildirmek zorundadır.

Hasar tazminatları sigortalıya dosyada ki gerekli işlemler gerçekleştirildikten sonra ödenmesi gerek miktar 30 gün içerisinde ödenir fakat eğer sigorta türü bitkisel ürün sigortası ise düzenlenmiş olan poliçenin bitiş tarihinden önce branşın özelliğinden kaynaklı olduğu için ödenememektedir.

4.4. Tarsim İncelemesi

Bu Bölümde Devlet Destekli Tarım Sigortalarının her yıl için Sigorta Türleri için Sigortalanan Toplam Bedel, Prim Üretimi, Düzenlenen Poliçe Sayısı, Ödenen Hasar Bedeli olarak incelemesi yapılmıştır. Bitkisel Ürünlerde ödenme nedenlerine göre ödenen hasarlar, Ödenen hasarların ürün bazında dağılımı ve Büyükbaş hayvanlarda ödenen hasarın nedenine göre dağılımı verileri incelenmiştir.

4.4.1. 2007 Yılı İncelemesi

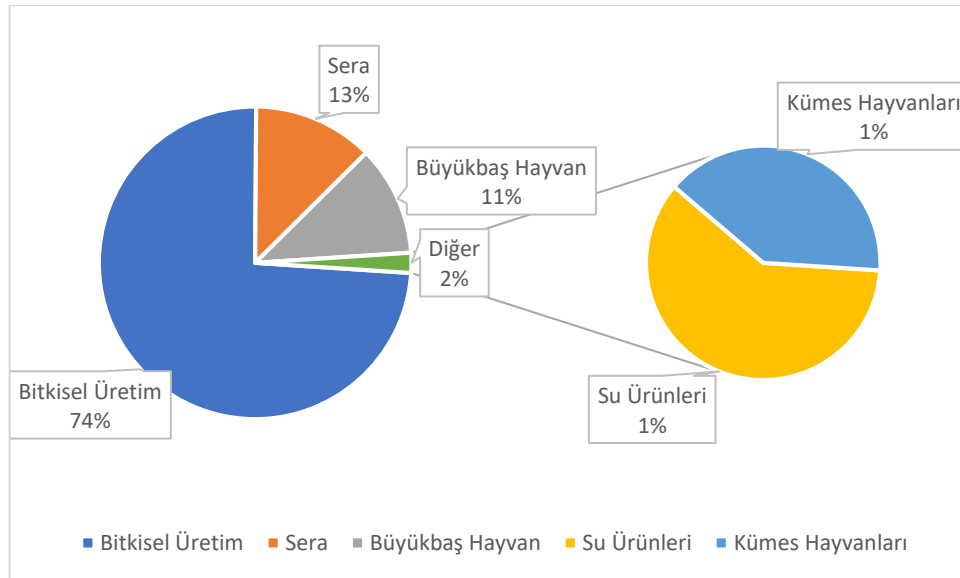
Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2007 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 12: 2007 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	1.094.986.778
Sera	184.314.485
Büyükbaş Hayvan	168.442.569
Su Ürünleri	18.471.999
Kümes Hayvanları	12.198.822

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Toplam Bedel olarak en fazla Bitkisel Üretimde 1.094.986.778₺ olarak gerçekleşirken en düşük miktar Kümes Hayvanları Sigortasında 12.198.822₺ olarak gerçekleşmiştir. Yukarıdaki verilere göre çizilen pasta grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 12: 2007 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdeleri Dağılımı

2007 Yılı Sigortalanan Toplam Bedele göre Sigorta türlerinin yüzdeleri dağılımına bakıldığında Sigortalanan Toplam Bedel'in %74'ünü Bitkisel Üretim, %13'ünü Sera, %11'lik kısmını Büyükbaş Hayvan Sigortaları oluştururken geriye

kalan %2'lik kısmını Su ürünleri ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır. Sigortalanan Toplam Bedel olarak en fazla paya sahip olan sigorta türü 2007 yılı için Bitkisel Üretimdir.

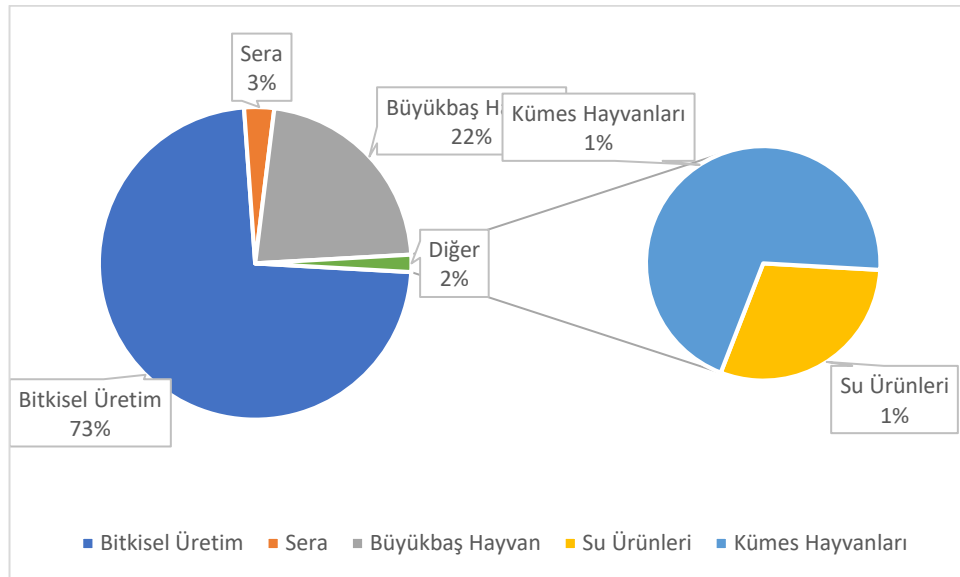
2007 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 13: 2007 Yılı Branş Bazında Prim Üretimi

Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	46.775.114
Sera	1.990.538
Büyükbaş Hayvan	14.197.460
Su Ürünleri	342.224
Kümes Hayvanları	798.243

Kaynak: TARSİM

2007 Yılı Tarım Sigortalarında Prim Üretimi olarak 46.775.114₺ Bitkisel Üretim Sigorta türünde gerçekleşmiştir. Prim Üretimi verilerine göre sigorta türlerinin yüzdelik dağılımın grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 13: 2007 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdelik Dağılımı

Prim Üretiminde 2007 yılı için 46.775.114₺ ile Prim üretiminin %73'lük kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. En düşük paya sahip olan sigorta türleri ise %2'lik oranla Su ürünleri ve Kümes Hayvanları tarafından oluşmaktadır.

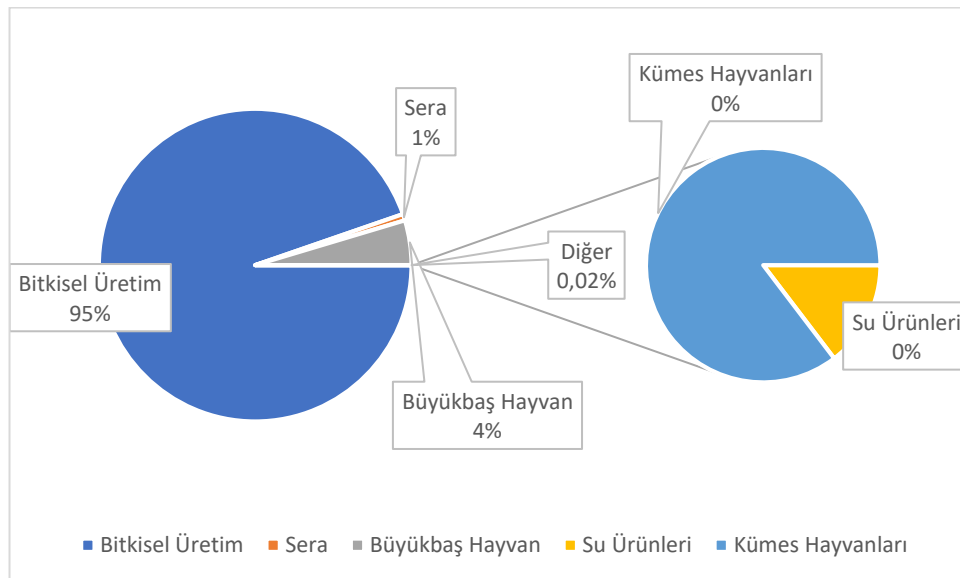
2007 Yılı Tarım Sigortalarına düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 14: 2007 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	207.328
Sera	1.456
Büyükbaş Hayvan	10.113
Su Ürünleri	6
Kümes Hayvanları	35

Kaynak: TARSİM

2007 yılında çiftçilerin yaptırmış oldukları Devlet Destekli Tarım Sigortalarında 207.328 adet Bitkisel Üretim için poliçe düzenlenmiş olup Su Ürünleri Sigortasında 6 adet poliçe düzenlenmiştir. Düzenlenen Poliçelerin Sigorta Türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 14: 2007 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdelik Dağılımı

2007 yılı için düzenlenen poliçelerin %95'lik kısmını Bitkisel Üretim oluştururken %0,02'lik kısmını Kümes Hayvanları ve Su Ürünleri Sigorta türünde düzenlenmiştir.

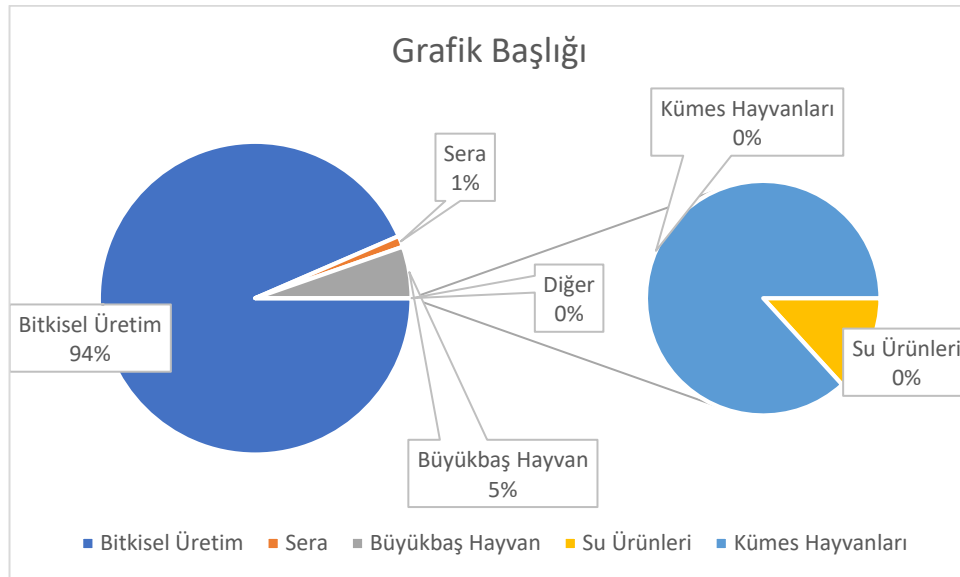
2007 Yılı Tarım Sigortalarına Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 15: 2007 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	4.1051.817
Sera	509.947
Büyükbaş Hayvan	234.3159
Su Ürünleri	80
Kümes Hayvanları	525

Kaynak: TARSİM

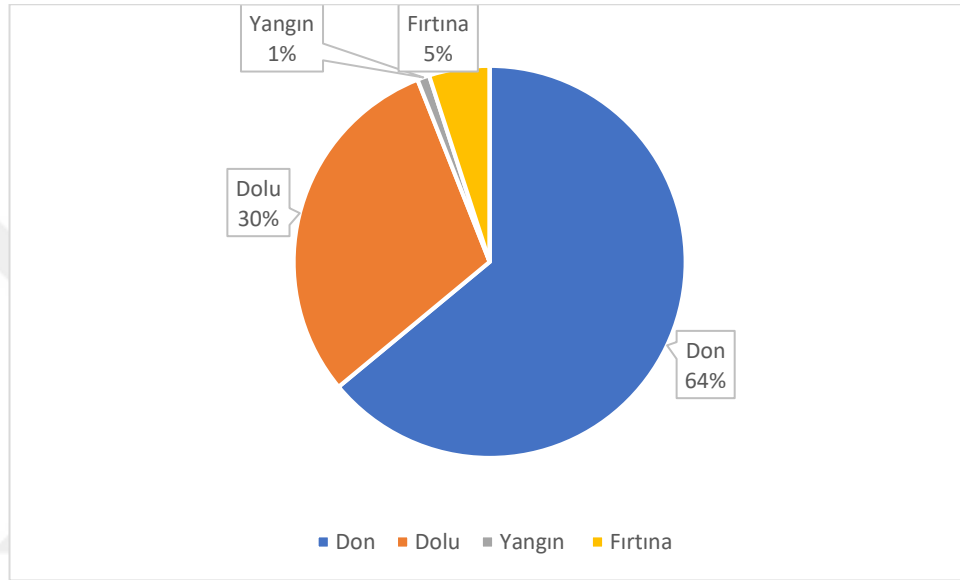
Tarım Sigortası Yaptırmış olan çiftçilere gerçekleşen Hasarlar nedeniyle TARSİM aracılığıyla 43.905.527₺ ödeme yapılmıştır. Bu yapılmış olan ödemelerin yukarıdaki verilere göre çizilmiş olan grafiği aşağıda yer almaktadır.

Şekil 15: 2007 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeleri Dağılımı

Yapılmış olan 43.905.527₺ olan ödemenin %94'lük kısmı Bitkisel Üretimde gerçekleşen hasarlar nedeniyle yapılmış olup Kümes Hayvancılığı ve Su ürünlerinin toplam payı %0,01'den az olarak gerçekleşmiştir.

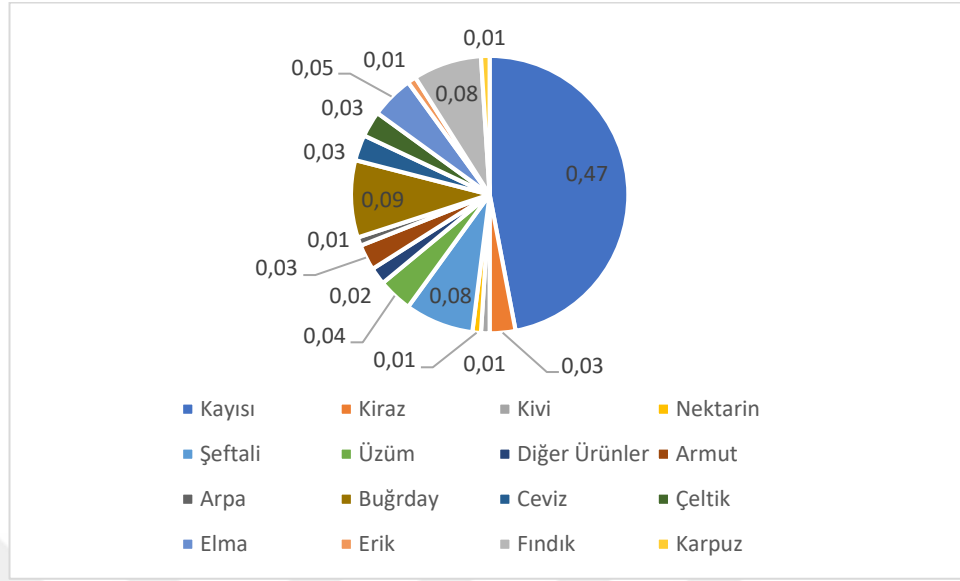
TARSİM verilerine göre 2007 yılı için Bitkisel Üretimde ödenen hasarların nedenine göre yüzdeler dağılımını içeren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 16: Bitkisel Ürünlerde 2007 Yılında Ödenen Hasarların Nedeni

Yapılmış olan ödemeleri %64'lük oranla don, %30 oranla dolu, %5 oranla fırtına ve %1 oranla yangın oluşturmaktadır. 2007 yılı için yapılmış olan ödemeler bitkisel üretim için en fazla don nedeniyle yapılmıştır.

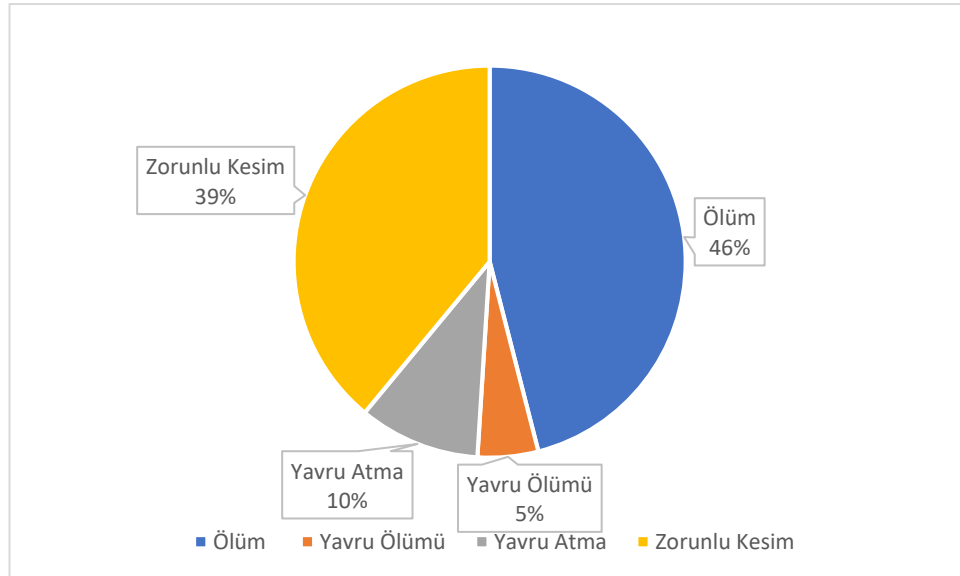
TARSİM verilerine göre 2007 yılı için Bitkisel Üretimde ödenen hasarların ürün bazında yüzdeler dağılımını içeren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 17: 2007 Yılı Ürün Bazında Ödenen Hasarın Yüzdelerik Dağılımı

En fazla olarak 2007 yılı için kayısı üretimi etkilenmiş olup yapılan hasar ödemeleri %47'lik oranla kayısı ürününde yapılmıştır.

TARSİM verilerine göre 2007 yılı için Büyükbaş Hayvan Sigortası için ödenen hasarların ödenme nedenine göre yüzdelerik dağılımını içeren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 18: 2007 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasar Bedellerinin Gerçekleşme Nedenlerine Göre Yüzdelerik Dağılımı

Büyükbaş Hayvanda 2007 yılı için ödenmiş olan hasarların %46'lık kısmı ölüm nedeniyle, %39'luk kısmı Zorunlu Kesim ve geriye kalan %15'lik kısmı

Yavrularda gerçekleşen hasarlar oluşturmaktadır. Bu hasarların %10'luk kısmı Yavru atma nedeni ile gerçekleşirken %5'lik kısmı yavrunun ölümün nedeniyle gerçekleşmiştir. 2007 yılı için Büyükbaş Hayvan sigortalarında ödenen hasarların nedeni olarak en büyük paya ölüm sebebiyle hasar sahiptir.

4.4.2. 2008 Yılı İncelemesi

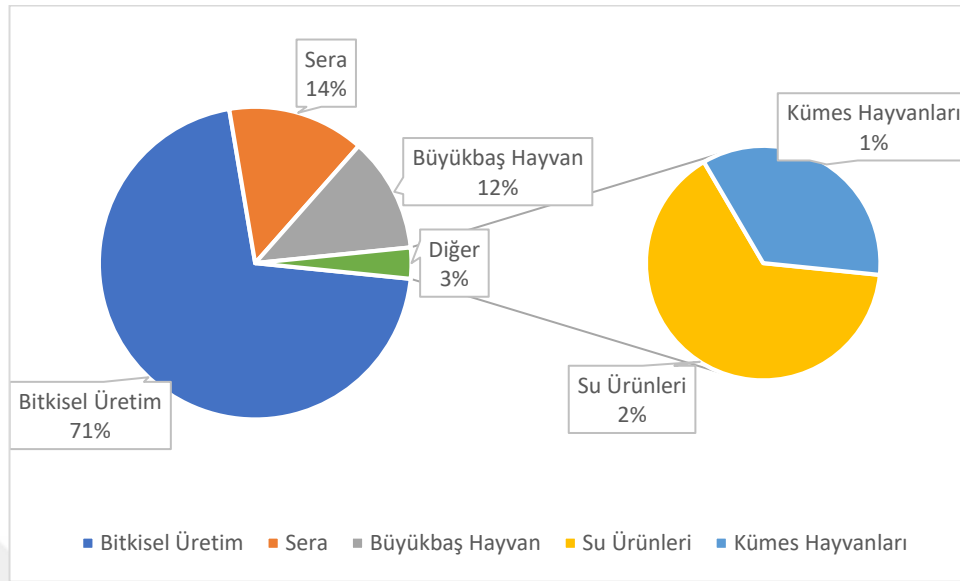
Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2008 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 16: 2008 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	1.573.804.574
Sera	315.508.650
Büyükbaş Hayvan	264.314.417
Su Ürünleri	46.341.370
Kümes Hayvanları	25.002.594

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2008 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 2.224.971.605₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2007 yılına göre %50,497 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %150,87 ile Su Ürünleri Sigortası türünde gerçekleşirken, 2007 yılına göre en düşük artış oranı %43,781 ile Bitkisel Üretim Sigortasında gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2007 yılına göre artış gerçekleşmiştir. Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 19: Sigorta Türlerinin 2008 Yılı Sigortalanan Toplam Bedel Olarak Branş Bazında Yüzdelerle Dağılımı

Bir önceki yıla göre artış en az Bitkisel üretimde gerçekleşmiş olsa da Sigortalanan Toplam Bedelin %71'lik kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. En fazla artışın gerçekleşmiş olduğu Su Ürünleri Sigortası Sigortalanan Toplam Bedel içinde ki payı %2'dir.

2008 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 17: 2008 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi

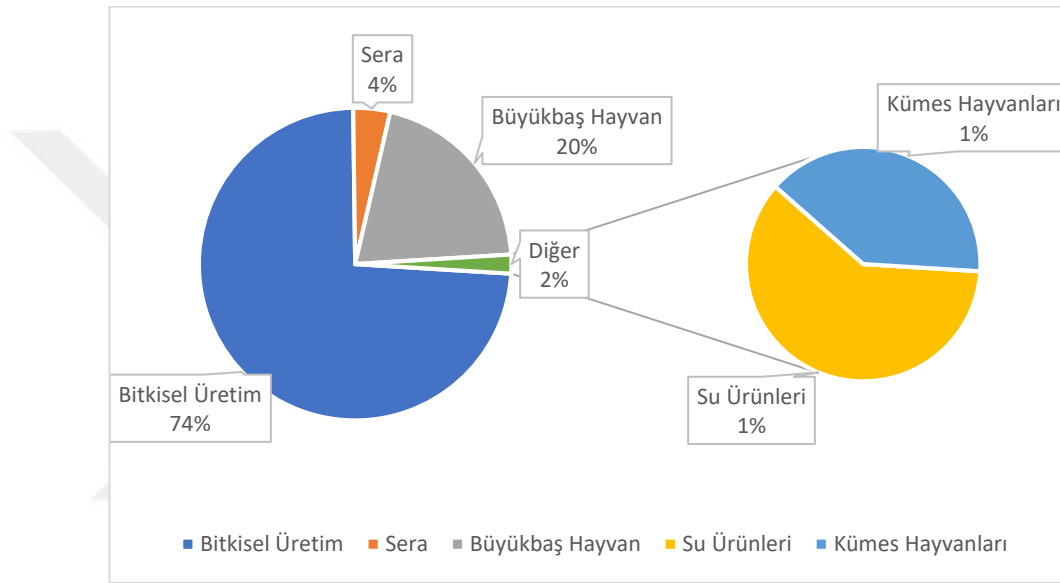
Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	72.668.851
Sera	3.758.149
Büyükbaş Hayvan	20.089.686
Su Ürünleri	1.166.332
Kümes Hayvanları	760.531

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2008 yılında toplam 98.443.549₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2007 yılına göre %53,5695 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı %240,81 oranıyla Su Ürünleri Sigortası alanında gerçekleşmiş olup Kümes Hayvanları Sigortalarında prim üretimi açısından

2007 yılına göre %4,7244 oranında azalış gerçekleşmiştir. Prim üretimi açısından Kümse Hayvanları sigortası hariç diğer sigorta türlerinde artış gerçekleşmiş olup en az artışın gerçekleşmiş olduğu sigorta türü %41,502 oranıyla büyükbaş Hayvan Sigortalarında gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 20: 2008 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretiminin Yüzdeler Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %74'lük kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. 2007 yılına göre en yüksek artış oranına sahip olan Su Ürünleri Sigortası 2008 yılı Toplam Prim Üretiminin %1'lik kısmını oluşturmaktadır.

2008 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

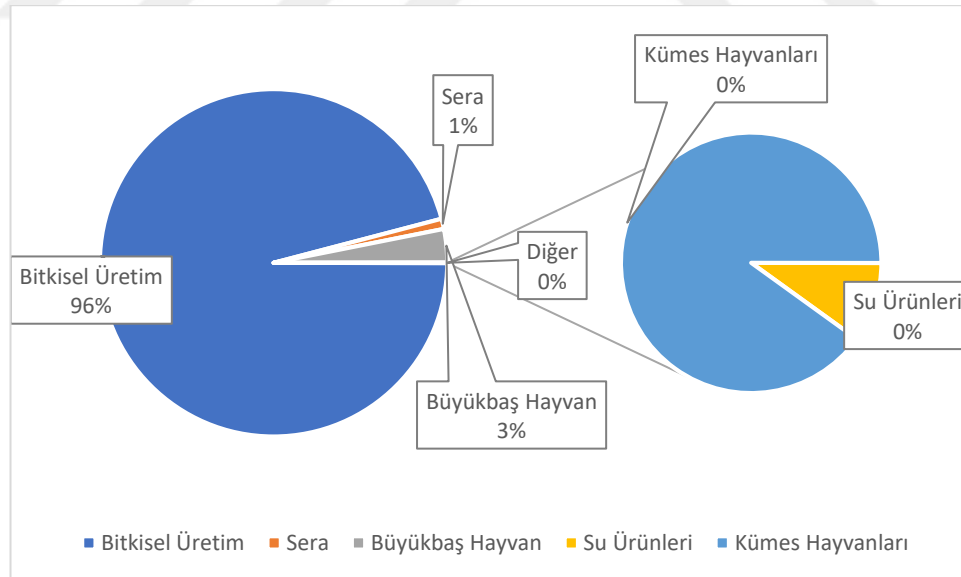
Tablo 18: 2008 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	250.225
Sera	2.489
Büyükbaş Hayvan	8.099
Su Ürünleri	13
Kümes Hayvanları	118

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2008 yılında toplam 260.944 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2007 yılına göre %19,186 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %237,143 ile Kümes Hayvanları sigortası türünde gerçekleşmiştir. Büyükbaş Hayvan sigortasında 2007 yılına göre düzenlenen poliçe sayısı olarak %19,915 oranında bir azalış görülmüştür.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 21: 2008 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı Yüzdeler Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeler dağılımına bakıldığında 2007 yılına göre gerçekleşen artış oranları içerisinde en düşük artış oranına sahip olan Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %96'sını oluşturmaktadır.

2008 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 19: 2008 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

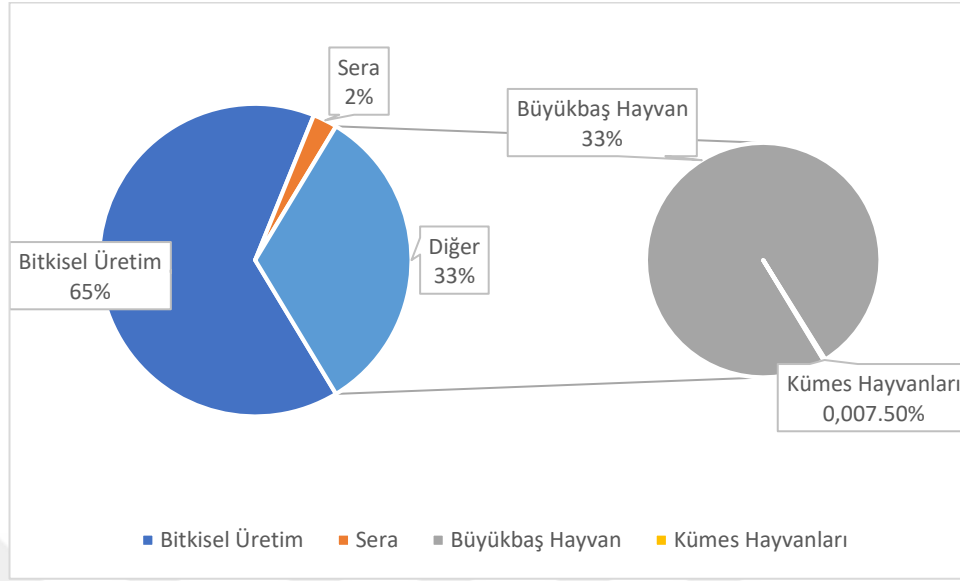
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	28.567.061
Sera	1.114.018
Büyükbaş Hayvan	14.386.644
Su Ürünleri	0
Kümes Hayvanları	33.151

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2008 yılında toplam 44.100.874₺ olarak gerçekleşmiştir. Su Ürünleri sigortasında hasar gerçekleşmemiş ve düzenlenmiş olan 13 poliçeye hasar nedeniyle ödeme yapılmamıştır.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2007 yılına göre %30,412 oranında azalış gerçekleşirken, Sera sigortalarında %118,457 oranında artış gerçekleşmiştir. %237,143 Oranında poliçe sayısında artışın yaşandığı Kümes Hayvanları sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak ta 2007 yılına göre %6214,476 oranında artış gerçekleşmiştir.

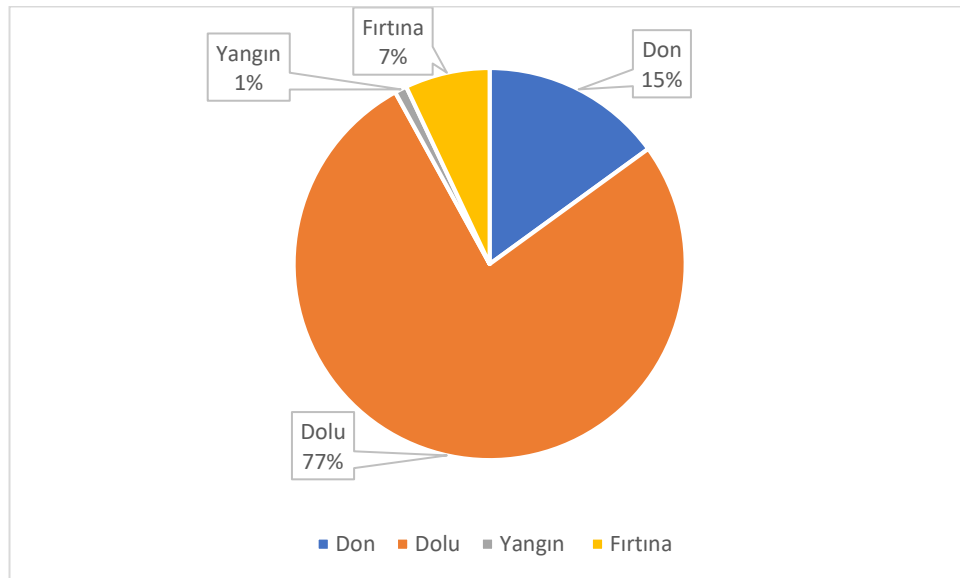
Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 22: 2008 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedelinin Yüzdelerik Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak 2007 yılına göre en fazla artışın gerçekleştiği Kümes Hayvanları sigortası toplam içerisindeki yüzdesi %0,0075 iken, Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %65'lik kısmını oluşturmaktadır.

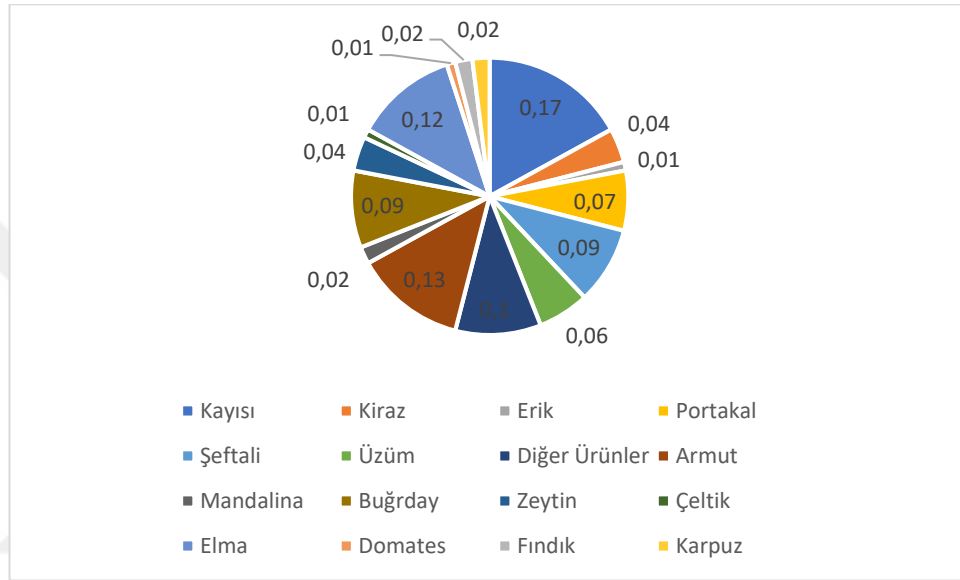
2008 Yılı Tarım Sigortalarına Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların Nedeni açısından bakacak olursak TARSİM verilerine göre çizilmiş olan grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 23: Bitkisel Ürünlerde 2008 Yılında Ödenen Hasarların Nedeni

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların nedeni yüzdelerle dağılımına bakıldığında %77'lik oran ile dolu en büyük paya sahiptir. En küçük orana sahip olan yangın ise %1'dir.

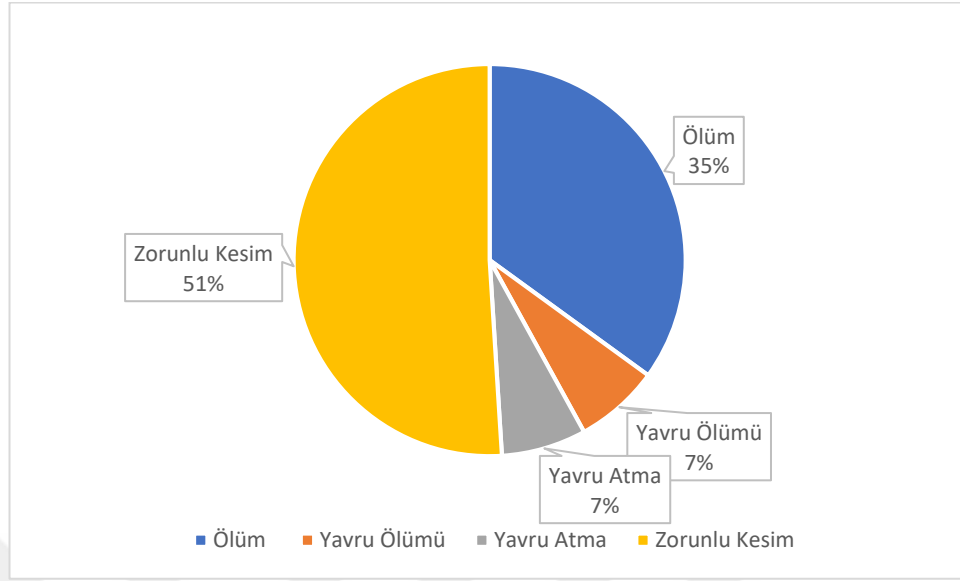
TARSİM verilerine göre 2008 yılı için Bitkisel Üretimde ödenen hasarların ürün bazında yüzdelerle dağılımını içeren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 24: 2008 Yılı Ürün Bazında Ödenen Hasarın Yüzdelerle Dağılımı

Ödenen hasarın %17'si Kayısı için yapılmış olup 2007 yılında olduğu gibi ödenen hasarların ürün bazında en yüksek oranına sahip olan ürün türüdür.

TARSİM verilerine göre 2008 yılı Büyükbaş Hayvan için ödenen hasarların gerçekleşme nedenine göre yüzdelerle dağılımını içeren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 25: 2008 Yılı Büyükbaş Hayvancılıkta Ödenen Hasarların Ödenme Sebeplerine Göre Yüzdeleri Dağılımı

Zorunlu kesim ödenen hasarların %51'lik kısmını oluşturmaktadır. Ödenen Hasarların %35'lik kısmını Ölüm, %7'lik kısmı Yavru Ölümü ve %7'lik kısmı ise Yavru Atma nedeniyle yapılan ödemeler oluşturmaktadır.

4.4.3. 2009 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2009 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 20: 2009 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

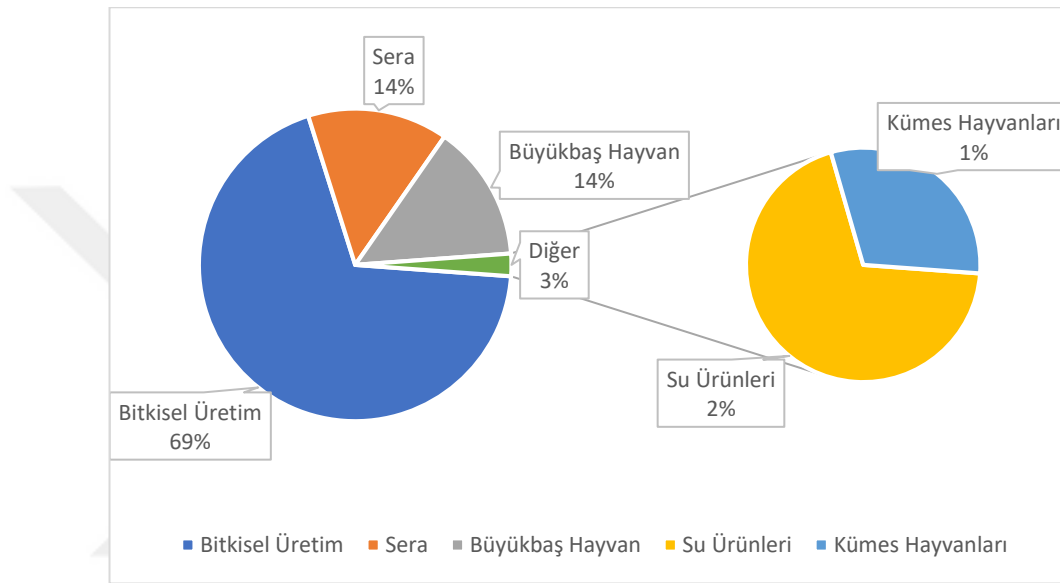
Branş Adı	Sigortalanan Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	2.000.811.283
Sera	421.836.052
Büyükbaş Hayvan	410.542.267
Su Ürünleri	46.738.519
Kümes Hayvanları	20.631.496

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2009 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 2.900.559.617₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2008 yılına göre %30,36 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %55,32 ile Büyükbaş Hayvan Sigortası türünde gerçekleşirken, 2008 yılına göre en düşük artış oranı %0,857 ile Su Ürünleri

Sigortasında gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2008 yılına göre Kümes Hayvanları sigortasında gerçekleşmiş olan %17,48'lik azalış dışında artış gerçekleşmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 26: 2009 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdeler Dağılımı

Bir önceki yıla göre Sigortalanan Toplam Bedel olarak artış en az Bitkisel üretimde gerçekleşmiş olsa da Sigortalanan Toplam Bedelin %69'luk kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. En fazla artışın gerçekleşmiş olduğu Su Ürünleri Sigortası Sigortalanan Toplam Bedel içinde ki payı %2'dir.

2009 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

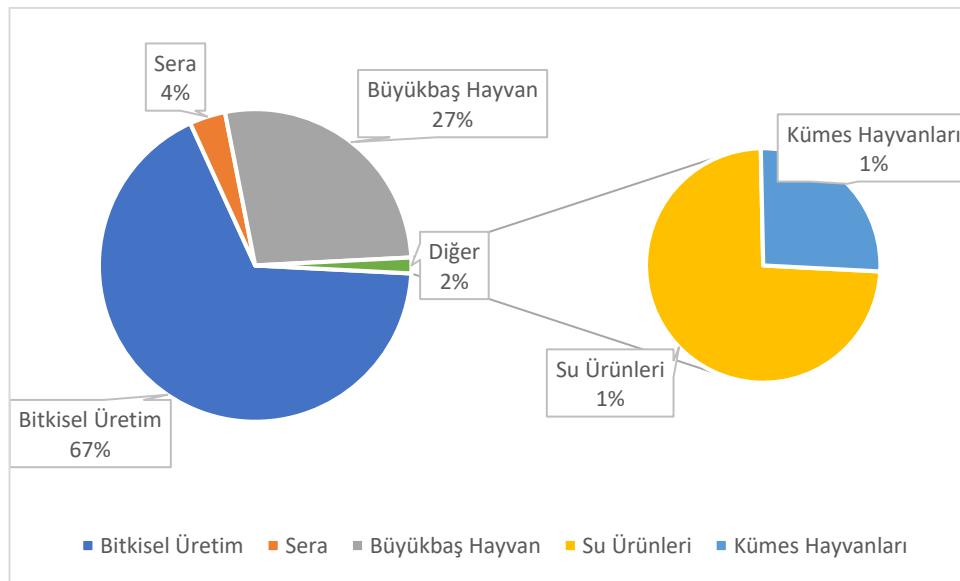
Tablo 21: 2009 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi

Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	81.076.489
Sera	4.472.491
Büyükbaş Hayvan	32.838.346
Su Ürünleri	1.448.539
Kümes Hayvanları	512.816

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2009 yılında toplam 120.348.681₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2008 yılına göre %22,25 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı %63,46 oranıyla Büyükbaş Hayvan Sigortası alanında gerçekleşmiş olup Kümes Hayvanları Sigortalarında prim üretimi açısından 2008 yılına göre %32,57 oranında azalış gerçekleşmiştir. Prim üretimi açısından Kümes Hayvanları sigortası hariç diğer sigorta türlerinde artış gerçekleşmiş olup en az artış oranına sahip sigorta türü %11,57 oranıyla Bitkisel Üretim Sigortalarında gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 27: 2009 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdeler Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %67'lik kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. 2008 yılına göre en yüksek artış oranına sahip olan Büyükbaş Hayvan Sigortası 2009 yılı Toplam Prim Üretiminin %27'lik kısmını oluşturmaktadır.

2009 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

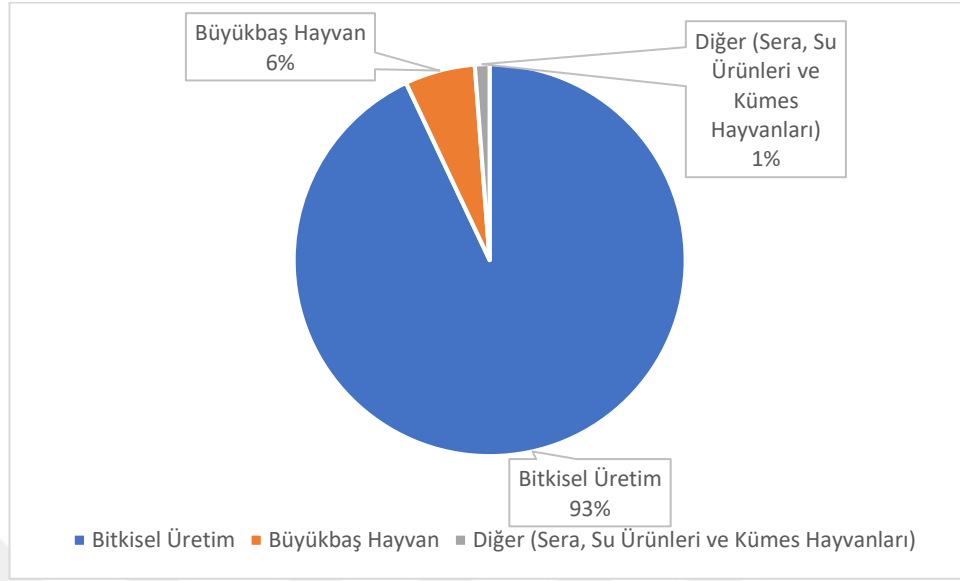
Tablo 22: 2009 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	285.243
Sera	3.622
Büyükbaş Hayvan	17.806
Su Ürünleri	13
Kümes Hayvanları	86

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2009 yılında toplam 360.770 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2008 yılına göre %17,56 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %119,85 ile Büyükbaş Hayvan Sigortası türünde gerçekleşmiştir. Kümes Hayvanları Sigortasında 2008 yılına göre düzenlenen poliçe sayısı olarak %27,12 oranında bir azalış görülmüştür. Su Ürünleri Sigortasında herhangi bir artış ya da azalış gerçekleşmemiştir.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 28: 2009 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Sigorta Türüne Göre Yüzdeleri Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeleri dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %93'lük kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %6'lık kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Sera, Su Ürünleri ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2009 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 23: 2009 Yılı Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

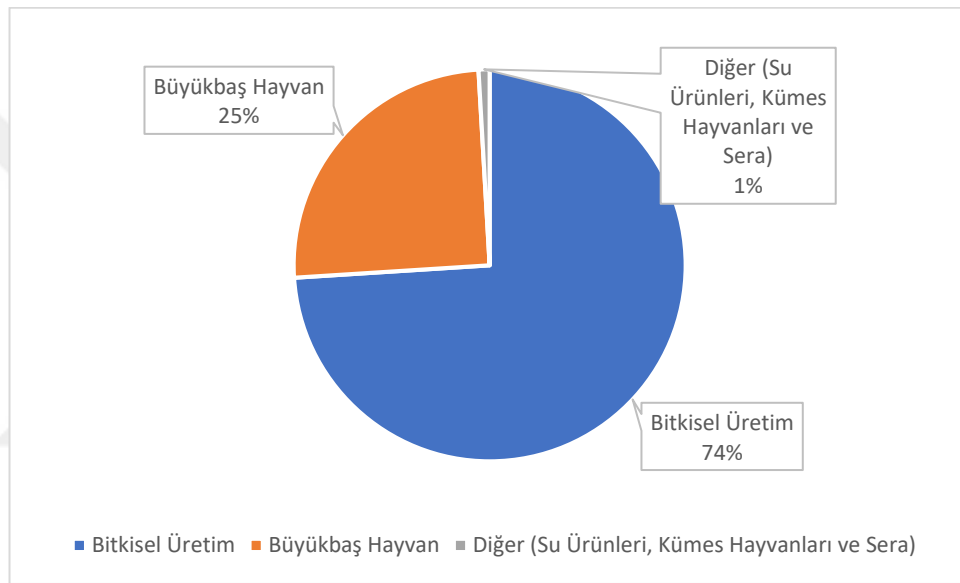
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	70.463.109
Sera	841.819
Büyükbaş Hayvan	23.902.835
Su Ürünleri	4.917
Kümes Hayvanları	19.260

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2009 yılında toplam 95.231.940₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 20 adet poliçe düzenlenmiş olan Su Ürünleri Sigortasında gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2008 yılına göre %146,66 oranında artış gerçekleşirken, Sera sigortalarında %24,43 oranında azalış gerçekleşmiştir. %119,85 Oranında poliçe sayısında artışın yaşandığı Büyükbaş Hayvan sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak ta 2008 yılına göre %66,15 oranında artış gerçekleşmiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 29: 2009 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdelik Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %74'lük kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %25'lik kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları ve Sera Sigortaları oluşturmaktadır.

2009 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

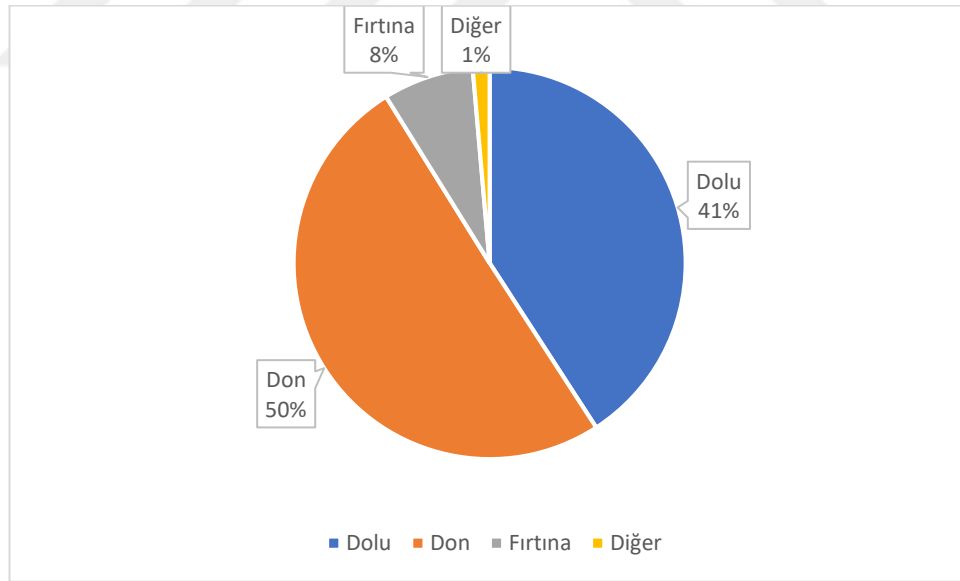
Tablo 24: 2009 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedeli

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Dolu	28.781.738
Don	35.435.741
Fırtına	5.270.514
Yangın	863.715
Heyelan	83.825
Hortum	27.404
Deprem	172

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 35.435.741₺ ile don sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. En düşük Ödeme Miktarı ise deprem nedeniyle 172₺ olarak gerçekleştirilmiştir.

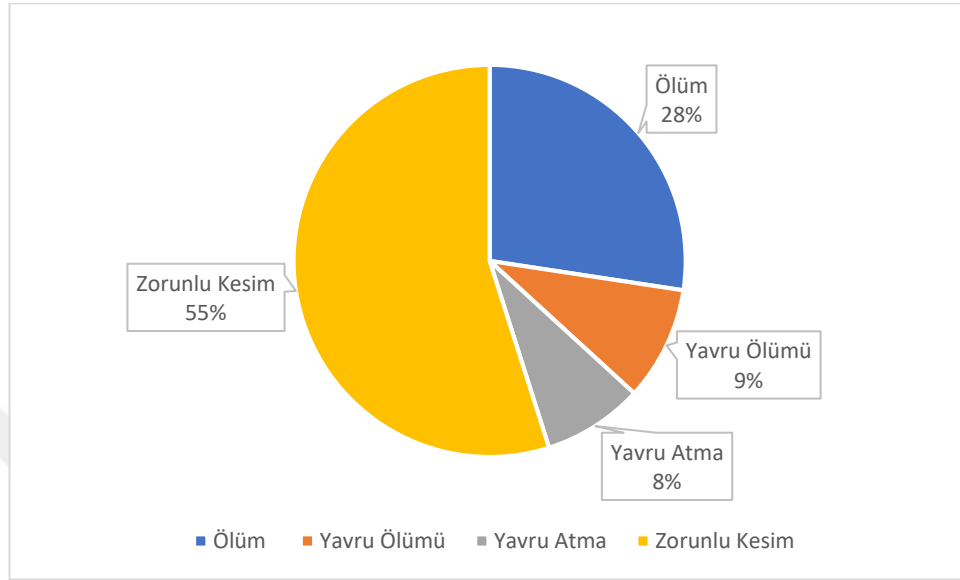
Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 30: 2009 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarlarının %50'lik kısmını don, %41'lik kısmını dolu, %8'lik kısmını fırtına oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı yangın, heyelan, hortum ve deprem tarafından oluşmaktadır.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 32: 2009 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdelik Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında ödenen hasarlarının %55'lik kısmını zorunlu kesim, %28'lik kısmını ölüm, %9'luk kısmını yavru ölümü oluştururken geriye kalan %8'lik kısmı yavru atma tarafından oluşmaktadır.

4.4.4. 2010 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2010 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

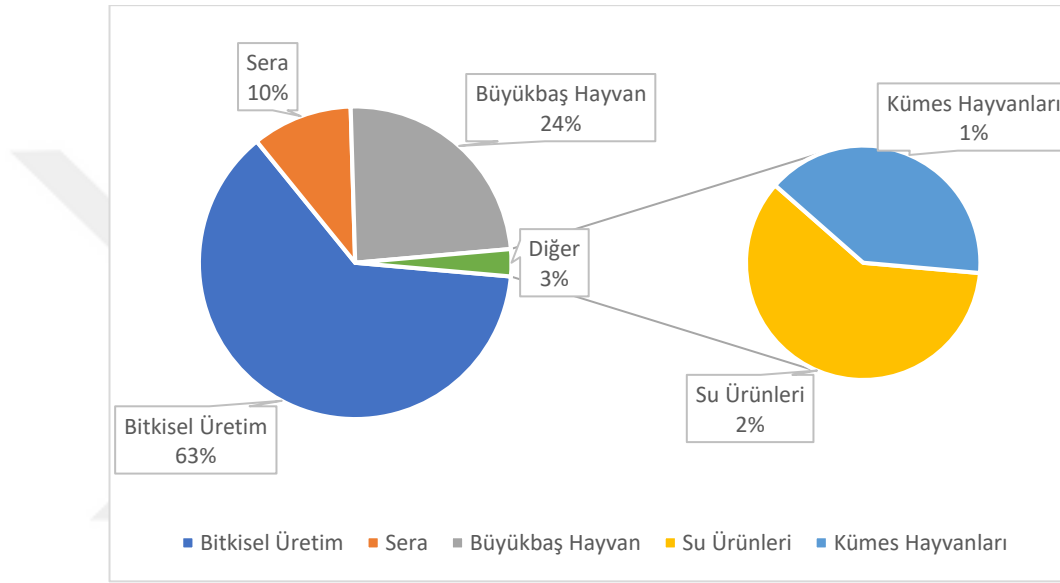
Tablo 26: 2010 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	250.2511.446
Sera	414.072.957
Büyükbaş Hayvan	959.597.418
Su Ürünleri	67.094.745
Kümes Hayvanları	44589..963

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2010 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 3.987.866.529₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2009 yılına göre %37,486 oranında

artış göstermiştir. En fazla artış %116,25 ile Kümes Hayvanları Sigortası türünde gerçekleşirken, 2008 yılına göre en düşük artış oranı %25,07 ile Bitkisel Üretim Sigortasında gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2008 yılına göre Sera Sigortasında gerçekleşmiş olan %1,84'lük azalış dışında artış gerçekleşmiştir. Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 33: 2010 Yılı Tarım Sigortalarının Yüzdelik Dağılımı

Bir önceki yıla göre Sigortalanan Toplam Bedel olarak artış en az Bitkisel üretimde gerçekleşmiş olsa da Sigortalanan Toplam Bedelin %63'lük kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. En fazla artışın gerçekleşmiş olduğu Büyükbaş Hayvan Sigortaları Sigortalanan Toplam Bedel içinde ki payı %24'tür. 2009 Yılına göre azalış gösteren tek sigorta türü olan Sera Sigortaları ise 2010 yılı toplam sigortalanan bedel içerisindeki payı %10'dur.

2010 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

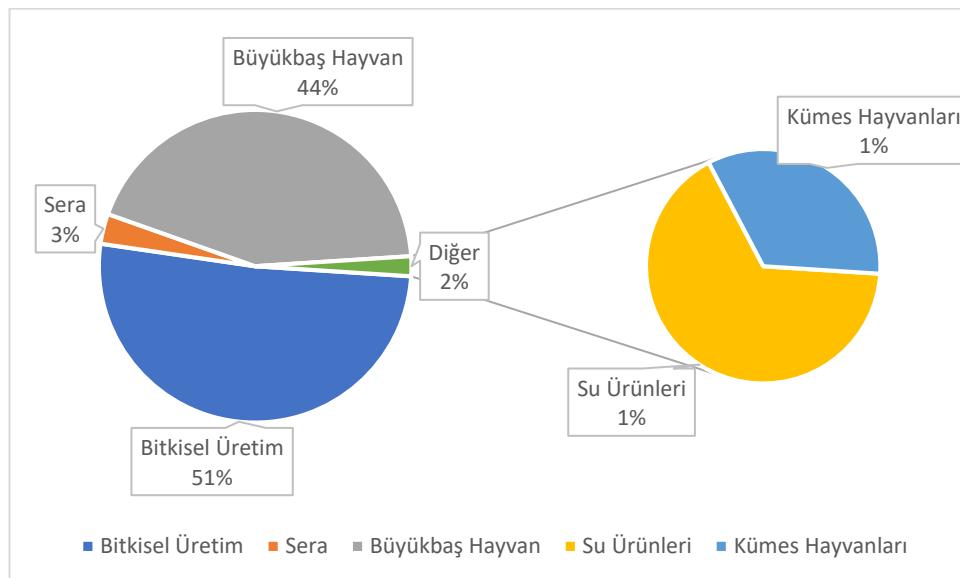
Tablo 27: 2010 Yılı Tarım Sigortaları Prim Üretimi

Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	95.090.574
Sera	5.775.840
Büyükbaş Hayvan	80.763.074
Su Ürünleri	2.520.767
Kümes Hayvanları	1.283.489

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2010 yılında toplam 185.433.744₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2009 yılına göre %54,08 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı geçen sene azalış göstermiş olan Kümes Hayvanları Sigortasında 2009 yılına göre %150 oranında Prim Üretimi açısından artış gerçekleşmiştir. Prim üretimi açısından tüm sigorta türlerinde 2010 yılında artış gerçekleşmiş olup en az artış oranına sahip sigorta türü %17,285 oranıyla Bitkisel Üretim Sigortalarında gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 34: 2010 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdeler Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %51'lik kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. 2009 yılına göre en yüksek ikinci artış oranına sahip olan Büyükbaş Hayvan Sigortası 2010 yılı Toplam Prim Üretiminin %44'lük kısmını oluştururken, en yüksek artışın gerçekleşmiş olduğu Kümes Hayvanları 2010 yılı Toplam Prim Üretiminin yaklaşık %1'lik kısmını oluşturmaktadır.

2010 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

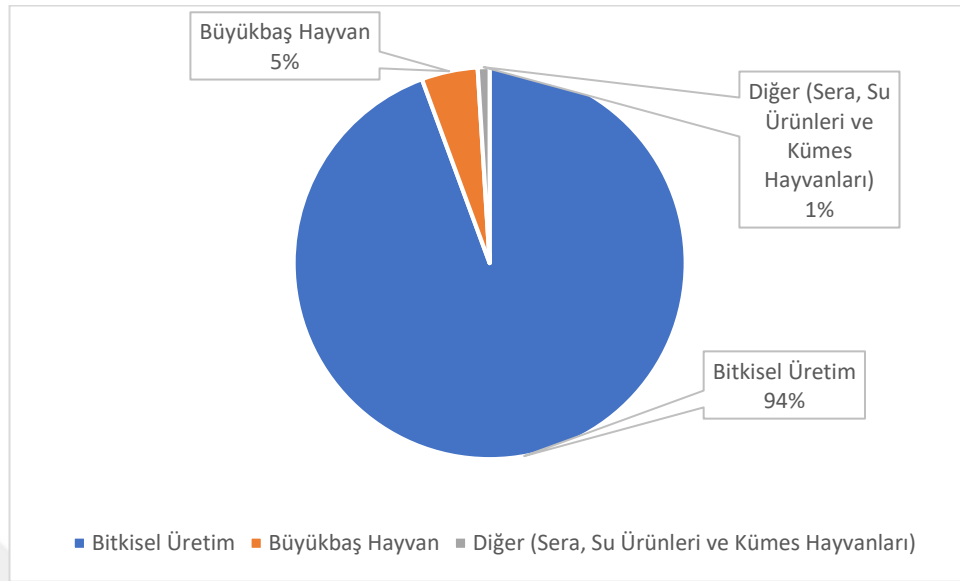
Tablo 28: 2010 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	350.281
Sera	3.456
Büyükbaş Hayvan	17.200
Su Ürünleri	20
Kümes Hayvanları	159

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2010 yılında toplam 371.116 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2009 yılına göre %20,98 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %84,88 ile Kümes Hayvanları Sigortası türünde gerçekleşmiştir. Sera Sigortalarında %4,58 ve Büyükbaş Hayvan Sigortalarında %3,40 oranında 2009 yılına göre düzenlenen poliçe sayısı olarak azalış gerçekleşen iki sigorta türüdür.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 35: 2010 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdeleri Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeleri dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %94'lük kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %5'lik kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Sera, Su Ürünleri ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2010 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 29: 2010 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

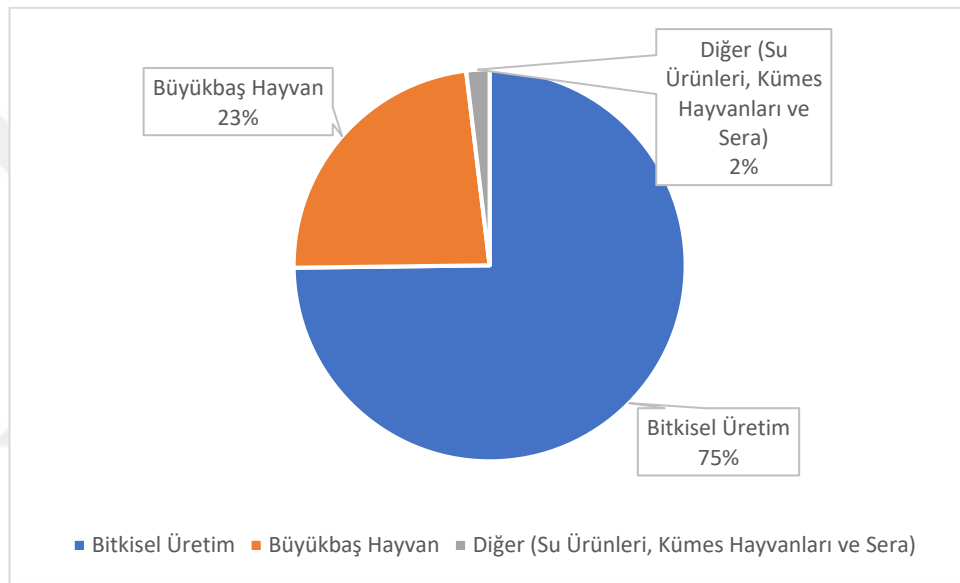
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	90.812.875
Sera	1.757.858
Büyükbaş Hayvan	28.256.701
Su Ürünleri	554.417
Kümes Hayvanları	17.630

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2010 yılında toplam 121.399.481₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 159 adet poliçe düzenlenmiş olan Kümes Hayvanları Sigortasında gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2009 yılına göre %108,82 oranında artış gerçekleşirken, Su Ürünleri Sigortasında %11175,51 oranında artış gerçekleşmiştir. %84,88 Oranında poliçe sayısında artışın yaşandığı Kümes Hayvanları sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak ta 2009 yılına göre %8,46 oranında azalış gerçekleşmiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 36: 2010 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeler Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %75'lik kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %23'lük kısmını oluştururken geriye kalan %2'lik kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları ve Sera Sigortaları oluşturmaktadır.

2010 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

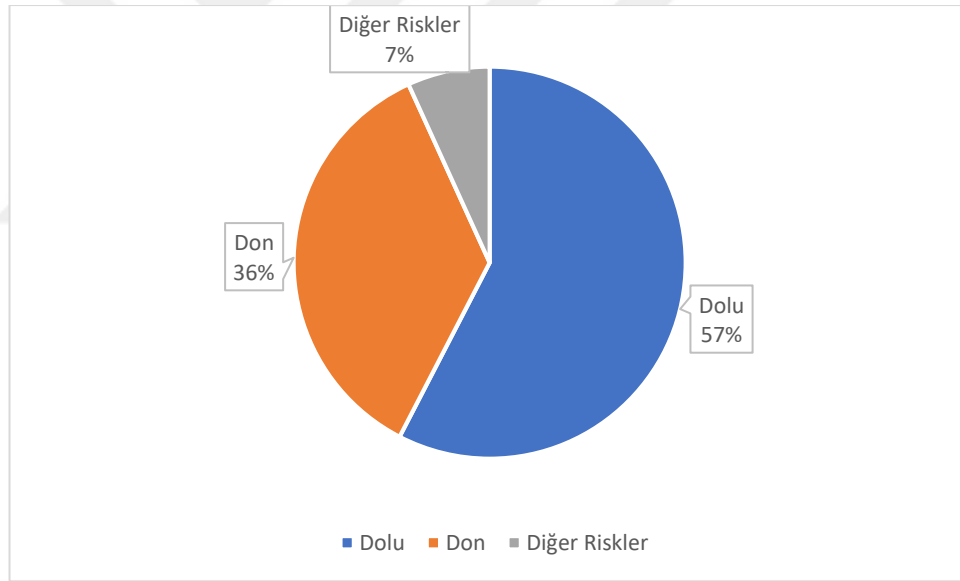
Tablo 30: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasar Bedeli

Hasar nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Dolu	52.312.860
Don	32.360.520
Diğer Riskler	6.139.492

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 52.312.860₺ ile dolu sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. Diğer Riskler olarak yapılan ödeme miktarı 6.139.492₺ olarak gerçekleştirilmiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 37: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarlarının %57'lik kısmını dolu, %36'lık kısmını don, geriye kalan %7'lik kısmı diğer riskler tarafından oluşmaktadır.

2010 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için ürün bazında ödenen hasar bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

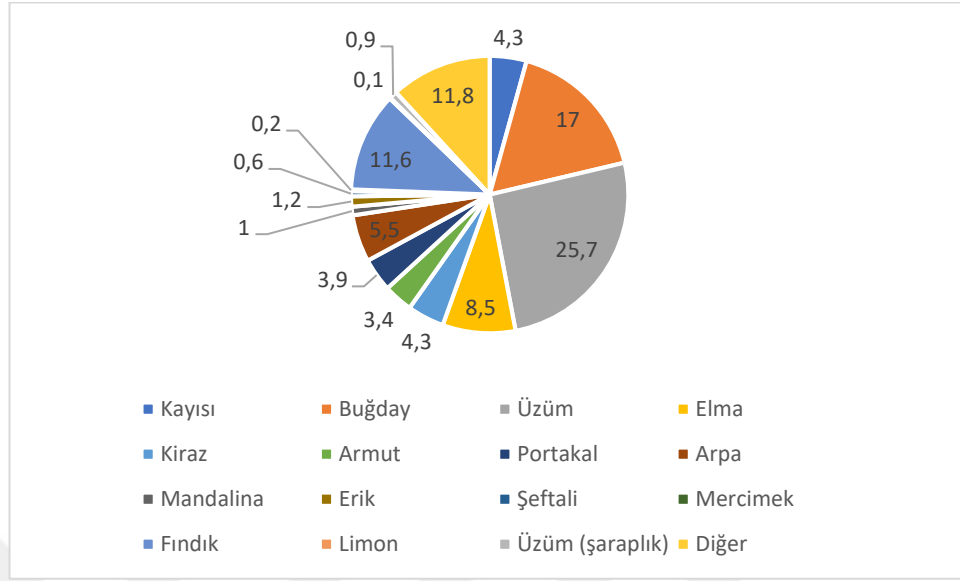
Tablo 31: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli

Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Kayısı	3.927.852
Buğday	15.417.500
Üzüm	23.380.242
Elma	7.675.599
Kiraz	3.903.273
Armut	3.090.918
Portakal	3.547.075
Arpa	5.009.587
Mandalina	938.653
Erik	1.145.823
Şeftali	527.038
Mercimek	145.782
Fındık	10.509.577
Limon	75.429
Üzüm (Şaraplık)	786.175
Diğer	10.732.352

Kaynak: TARSİM

Yapılan Hasar Ödemeleri içerisinde en fazla hasar ödemesi 23.380.242₺ olarak Üzüm ürününde gerçekleşmiştir. Buğday, Üzüm ve Fındık ürünlerinde 2010 yılı Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak en çok ödeme gerçekleştirilen ilk 3 ürün olarak yer almaktadır.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ürün bazında yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 38: 2010 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasarın Yüzdelerle Dağılımı

Bitkisel Üretimde yapılan hasar ödemelerinin %25,7'lik kısmı Üzüm, %17'lik kısmı Buğday ve %11,6'lık kısmı Fındık ürünü tarafından oluşmaktadır.

2010 Yılı Tarım Sigortalarında Büyükbaş Hayvan Sigortaları için hasar nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 32: 2010 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli

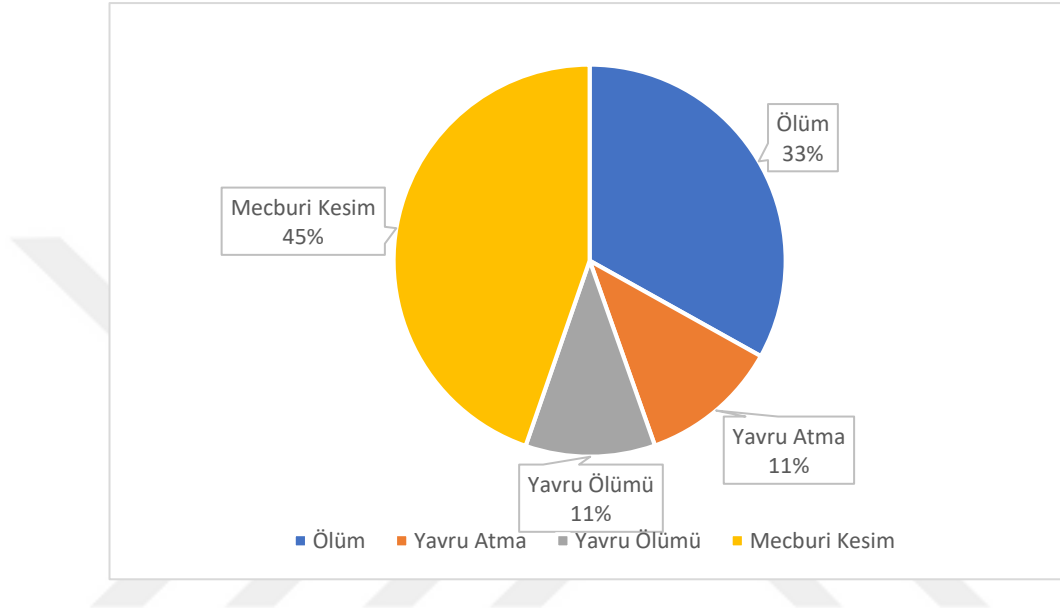
Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Ölüm	9.358.044
Yavru Atma	3.245.822
Yavru Ölümü	3.032.825
Zorunlu Kesim	12.620.010

Kaynak: TARSİM

Büyükbaş Hayvan sigortalarında en fazla ödeme 12.620.010₺ ile mecburi kesim sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. 2009 Yılı ödenen hasar bedeline göre Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemelerde %53,5 oranında artış gerçekleşirken, Yavru Atma nedeniyle yapılan ödemelerde %45,1 oranında artış ve Ölüm nedeniyle yapılan ödemelerde %42,6 oranında artış gerçekleşmiştir. En fazla ödemenin yapılmış

olduğu Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemelerde ise 2009 yılına göre %3,9 oranında azalış gerçekleşmiştir.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 39: 2010 Yılı Büyükbaş Hayvanda Sigortalarında Ödenen Hasarların Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin %45'lik kısmını Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemeler oluşturmaktadır. Ölüm nedeniyle yapılan ödemeler %33'lük kısmını oluştururken, 2009 yılına göre ödenen hasar bedelinde en fazla artış oranının gerçekleştiği Yavru Ölümü %11'lik kısmını oluşturmaktadır. Geriye kalan %11'lik kısım ise Yavru atma nedeniyle yapılan hasar ödemeleri tarafından oluşmaktadır.

4.4.5. 2011 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2011 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

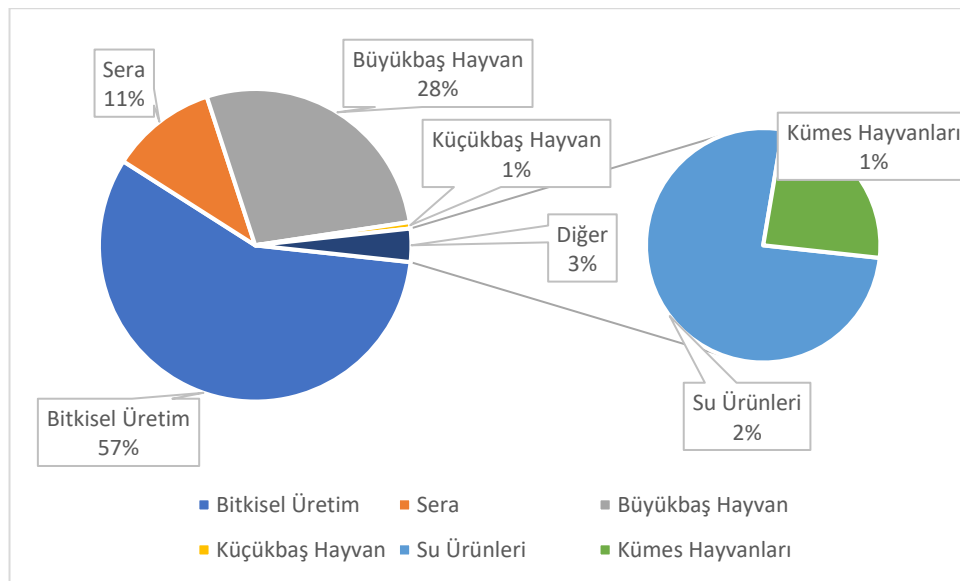
Tablo 33: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	4.003.686.046
Sera	766.305.824
Büyükbaş Hayvan	1.930.406.314
Küçükbaş Hayvan	46.251.653
Su Ürünleri	182.021.107
Kümes Hayvanları	57.637.755

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2011 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 6.986.308.699₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2010 yılına göre %75,19 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %171,29 ile Su Ürünleri Sigortası türünde gerçekleşirken, 2010 yılına göre en düşük artış oranı %29,26 ile Kümes Hayvanları Sigortasında gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2010 yılına göre artış gerçekleşmiştir. Küçükbaş Hayvan Sigortaları 2011 yılı itibariyle Devlet Destekli Tarım Sigortaları kapsamına girmiş olup bu alanda da uygulamaya geçilmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 40: 2011 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdelik Dağılımı

Sigortalanan Toplam Bedelin %57'lik kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. En fazla artışın gerçekleşmiş olduğu Su Ürünleri Sigortası Sigortalanan Toplam Bedel içinde ki payı %2'dir. İlk defa 2011 yılı itibariyle kapsam altına alınan Küçükbaş Hayvan Sigortalarının payı %1 olarak gerçekleşmiştir.

2011 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

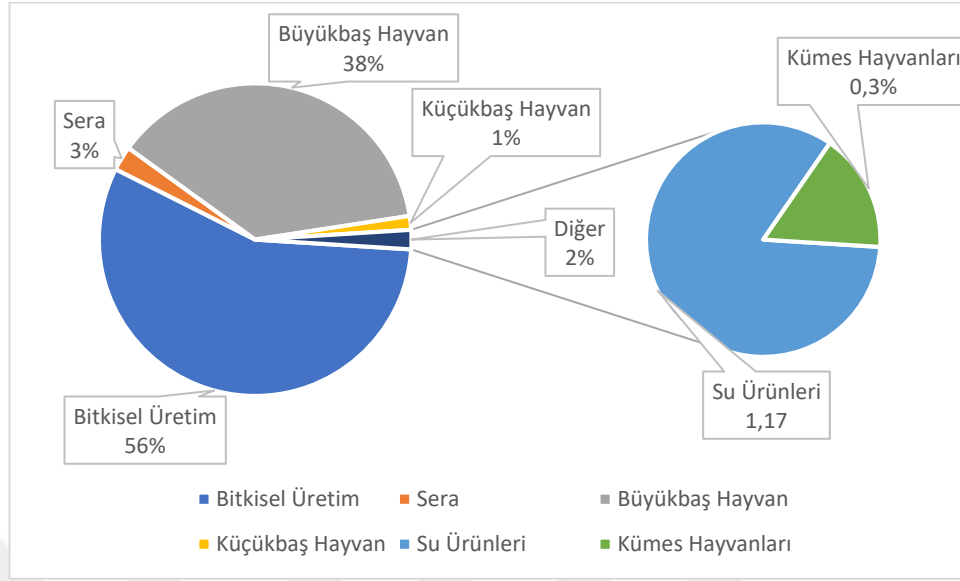
Tablo 34: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi

Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	248.828.640
Sera	11152748
Büyükbaş Hayvan	165.800.932
Küçükbaş Hayvan	6.288.201
Su Ürünleri	7.366.428
Kümes Hayvanları	1.442.074

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2011 yılında toplam 440.879.023₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2010 yılına göre %137,76 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı %192,23 oranıyla Su Ürünleri Sigortası alanında gerçekleşmiş olup, Bitkisel Üretim için artış oranı %161,68 olarak gerçekleşmiştir. En az artış oranına sahip sigorta türü %12,36 oranıyla Kümes Hayvanları Sigortalarında gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 41: 2011 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdelerle Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %56'lık kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. Büyükbaş Hayvan Sigortası 2011 yılı Toplam Prim Üretiminin %38'lik kısmını oluştururken, 2010 yılına göre en yüksek Prim Üretimi açısından en yüksek artış oranına sahip olan Su Ürünleri Sigortası yaklaşık %2'lik kısmını oluşturmaktadır.

2011 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

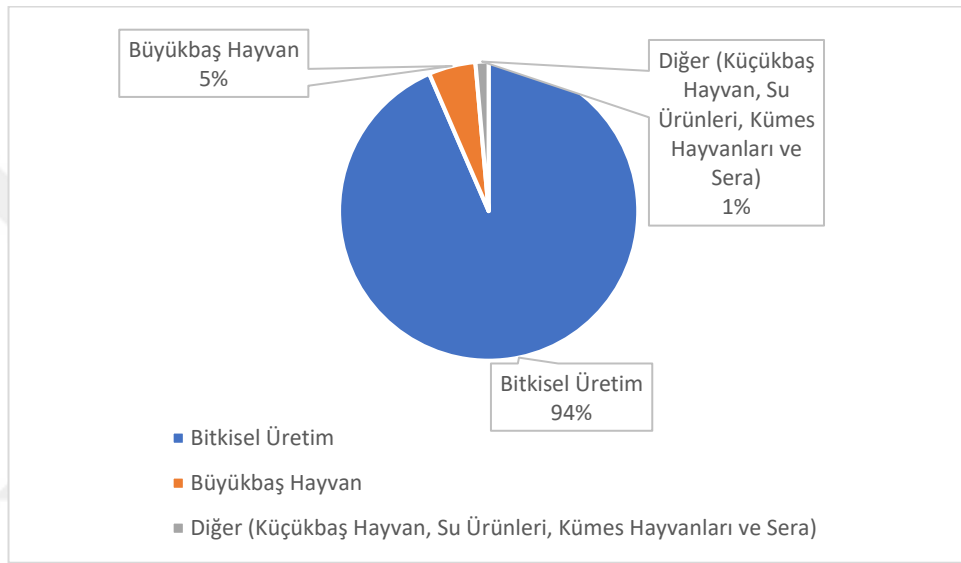
Tablo 35: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	549.538
Sera	6.431
Büyükbaş Hayvan	29.852
Küçükbaş Hayvan	1.701
Su Ürünleri	28
Kümes Hayvanları	166

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2011 yılında toplam 587.716 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2010 yılına göre %58,37 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %86,08 ile Sera Sigortası türünde gerçekleşmiştir. Poliçe sayısı olarak tüm sigorta türlerinde artış gerçekleşmiştir.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 42: 2011 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdeler Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeler dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %94'lük kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %5'lik kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Sera, Küçükbaş Hayvan, Su Ürünleri ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2011 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 36: 2011 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

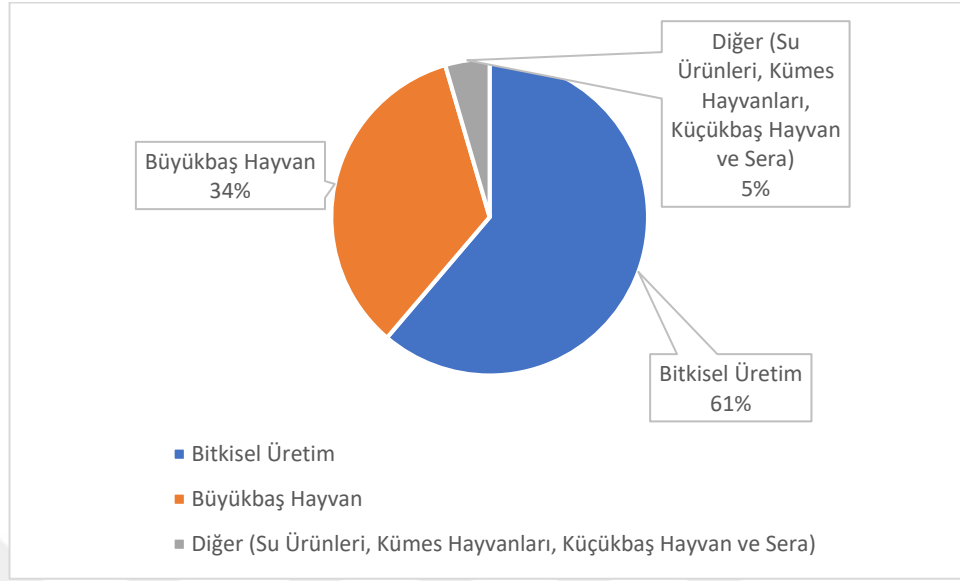
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	137.901.026
Sera	6.494.051
Büyükbaş Hayvan	77.128.898
Küçükbaş Hayvan	119.480
Su Ürünleri	3.448.819
Kümes Hayvanları	135.564

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2011 yılında toplam 225.227.838₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 2011 yılı itibariyle kapsam altına alınan Küçükbaş Hayvan Sigortalarında 119.480₺ olarak gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2010 yılına göre %51,85 oranında artış gerçekleşirken, Sera sigortalarında %269,43 oranında, Büyükbaş Hayvan Sigortalarında %172,95 oranında, Su Ürünleri Sigortalarında %522 ve Kümes Hayvanları Sigortalarında %668,93 oranında artış gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak tüm sigorta türlerinin artış gösterdiği ve Bitkisel Üretim Sigortaları hariç diğer sigorta türlerinin hepsinde %100'ün üzerinde artış gerçekleştiği ilk yıl 2011 yılında gerçekleşmiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 43: 2011 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeleri Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %61'lik kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %34'lük kısmını oluştururken geriye kalan %5'lik kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları, Küçükbaş Hayvan ve Sera Sigortaları oluşturmaktadır.

2011 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

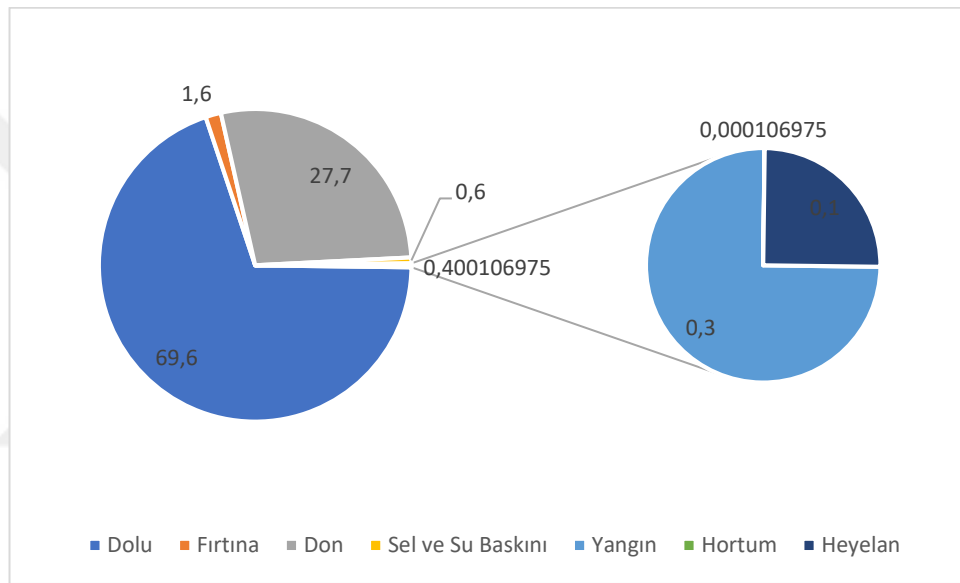
Tablo 37: Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Dolu	95.925.351
Fırtına	2.156.576
Don	38.265.014
Sel ve Su Baskını	888.139
Yangın	456.956
Hortum	14.752
Heyelan	194.238
Deprem	0

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 95.925.351₺ ile dolu sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. Dolu nedeniyle yapılan ödemeler 2010 yılına göre %83,4 oranında, don nedeniyle yapılan ödemelerde %18,2 oranında artış gerçekleşirken diğer riskler grubunda yapılan ödemelerde %39,6 oranında azalış gerçekleşmiştir. Deprem nedeniyle hasar ödemesi gerçekleşmemiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 44: 2011 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarlarının %69,6'lık kısmını dolu, %27,7'lik kısmını don, geriye kalan %2,7'lik kısmı fırtına, sel ve su baskını, yangın, hortum ve heyelan tarafından oluşmaktadır.

2011 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için ürün bazında ödenen hasar bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 38: 2011 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli

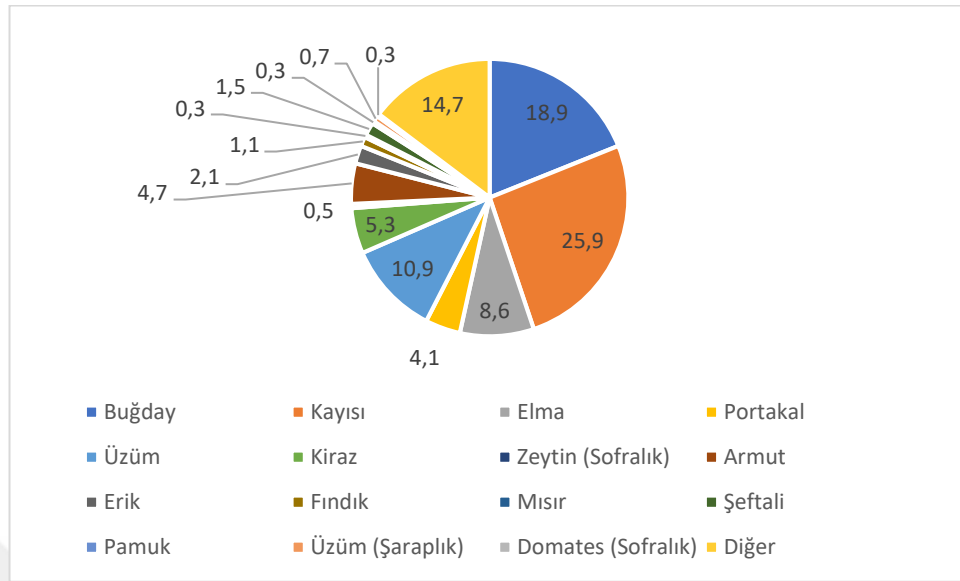
Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
----------	--------------------------

Buğday	26.002.741
Kayısı	35.777.290
Elma	11.872.200
Portakal	5.671.092
Üzüm	15.092.492
Kiraz	7.276.838
Zeytin (Sofralık)	674.286
Armut	6.493.769
Erik	2.940.645
Fındık	1.480.939
Mısır	434.959
Şeftali	2.067.137
Pamuk	468.217
Üzüm (Şaraplık)	958.609
Domates (Sofralık)	368.808
Diğer	20.321.002

Kaynak: TARSİM

Yapılan Hasar Ödemeleri içerisinde en fazla hasar ödemesi 35.777.291₺ olarak Kayısı ürününde gerçekleşmiştir. 2010 yılına göre yapılan ödeme oranında %100 üzerinde artış gösteren ürünler Kayısı, Armut, Mandalina, Erik, Şeftali, Mercimek ve Limon ürünlerinde gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ürün bazında yüzdelerik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 45: 2011 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdelerle Dağılımı

Bitkisel Üretimde yapılan hasar ödemelerinin %25,9'luk kısmı Kayısı, %18,9'luk kısmı Buğday ve %10,9'luk kısmı Üzüm ürünü tarafından oluşmaktadır.

2011 Yılı Tarım Sigortalarında Büyükbaş Hayvan Sigortaları için hasar nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 39: 2011 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli

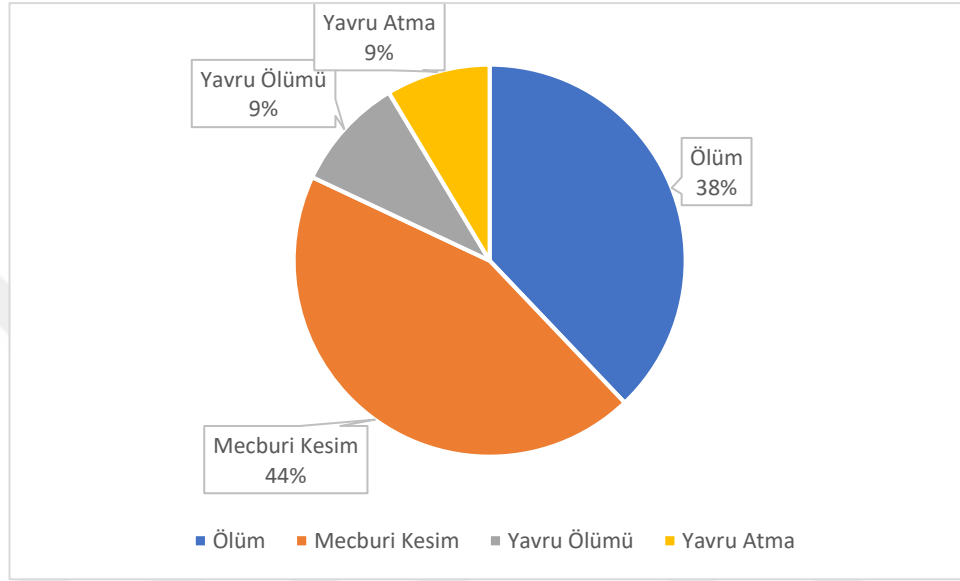
Hasar Nedeni	Ödenen Hasar bedeli (TL)
Ölüm	29.256.824
Zorunlu Kesim	33.958.728
Yavru Ölümü	7.267.447
Yavru Atma	6.645.899

Kaynak: TARSİM

Büyükbaş Hayvan sigortalarında en fazla ödeme 33.958.728₺ ile mecburi kesim sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. 2010 Yılı ödenen hasar bedeline göre Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemelerde %139,6 oranında artış gerçekleşirken, Yavru Atma nedeniyle yapılan ödemelerde %104,8 oranında artış ve Ölüm nedeniyle yapılan ödemelerde %212,6 oranında artış gerçekleşmiştir. En fazla ödemenin

yapılmış olduğu Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemelerde ise 2009 yılına göre %169,1 oranında artış gerçekleşmiştir.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 46: 2011 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin %44'lük kısmını Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemeler oluşturmaktadır. Ölüm nedeniyle yapılan ödemeler %38'lik kısmını oluştururken, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemeler %9'lük kısmını oluşturmaktadır. Geriye kalan %9'lük kısım ise Yavru atma nedeniyle yapılan hasar ödemeleri tarafından oluşmaktadır.

4.4.6. 2012 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2012 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

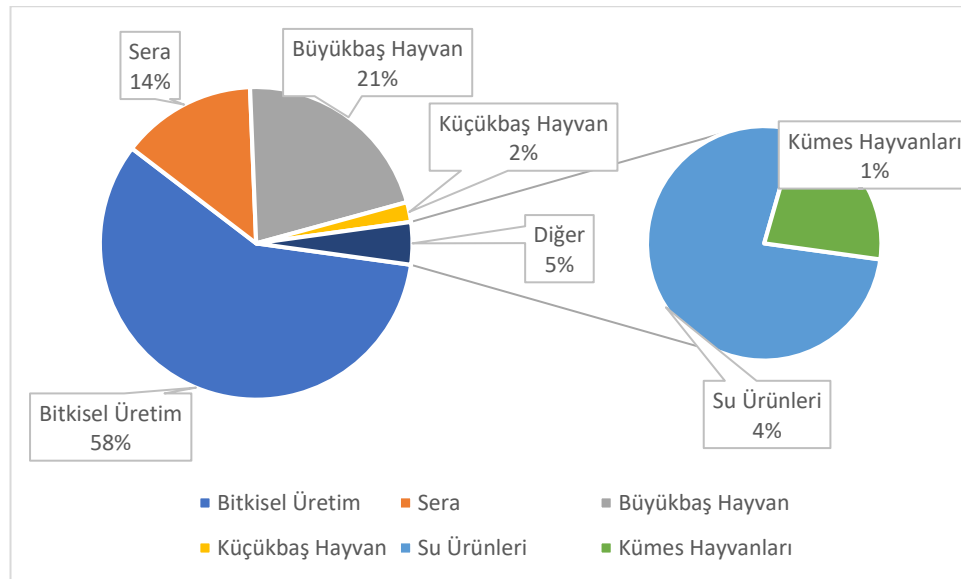
Tablo 40: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	5.526.899.136
Sera	1.328.112.314
Büyükbaş Hayvan	2.030.980.099
Küçükbaş Hayvan	195.262.420
Su Ürünleri	321.547.998
Kümes Hayvanları	94.674.861

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2012 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 9.497476.828₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2011 yılına göre %35,95 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %322 ile Küçükbaş Hayvan Sigortası türünde gerçekleşirken, 2011 yılına göre en düşük artış oranı %5,21 ile Büyükbaş Hayvan Sigortasında gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2011 yılına göre artış gerçekleşmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 47: 2012 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdelik Dağılımı

Sigortalanan Toplam Bedelin %58'lik kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. 2011 Yılına göre en fazla artışın gerçekleşmiş olduğu Küçükbaş Hayvan Sigortası Sigortalanan Toplam Bedel içinde ki payı %2'dir.

2012 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

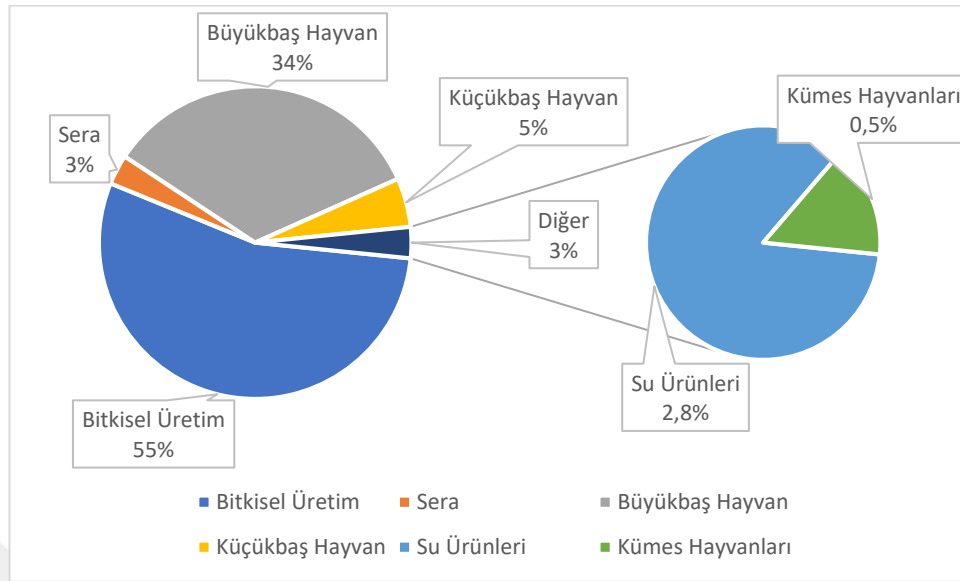
Tablo 41: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi

Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	272.515.020
Sera	15.529.281
Büyükbaş Hayvan	169.891.684
Küçükbaş Hayvan	25.314.808
Su Ürünleri	13.631.886
Kümes Hayvanları	2.466.191

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2012 yılında toplam 499.348.870₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2011 yılına göre %13,26 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı 2011 yılında kapsam altına alınmış olan Küçükbaş Hayvan Sigortalarında %302,58 oranıyla gerçekleşmiş olup, Prim üretimi açısından tüm sigorta türlerinde artış gerçekleşmiştir. En az artış oranına sahip olan Büyükbaş Hayvan Sigortalarının payı %2,47 olarak gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 48: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdelerle Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %55'lik kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. Büyükbaş Hayvan Sigortası 2012 yılı Toplam Prim Üretiminin %34'lük kısmını oluştururken, bir önceki yıl kapsam altına alınmış olan Küçükbaş Hayvan Sigortaları en yüksek artış oranına sahip olmasına rağmen Prim Üretimi içerisinde %5'lik bir orana sahiptir.

2012 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

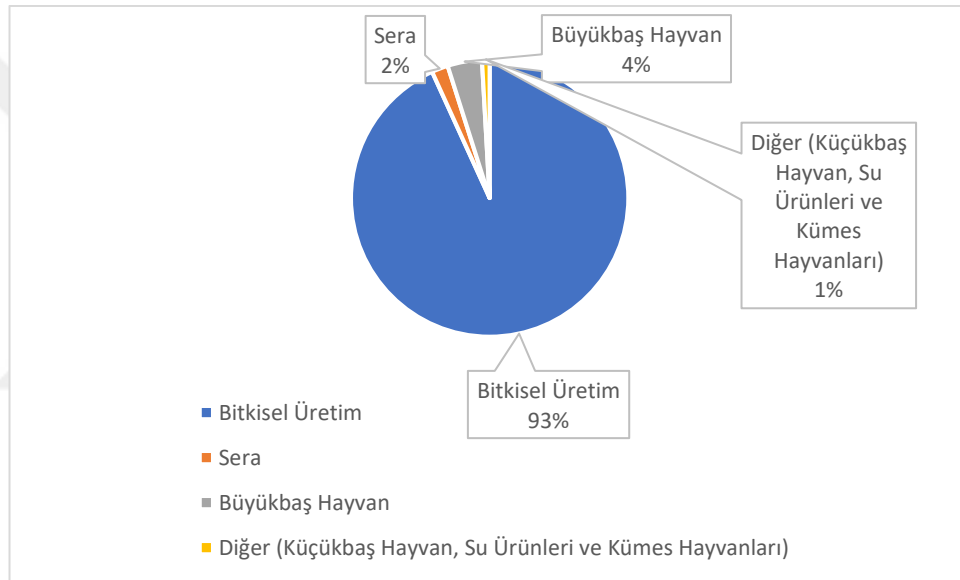
Tablo 42: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	6.934.17
Sera	14.244
Büyükbaş Hayvan	29.831
Küçükbaş Hayvan	6.325
Su Ürünleri	80
Kümes Hayvanları	196

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2012 yılında toplam 744.093 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2011 yılına göre %26,61 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %271,84 ile bir önceki yıl kapsam altına alınmış olan Küçükbaş Hayvan Sigortalarında gerçekleşmiştir. Büyükbaş Hayvan Sigortalarında %0,07 oranında 2011 yılına göre düzenlenen poliçe sayısı olarak azalış gerçekleşen tek sigorta türüdür.

2012 Yılı düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdeleri dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 49: 2012 Yılı Düzenlenen Poliçe Sayılarının Branş Bazında Yüzdeleri Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeleri dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %93'lük kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %4'lük kısmını, Sera Sigortaları %2'lik kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Küçükbaş Hayvan, Su Ürünleri ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2012 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 43: 2012 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

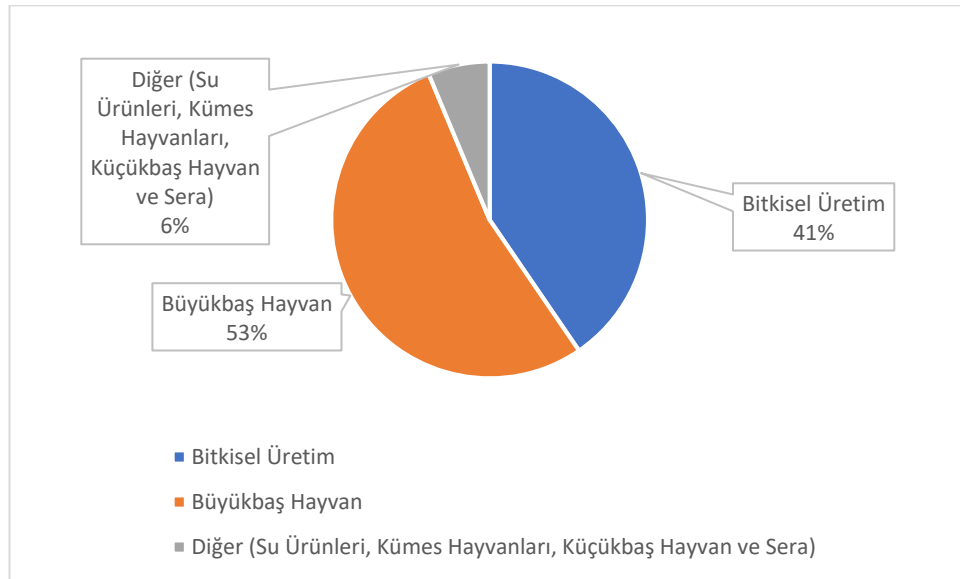
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	113.391.176
Sera	15.235.537
Büyükbaş Hayvan	149.216.723
Küçükbaş Hayvan	2.244.149
Su Ürünleri	144.512
Kümes Hayvanları	34.609

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2012 yılında toplam 280.266.706₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 196 adet poliçe düzenlenmiş olan Kümes Hayvanları Sigortasında gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2011 yılına göre %17,77 oranında azalış gerçekleşirken, 2011 yılı itibariyle kapsam altına alınmış olan Küçükbaş Hayvan Sigortalarında %1778 oranında gerçekleşmiştir. Su Ürünleri Sigortasında %11175,51 oranında artış gerçekleşmiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 50: 2012 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeler Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %41'lik kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %53'lük kısmını oluştururken geriye kalan %6'lık kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları, Küçükbaş Hayvan ve Sera Sigortaları oluşturmaktadır.

2012 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

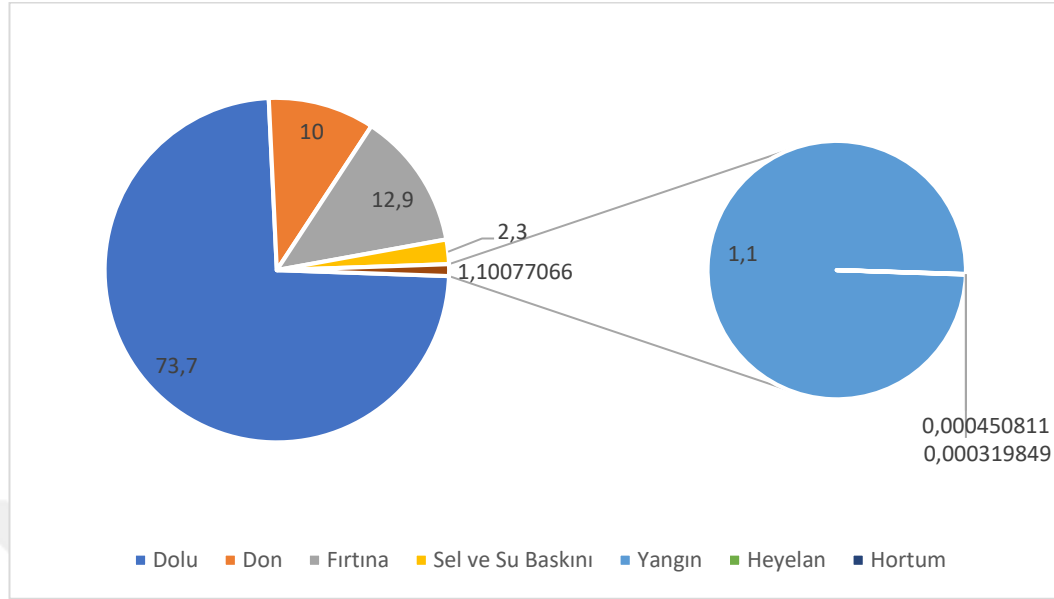
Tablo 44: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Dolu	83.523.496
Don	11.300.397
Fırtına	14.591.664
Sel ve Su Baskını	2.591.500
Yangın	1.296.732
Heyelan	36.268
Hortum	51.118
Deprem	0

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 83.523.496₺ ile dolu sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. Dolu nedeniyle yapılan ödemeler 2011 yılına göre %12,9 oranında, don nedeniyle yapılan ödemelerde %70,5 oranında ve heyelan nedeniyle yapılan ödemelerde %81,3 oranında azalış gerçekleşirken geriye kalan risk gruplarında 2011 yılına göre yapılan ödemelere göre artış gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 51: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdeleri Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların %73,7'lik kısmını dolu, %10'luk kısmını don, %12,9'luk kısmını fırtına geriye kalan %2,3'lük kısmı sel ve su baskını tarafından oluşurken geriye kalan kısım yangın, hortum ve heyelan tarafından oluşmaktadır.

2012 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için ürün bazında ödenen hasar bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 45: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli

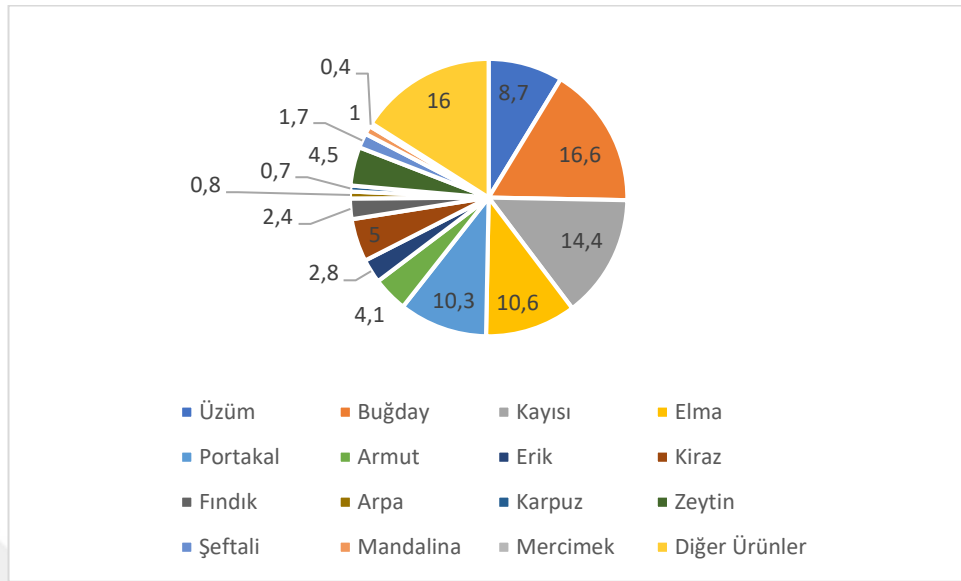
Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Üzüm	9.829.537

Buğday	18.873.870
Kayısı	16.335.582
Elma	12.071.877
Portakal	11.708.484
Armut	4.662.312
Erik	3.132.404
Kiraz	5.672.286
Fındık	2.708.743
Arpa	927.885
Karpuz	802.326
Zeytin	5.116.232
Şeftali	1.945.632
Mandalina	1.082.064
Mercimek	400.751
Diğer Ürünler	18.121.191

Kaynak: TARSİM

Yapılan Hasar Ödemeleri içerisinde en fazla hasar ödemesi 18.873.870₺ olarak Buğday ürününde gerçekleşmiştir. 2011 yılına göre yapılan hasar ödemesi artış oranında %100 üzerinde artış gösteren ürünler Portakal, Zeytin(sofralık), Mısır, Pamuk ve Domates (sofralık) ürünlerinde gerçekleşmiştir. Hasar Ödemesi artış oranı en yüksek olan ürün %655,9 ile zeytin (sofralık) ürününde gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ürün bazında yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 52: 2012 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdelerle Dağılımı

Bitkisel Üretimde yapılan hasar ödemelerinin %16,6'lık kısmı Buğday, %14,4'lük kısmı Kayısı, %10,6'lık kısmı Elma ve %10,3'lük kısmı Portakal ürünleri tarafından oluşmaktadır.

2012 Yılı Tarım Sigortalarında Büyükbaş Hayvan Sigortaları için hasar nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 46: 2012 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli

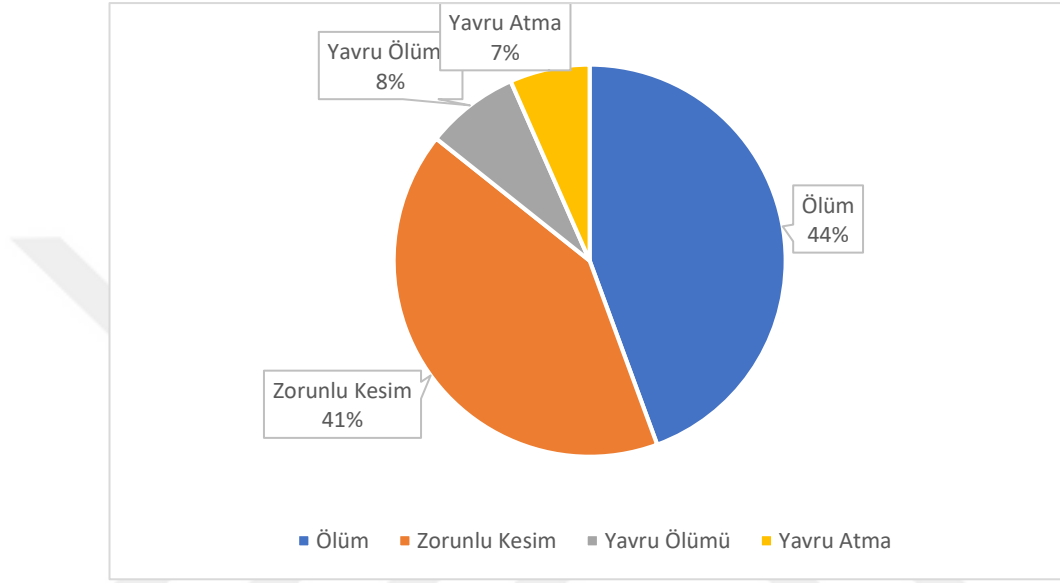
Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Ölüm	66.234.301
Zorunlu Kesim	61.668.431
Yavru Ölümü	11.510.405
Yavru Atma	9.803.586

Kaynak: TARSİM

Büyükbaş Hayvan sigortalarında en fazla ödeme 66.234.301₺ ile ölüm sebebiyle gerçekleştirilmiştir. 2011 Yılı ödenen hasar bedeline göre en fazla artış %126,4 oranıyla Ölüm sebebiyle yapılan ödemelerde gerçekleşmiştir. Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemelerde %58,4 oranında artış gerçekleşirken, Yavru Atma

nedeniyle yapılan ödemelerde %47,5 oranında artış ve mecburi kesim nedeniyle yapılan ödemelerde %81,6 oranında artış gerçekleşmiştir.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 53: 2012 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin %44'lük kısmını 2011 yılına göre ödenen hasar bedelinde en fazla artış oranının gerçekleştiği Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemeler oluşturmaktadır. Ölüm nedeniyle yapılan ödemeler %44'lük kısmını oluştururken, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemeler %8'lik kısmını oluşturmaktadır. Geriye kalan %7'lik kısım ise Yavru atma nedeniyle yapılan hasar ödemeleri tarafından oluşmaktadır.

4.4.7. 2013 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2013 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 47: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

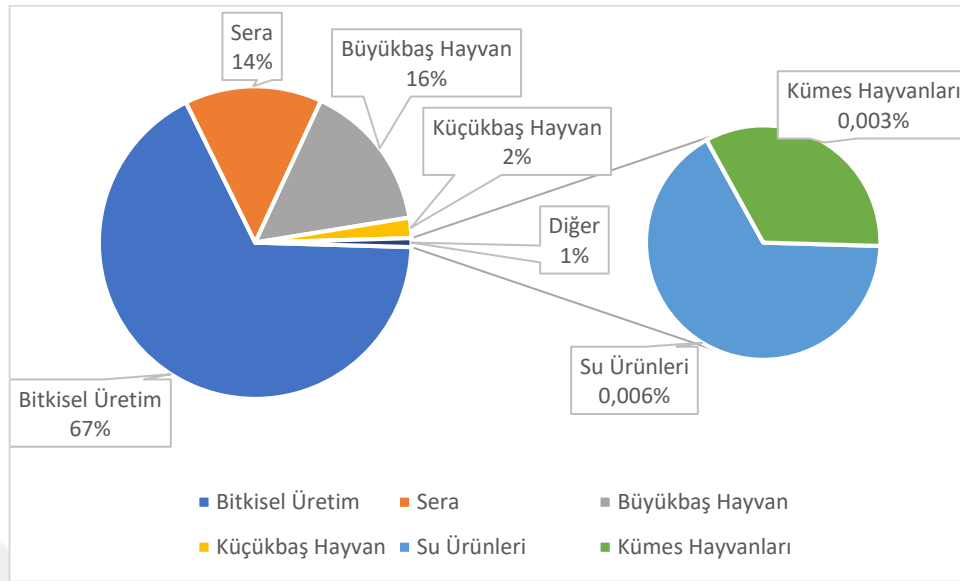
Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	7.566.681.641
Sera	1.599.847.365
Büyükbaş Hayvan	1.746.983.995
Küçükbaş Hayvan	236.423.865
Su Ürünleri	68.381.354
Kümes Hayvanları	34.419.140

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2013 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 11.252.737.360₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2012 yılına göre %18,48 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %36,91 ile Bitkisel Üretim Sigortası türünde gerçekleşirken, 2012 yılına göre en düşük artış oranı %20,46 ile Sera Sigortasında gerçekleşmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedel olarak bir önceki yıla göre artış oranlarına bakıldığında ilk defa 2013 yılında ki oranlar içerisinde birden fazla azalış gerçekleşmiştir. Kümes Hayvanları Sigortasında %63,65, Su Ürünleri Sigortasında %78,73 ve Büyükbaş Hayvan Sigortalarında %13,98'lik bir azalış gerçekleşmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 54: 2013 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdelerik Dağılımı

Sigortalanan Toplam Bedelin %67'lik kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. Sigortalanan Toplam Bedel içerisindeki en küçük pay %1 ile Su ürünleri ve Kümes Hayvanları sigortaları tarafından oluşmaktadır.

2013 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 48: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi

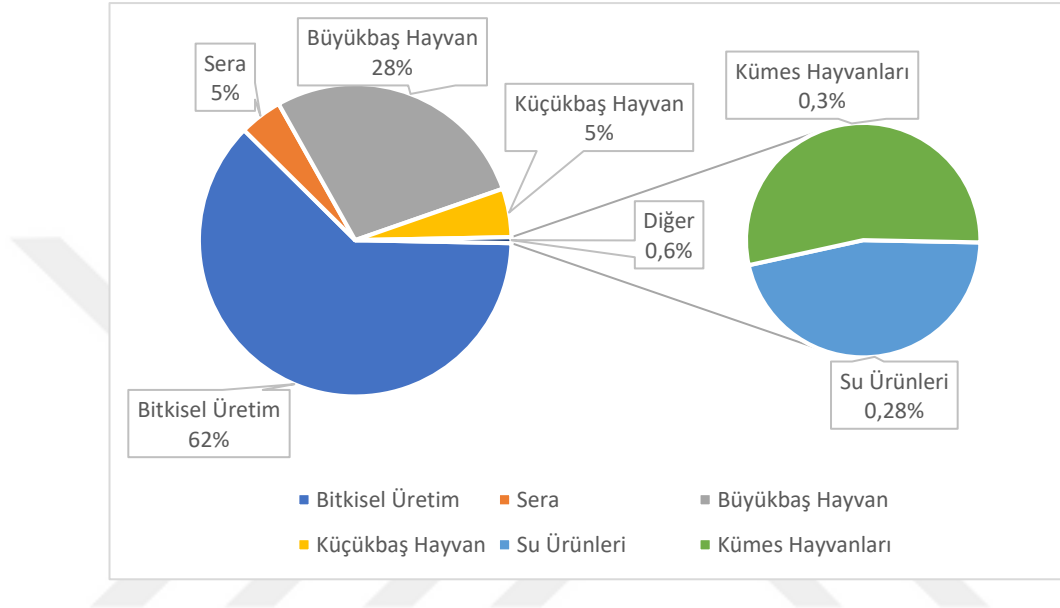
Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	327.212.053
Sera	23.383.478
Büyükbaş Hayvan	146.521.812
Küçükbaş Hayvan	26.479.208
Su Ürünleri	1.498.366
Kümes Hayvanları	1.740.408

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2013 yılında toplam 526.835.325₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2012 yılına göre %5,5 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı %50,58 oranıyla Sera Sigortası alanında gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından %89 Su Ürünleri, %29 Kümes

Hayvanları ve %13,75 Büyükbaş Hayvan Sigortalarında azalış gerçekleşerek ilk defa birden fazla sigorta türünde azalış gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 55: 2013 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdeler Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %62'lik kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. Büyükbaş Hayvan Sigortası 2013 yılı Toplam Prim Üretiminin %28'lik kısmını oluştururken, Prim Üretimi içerisinde Su Ürünleri ve Kümes Hayvanları Sigortalarının payı %1'den daha az olmaktadır. Prim Üretimi açısından 2012 yılına göre en fazla artış oranına sahip olan Sera Sigortaları Prim Üretimi içerisinde %5'lik bir orana sahiptir.

2013 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

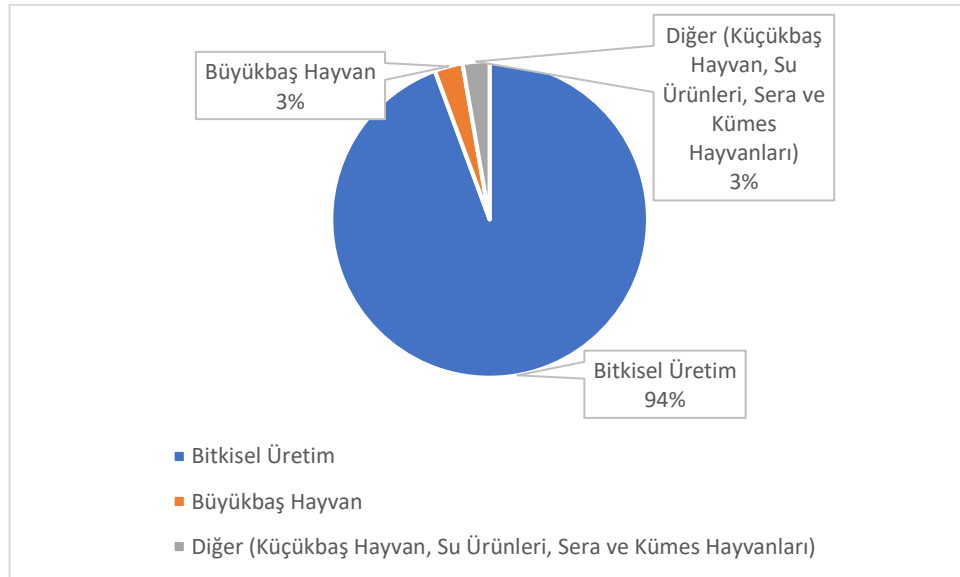
Tablo 49: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	841.694
Sera	16.252
Büyükbaş Hayvan	25.683
Küçükbaş Hayvan	8.054
Su Ürünleri	159
Kümes Hayvanları	34

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2013 yılında toplam 891.876 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2012 yılına göre %19,86 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %98,75 ile Su Ürünleri Sigortası türünde gerçekleşmiştir. Büyükbaş Hayvan Sigortalarında %13,91 ve Kümes Hayvanları Sigortalarında %82,61 oranında 2012 yılına göre düzenlenen poliçe sayısı olarak azalış gerçekleşen iki sigorta türüdür.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 56: 2013 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdelik Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeler dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %94'lük kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %3'lük kısmını oluştururken, geriye kalan %3'lük kısmı Küçükbaş Hayvan, Su Ürünleri, Sera ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2013 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 50: 2013 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

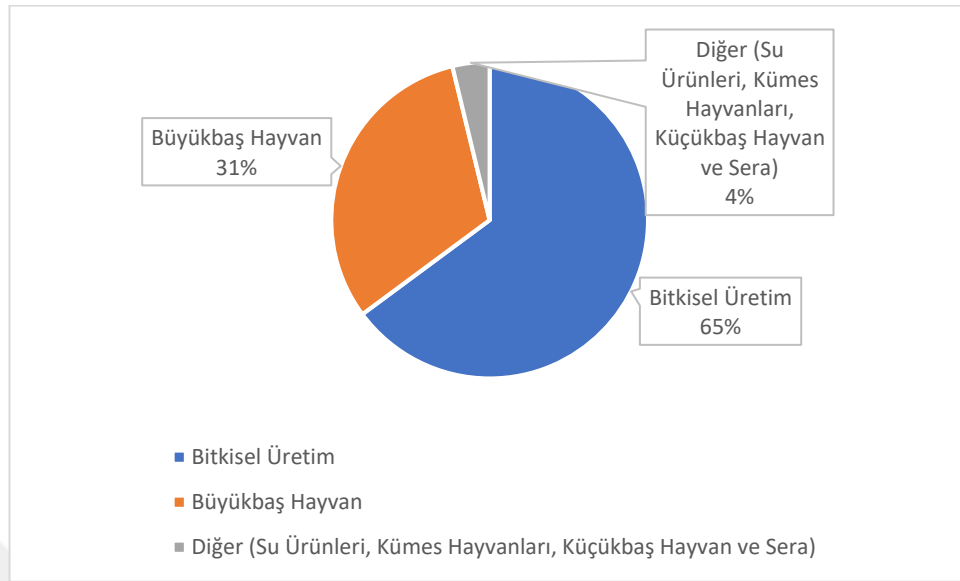
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	266.494.336
Sera	10.426.964
Büyükbaş Hayvan	128.799.720
Küçükbaş Hayvan	4.649.917
Su Ürünleri	18.662
Kümes Hayvanları	468.298

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2013 yılında toplam 410.857.897₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 159 adet poliçe düzenlenmiş olan Su Ürünleri Sigortasında gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2012 yılına göre %135,02 oranında artış gerçekleşirken, Su Ürünleri Sigortasında %87,09 oranında azalış gerçekleşmiştir. Kümes Hayvanları Sigortasında %82,65 Oranında poliçe sayısında azalış gerçekleşmesine rağmen ödenen hasar bedeli olarak 2012 yılına göre %1253 oranında artış gerçekleşmiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 57: 2013 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeleri Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %65'lik kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %31'lik kısmını oluştururken geriye kalan %4'lük kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları, Küçükbaş Hayvan ve Sera Sigortaları oluşturmaktadır.

2013 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

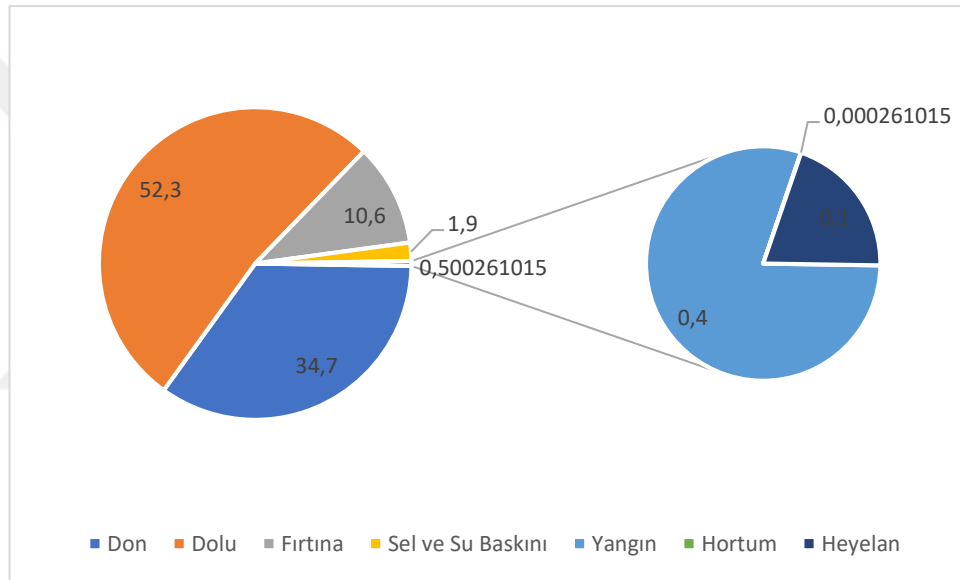
Tablo 51: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Don	92.511.853
Dolu	139.471.064
Fırtına	28.206.431
Sel ve Su Baskını	5.103.693
Yangın	962.197
Hortum	69.559
Heyelan	169.539
Deprem	0

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 139.471.064₺ ile dolu sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. Dolu nedeniyle yapılan ödemeler 2012 yılına göre %67 oranında artış gerçekleşirken, yangın nedeniyle yapılan ödemelerde %25,8 oranında azalış gerçekleşmiştir. En fazla artış %718,7 oranıyla don nedeniyle yapılan ödemelerde gerçekleşirken deprem nedeniyle hasar ödemesi gerçekleşmemiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 58: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdelik Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların %52,3'lük kısmını dolu, %34,7'lik kısmını don, %10,6'lık kısmını fırtına, %1,9'luk kısmını sel ve su baskını oluştururken geriye kalan %0,5'lik kısmı yangın ve heyelan tarafından oluşmaktadır.

2013 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için ürün bazında ödenen hasar bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

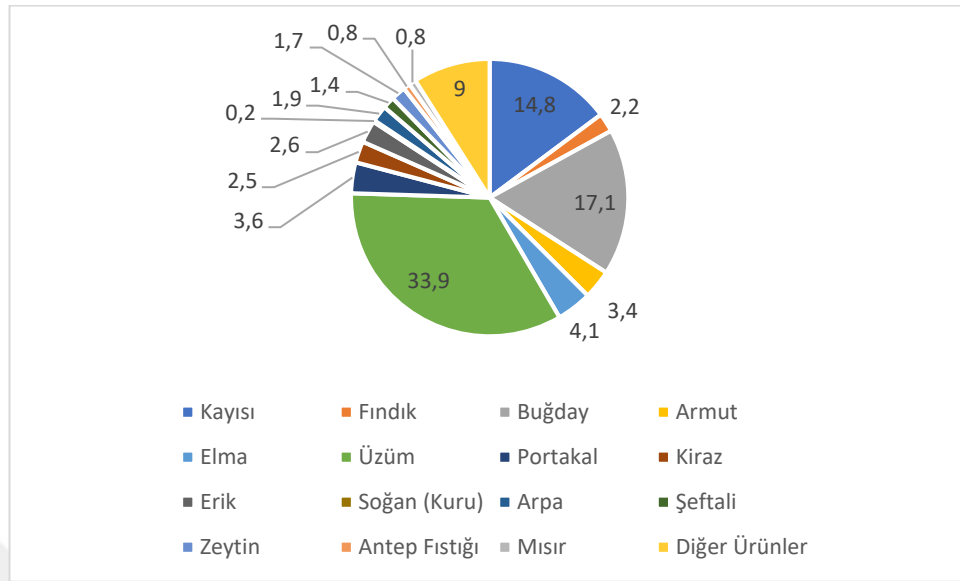
Tablo 52: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli

Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Kayısı	39.380.793
Fındık	5.740.520
Buğday	45.498.546
Armut	9.042.752
Elma	10.930.392
Üzüm	90.454.301
Portakal	9.557.267
Kiraz	6.781.950
Erik	6.911.037
Soğan (Kuru)	524.960
Arpa	4.963.147
Şeftali	3.657.370
Zeytin	4.604.090
Antep Fıstığı	2.185.030
Mısır	2.135.051
Diğer Ürünler	24.127.130

Kaynak: TARSİM

Yapılan Hasar Ödemeleri içerisinde en fazla hasar ödemesi 90.454.301₺ olarak Üzüm ürününde gerçekleşmiştir. 2012 yılına göre yapılan hasar ödemesi artış oranında %100 üzerinde artış gösteren ürünler Üzüm, Buğday, Kayısı, Erik, Fındık, Arpa, Karpuz, Mandalina ve Mercimek ürünlerinde gerçekleşmiştir. Hasar Ödemesi artış oranı en yüksek olan ürün en yüksek hasar ödemesi gerçekleşmiş olan Üzüm ürününde gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ürün bazında yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 59: 2013 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdelerle Dağılımı

Bitkisel Üretimde yapılan hasar ödemelerinin %33,9'luk kısmı Üzüm, %17,1'lik kısmı Buğday ve %14,8'lik kısmı Kayısı ürünleri tarafından oluşmaktadır.

2013 Yılı Tarım Sigortalarında Büyükbaş Hayvan Sigortaları için hasar nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

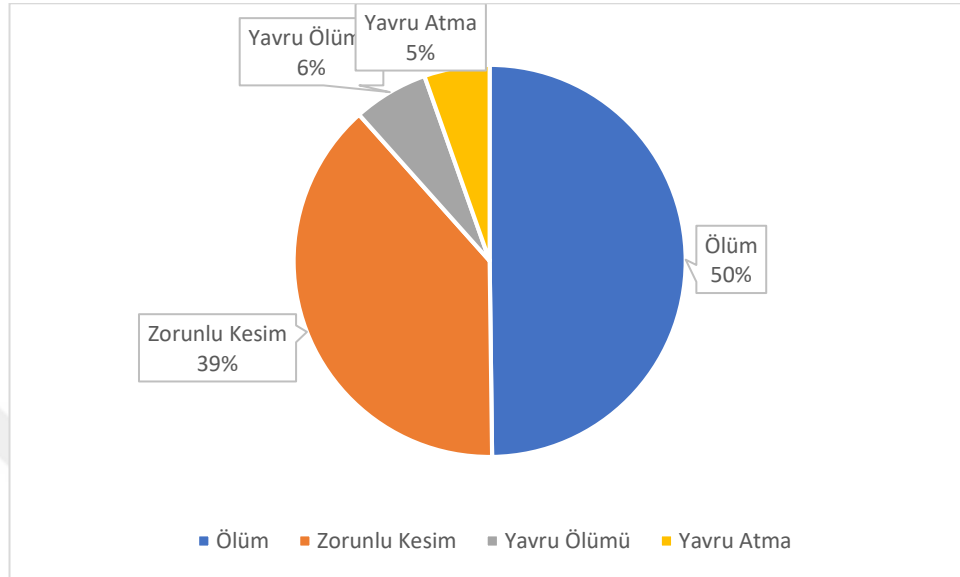
Tablo 53: 2013 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Ölüm	64.138.544
Zorunlu Kesim	49.744.558
Yavru Ölümü	797.9047
Yavru Atma	6.937.571

Kaynak: TARSİM

Büyükbaş Hayvan sigortalarında en fazla 64.138.544₺ ile ölüm sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. 2012 Yılı ödenen hasar bedeline göre Ölüm nedeniyle yapılan ödemelerde %3,2 oranında azalış, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemelerde %30,7 oranında azalış, Yavru Atma nedeniyle yapılan ödemelerde %29,2 oranında azalış ve zorunlu kesim nedeniyle yapılan ödemelerde %19,3 oranında azalış gerçekleşmiştir.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 60: 2013 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdelik Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin %50'lik kısmını 2012 yılına göre ödenen hasar bedelinde en az azalış oranının gerçekleştiği Ölüm nedeniyle yapılan ödemeler tarafından oluşturmaktadır. Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemeler %39'luk kısmını oluştururken, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemeler %6'lık kısmını oluşturmaktadır. Geriye kalan %5'lik kısım ise Yavru atma nedeniyle yapılan hasar ödemeleri tarafından oluşmaktadır.

4.4.8. 2014 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2014 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

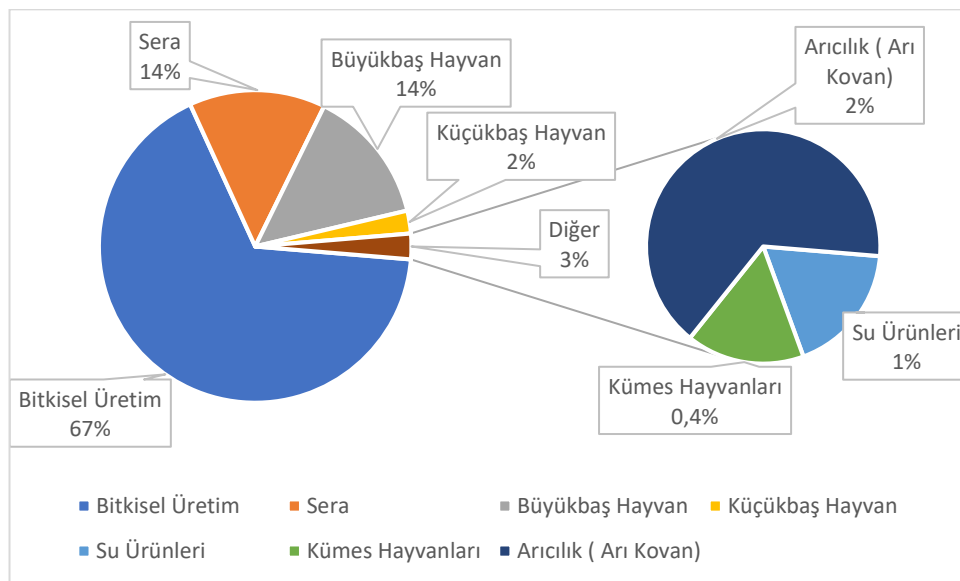
Tablo 54: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	9.287.591.094
Sera	1.961.150.453
Büyükbaş Hayvan	1.950.250.230
Küçükbaş Hayvan	327.908.415
Su Ürünleri	66.590.225
Kümes Hayvanları	60.033.504
Arıcılık (Arı Kovan)	241.219.825

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2014 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 13.894.743.746₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2013 yılına göre %23,48 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %74,42 ile Kümes Hayvanları Sigortası türünde gerçekleşirken, 2013 yılına göre en düşük artış oranı %11,64 ile Büyükbaş Hayvan Sigortasında gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2013 yılına göre Su Ürünleri Sigortasında gerçekleşmiş olan %2,62'lik azalış dışında artış gerçekleşmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 61: 2014 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdeler Dağılımı

Sigortalanan Toplam Bedelin %67'lik kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. Sigortalanan Toplam Bedel içerisindeki en küçük pay %3 ile Su ürünleri, Kümes Hayvanları ve Arıcılık sigortaları tarafından oluşmaktadır. 2014 Yılı itibariyle kapsam altına yeni alınan Arı Sigortaları yaklaşık %2 olarak gerçekleşmiştir.

2014 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

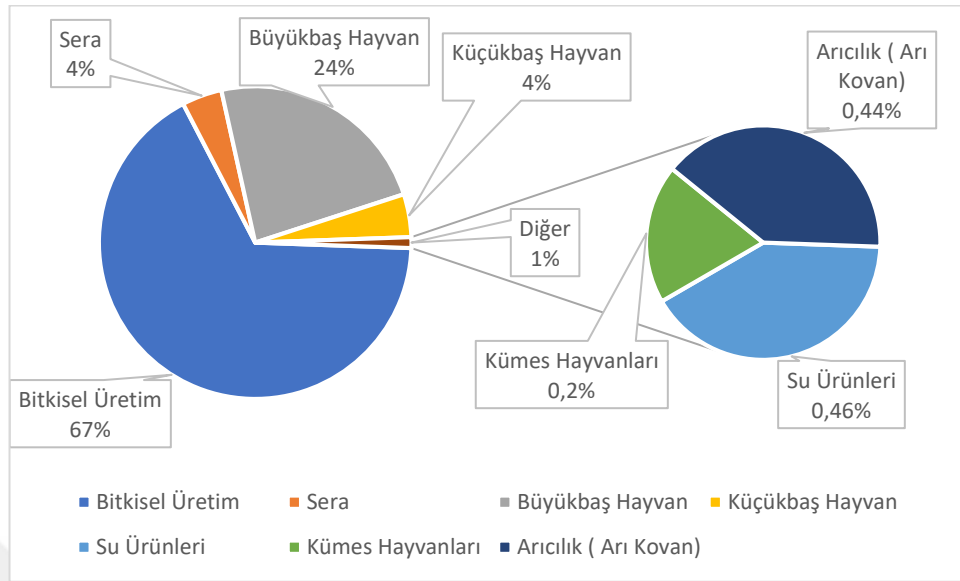
Tablo 55: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi

Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	456.725.441
Sera	28.329.138
Büyükbaş Hayvan	160.443.601
Küçükbaş Hayvan	30.396.807
Su Ürünleri	3.139.584
Kümes Hayvanları	1.466.076
Arıcılık (Arı Kovan)	3.035.347

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2014 yılında toplam 685.535.994₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2013 yılına göre %29,74 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı %109,53 oranıyla Su Ürünleri Sigortası alanında gerçekleşmiş olup Kümes Hayvanları Sigortalarında prim üretimi açısından 2013 yılına göre %15,76 oranında azalış gerçekleşmiştir. Prim üretimi açısından Kümes Hayvanları sigortası hariç diğer sigorta türlerinde artış gerçekleşmiş olup en az artış oranına sahip sigorta türü %9,50 oranıyla Büyükbaş Hayvan Sigortalarında gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 62: 2014 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdelerik Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %67'lik kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. Büyükbaş Hayvan Sigortası 2014 yılı Toplam Prim Üretiminin %24'lük kısmını oluştururken, Prim Üretimi içerisinde Su Ürünleri, Arıcılık ve Kümes Hayvanları Sigortalarının payı yaklaşık %1 olarak yer almaktadır. Prim Üretimi açısından 2013 yılına göre en fazla artış oranına sahip olan Su Ürünleri Sigortası Prim Üretimi içerisinde yaklaşık %1'lik bir orana sahip sahiptir.

2014 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

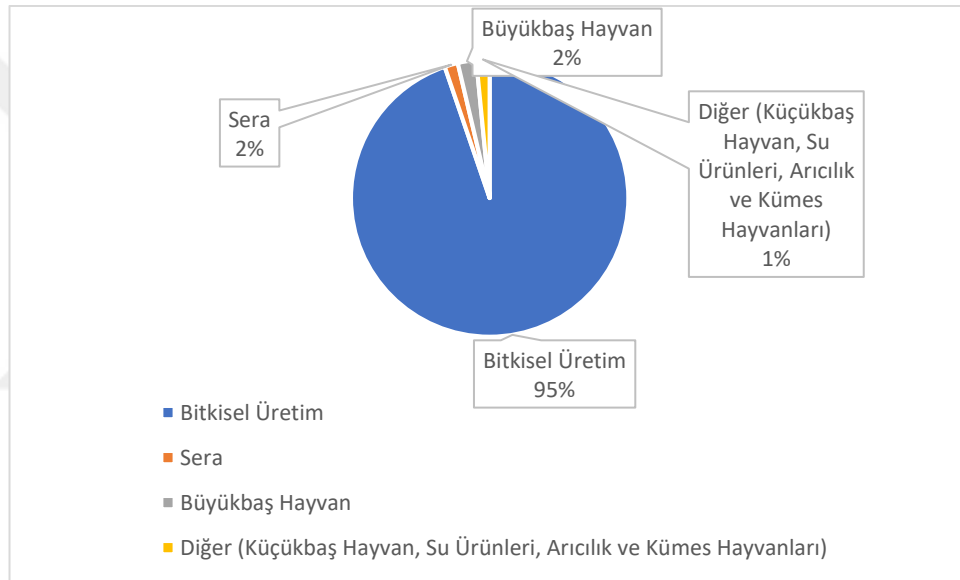
Tablo 56: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	1.029.586
Sera	16.890
Büyükbaş Hayvan	23.320
Küçükbaş Hayvan	9.815
Su Ürünleri	133
Kümes Hayvanları	44
Arıcılık (Arı Kovan)	6.824

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2014 yılında toplam 1.086.612 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2013 yılına göre %21,83 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %29,41 ile Kümes Hayvanları Sigortası türünde gerçekleşmiştir. Su Ürünleri Sigortalarında %16,35 ve Büyükbaş Hayvan Sigortalarında %9,20 oranında 2013 yılına göre düzenlenen poliçe sayısı olarak azalış gerçekleşen iki sigorta türüdür.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 63: 2014 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdeler Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeler dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %95'lik kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %2'lik kısmını, Sera Sigortaları %2'lik kısmını oluştururken, geriye kalan %1'lik kısmı Küçükbaş Hayvan, Su Ürünleri, Arıcılık ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2014 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 57: 2014 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

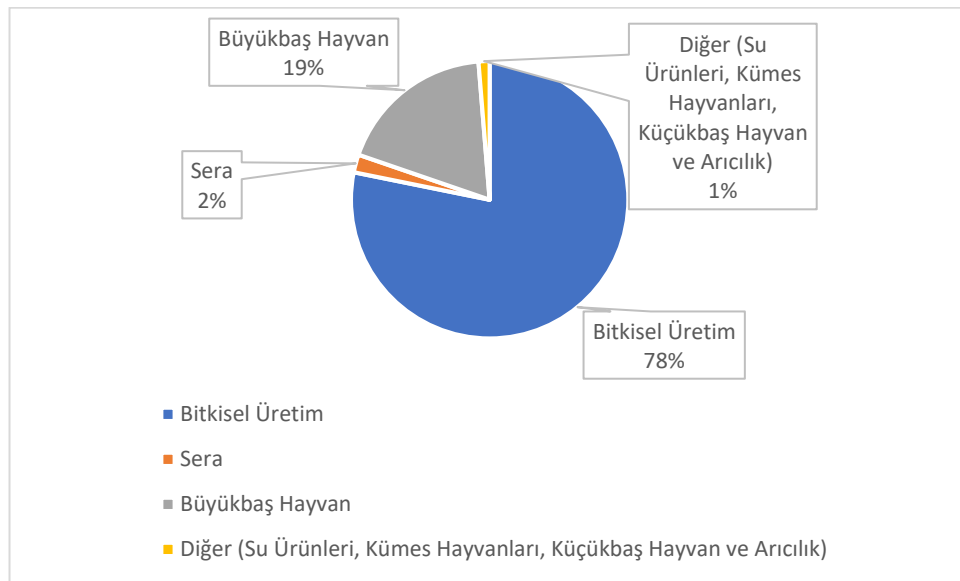
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	416.144.244
Sera	11.106.904
Büyükbaş Hayvan	98.161.562
Küçükbaş Hayvan	65.02.720
Su Ürünleri	185.897
Kümes Hayvanları	8.095
Arıcılık (Arı Kovan)	175.442

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2014 yılında toplam 535.284.864₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 8.095₺ olarak Kümes Hayvanları Sigortasında gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2013 yılına göre %56,16 oranında artış gerçekleşirken, Su Ürünleri Sigortasında poliçe sayısında azalış gerçekleşmesine rağmen ödenen hasar bedeli olarak %896,13 oranında artış gerçekleşmiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 64: 2014 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeler Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %78'lik kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %19'luk kısmını, Sera Sigortaları %2'lik kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları, Küçükbaş Hayvan ve Arıcılık Sigortaları oluşturmaktadır.

2014 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

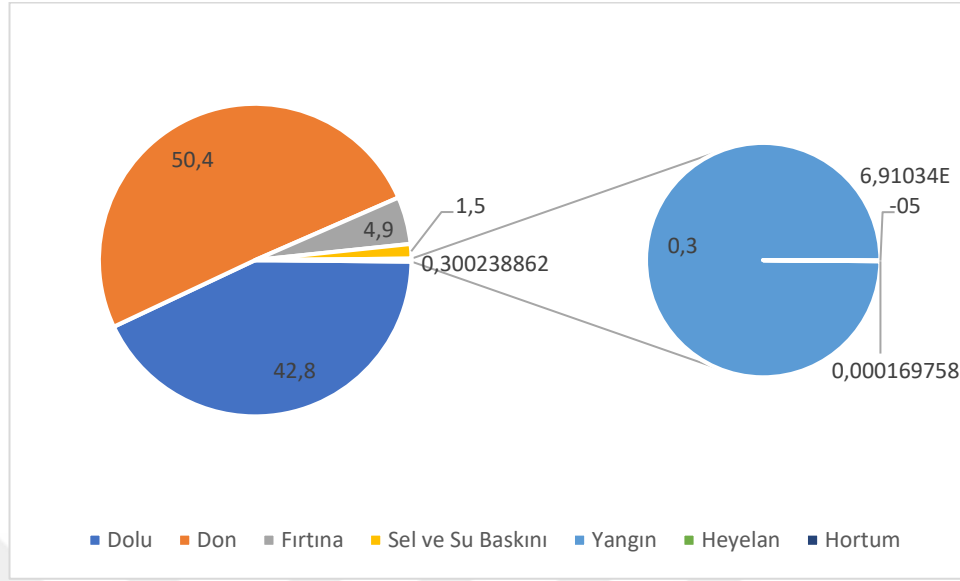
Tablo 58: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Dolu	178.267.417
Don	209.668.996
Fırtına	20.473.779
Sel ve Su Baskını	6.444.456
Yangın	1.190.195
Heyelan	28.757
Hortum	70.644
Deprem	0

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 209.668.996₺ ile don sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. Don nedeniyle yapılan ödemelerde 2013 yılına göre %126,6 oranında artış gerçekleşirken, dolu nedeniyle yapılan ödemelerde %27,8 oranında artış gerçekleşmiştir. Fırtına ve heyelan nedeniyle yapılan ödemelerde azalış gerçekleşirken azalış oranları sırasıyla %27,4 ve %83 olarak gerçekleşmiştir. Deprem nedeniyle hasar ödemesi 2013 yılında da olduğu gibi gerçekleşmemiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 65: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdelerle Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların %50,4'lük kısmını don, %42,8'lik kısmını dolu, %4,9'luk kısmını fırtına oluştururken geriye kalan %1,9'luk kısmı sel ve su baskını, yangın, hortum ve heyelan tarafından oluşmaktadır.

2014 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için ürün bazında ödenen hasar bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 59: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli

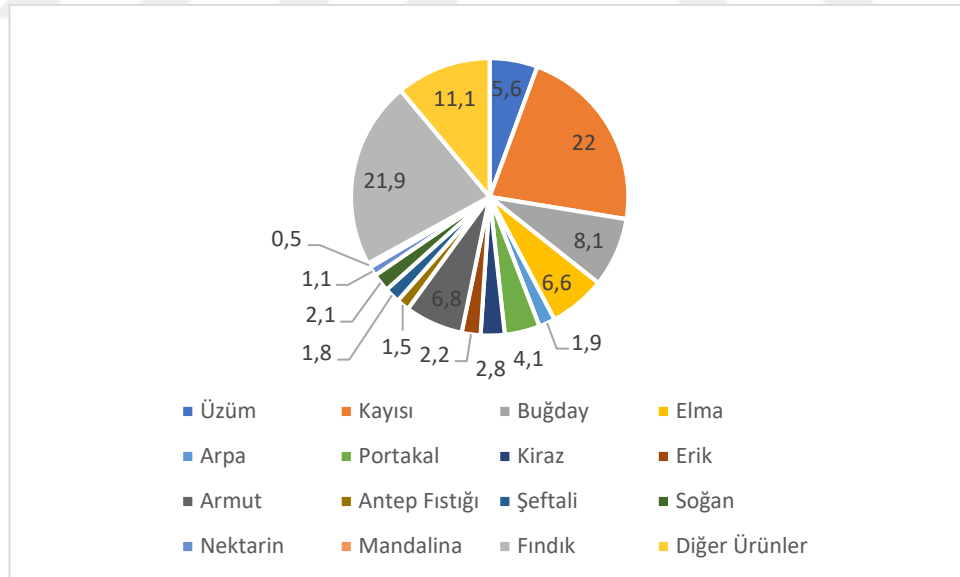
Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Üzüm	23.300.745
Kayısı	91.534.925
Buğday	33.733.023
Elma	27.297.842
Arpa	8.008.859
Portakal	17.150.318
Kiraz	11.517.894
Erik	9.118.100
Armut	28.333.602
Antep Fıstığı	6.176.826
Şeftali	7.322.388
Soğan (Kuru)	8.598.415

Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Nektarin	4.410.553
Mandalina	2.106.486
Fındık	91.226.553
Diğer Ürünler	46.307.716

Kaynak: TARSİM

Yapılan Hasar Ödemeleri içerisinde en fazla hasar ödemesi 91.534.925₺ olarak Kayısı ürününde gerçekleşmiştir. 2013 yılına göre yapılan hasar ödemesi artış oranında %100 üzerinde artış gösteren ürünler Fındık, Soğan (Kuru), Şeftali, Antep Fıstığı ve Mısır ürünlerinde gerçekleşmiştir. Hasar Ödemesi artış oranı en yüksek olan ürün %1539,7 oranıyla artış gösteren Soğan (Kuru) ürününde gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli ve 2013 yılına göre en yüksek artış oranı olarak her iki durumda da ikinci sırada yer alan Fındık Ürünü olmuştur.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ürün bazında yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 66: 2014 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdeler Dağılımı

Bitkisel Üretimde yapılan hasar ödemelerinin %22'lik kısmı Kayısı, %21,9'luk kısmı Fındık ve %8,1'lik kısmı Buğday ürünleri tarafından oluşmaktadır.

2014 Yılı Tarım Sigortalarında Büyükbaş Hayvan Sigortaları için hasar nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

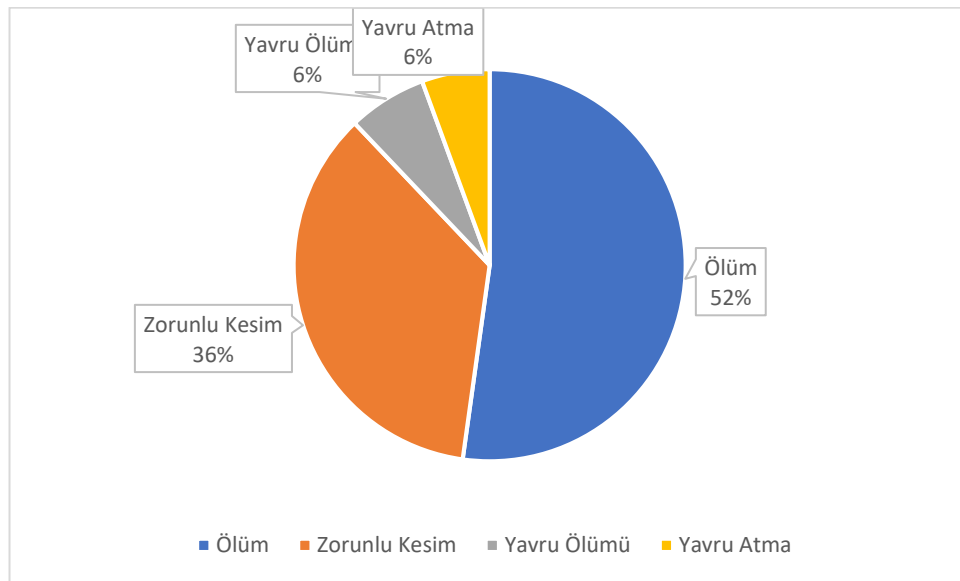
Tablo 60: 2014 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Ölüm	51.251.524
Zorunlu Kesim	35.082.890
Yavru Ölümü	6.345.738
Yavru Atma	5.481.410

Kaynak: TARSİM

Büyükbaş Hayvan sigortalarında en fazla 51.251.524₺ ile ölüm sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. 2013 Yılı ödenen hasar bedeline göre Ölüm nedeniyle yapılan ödemelerde %20,1 oranında azalış, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemelerde %20,5 oranında azalış, Yavru Atma nedeniyle yapılan ödemelerde %21 oranında azalış ve zorunlu kesim nedeniyle yapılan ödemelerde %29,5 oranında azalış gerçekleşmiştir.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 67: 2014 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin %52'lik kısmını 2013 yılına göre ödenen hasar bedelinde en az azalış oranının gerçekleştiği Ölüm nedeniyle yapılan ödemeler tarafından oluşturmaktadır. Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemeler %36'lık kısmını oluştururken, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemeler %6'lık kısmını oluşturmaktadır. Geriye kalan %6'lık kısım ise Yavru atma nedeniyle yapılan hasar ödemeleri tarafından oluşmaktadır.

4.4.9. 2015 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2015 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 61: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

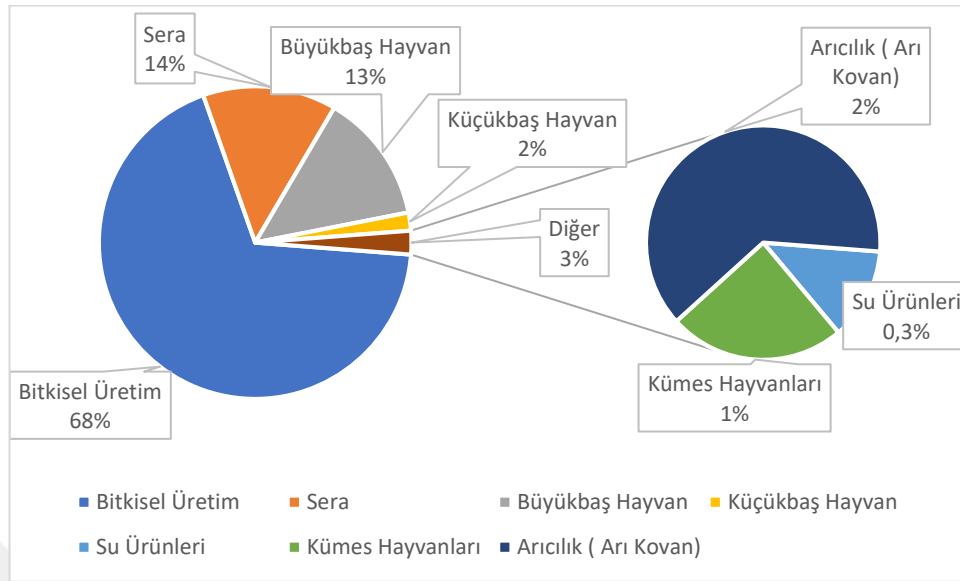
Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	12.568.120.564
Sera	2.542.975.400
Büyükbaş Hayvan	2.474.850.643
Küçükbaş Hayvan	343.117.422
Su Ürünleri	56.917.167
Kümes Hayvanları	109.483.788
Arıcılık (Arı Kovan)	282.566.485

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2015 yılı itibariyle Sigortalanan Toplam Bedel 18.378.031.469₺'dir. Sigortalanan Toplam Bedel 2014 yılına göre %32,27 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %82,37 ile Kümes Hayvanları Sigortası türünde gerçekleşirken, 2014 yılına göre en düşük artış oranı %4,63 ile Küçükbaş Hayvan Sigortasında gerçekleşmiş olup 2014 yılı itibariyle kapsam dahiline alınan Arıcılıkta %17,15 oranında bir artış gerçekleşmiştir.

Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2014 yılına göre Su Ürünleri Sigortasında gerçekleşmiş olan %14,53'lük azalış dışında artış gerçekleşmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 68: 2015 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Yüzdelerinin Dağılımı

Sigortalanan Toplam Bedelin %68'lik kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. Sigortalanan Toplam Bedel içerisindeki en küçük pay %3 ile Su ürünleri, Kümes Hayvanları ve Arıcılık sigortaları tarafından oluşmaktadır.

2015 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 62: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim Üretimi

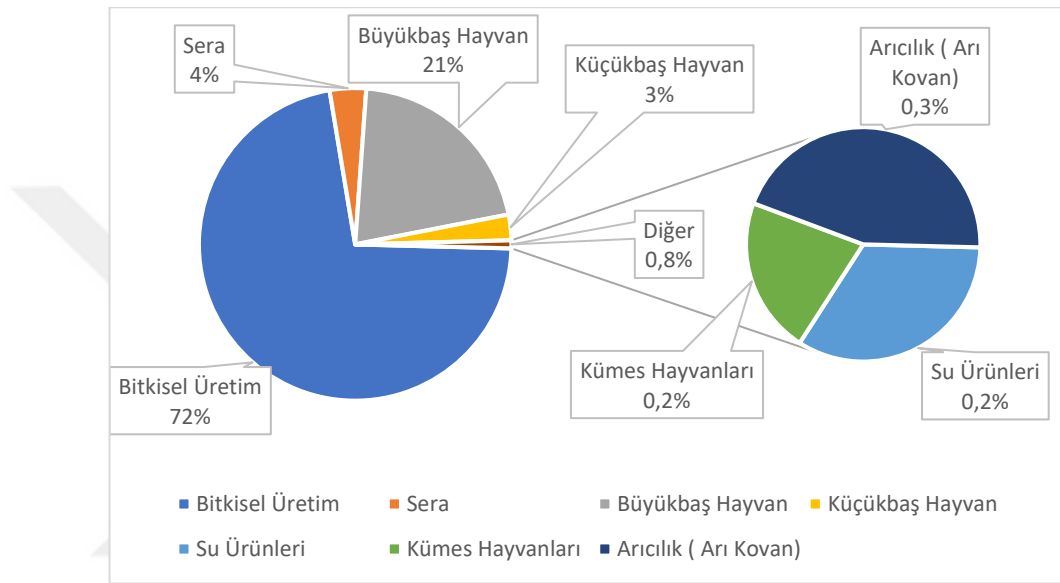
Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	694.991.072
Sera	36.341.155
Büyükbaş Hayvan	200.893.425
Küçükbaş Hayvan	25.594.433
Su Ürünleri	2.680.112
Kümes Hayvanları	1.717.005
Arıcılık (Arı Kovan)	3.554.995

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2015 yılında toplam 965.722.197₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2014 yılına göre %41,29 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı %52,17 oranıyla Bitkisel Üretim Sigortası alanında gerçekleşmiş olup, bir önceki yıl kapsam altına alınmış olan Arıcılık

Sigortalarında %17,12 oranında prim üretimi açısından artış gerçekleşmiştir. İki sigorta türünde azalış gerçekleşmiş olup, Küçükbaş Hayvan Sigortalarında %15,78 oranında, Su Ürünleri Sigortalarında %14,64 oranında gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 69: 2015 Yılı Branş Bazında Sigorta Türlerinin Prim Üretiminin Yüzdeler Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %72'lik kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. Büyükbaş Hayvan Sigortası 2015 yılı Toplam Prim Üretiminin %21'lik kısmını oluştururken, Prim Üretimi içerisinde Su Ürünleri, Arıcılık ve Kümes Hayvanları Sigortalarının payı %1'den daha az olmaktadır.

2015 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

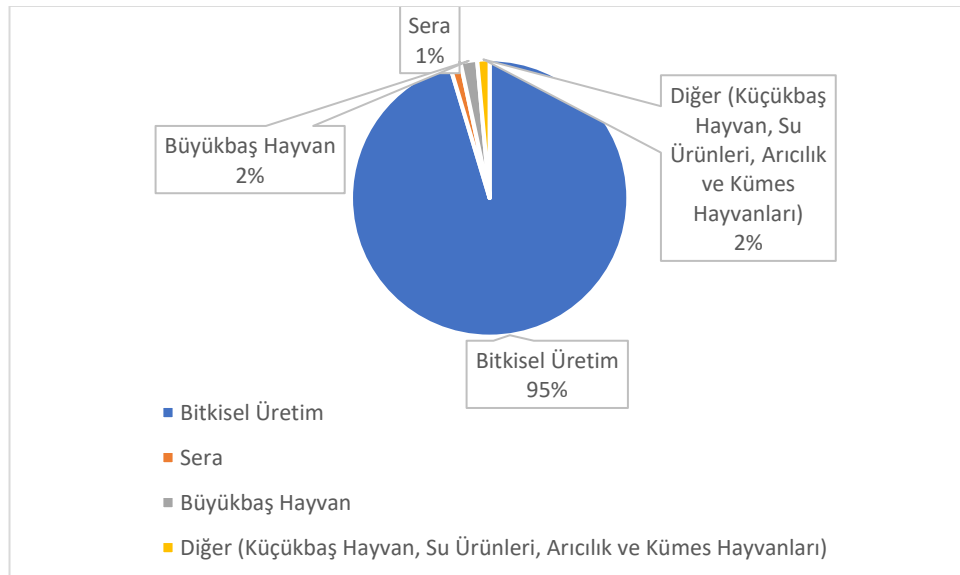
Tablo 63: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	1.311.373
Sera	17.557
Büyükbaş Hayvan	26.636
Küçükbaş Hayvan	11.863
Su Ürünleri	192
Kümes Hayvanları	49
Arıcılık (Arı Kovan)	7.720

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2015 yılında toplam 1.375.390 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2014 yılına göre %26,58 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %44,36 oranında Su Ürünleri Sigortası türünde gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde artış gerçekleşmiş olup azalış gerçekleşen sigorta türü bulunmamaktadır.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 70: 2015 Yılı Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayılarının Türüne Göre Yüzdeler Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdeler dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %95'lik kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %2'lik kısmını, Sera Sigortaları %1'lik kısmını oluştururken, geriye kalan %2'lik kısmı Küçükbaş Hayvan, Su Ürünleri, Arıcılık ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2015 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 64: 2015 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar Bedeli

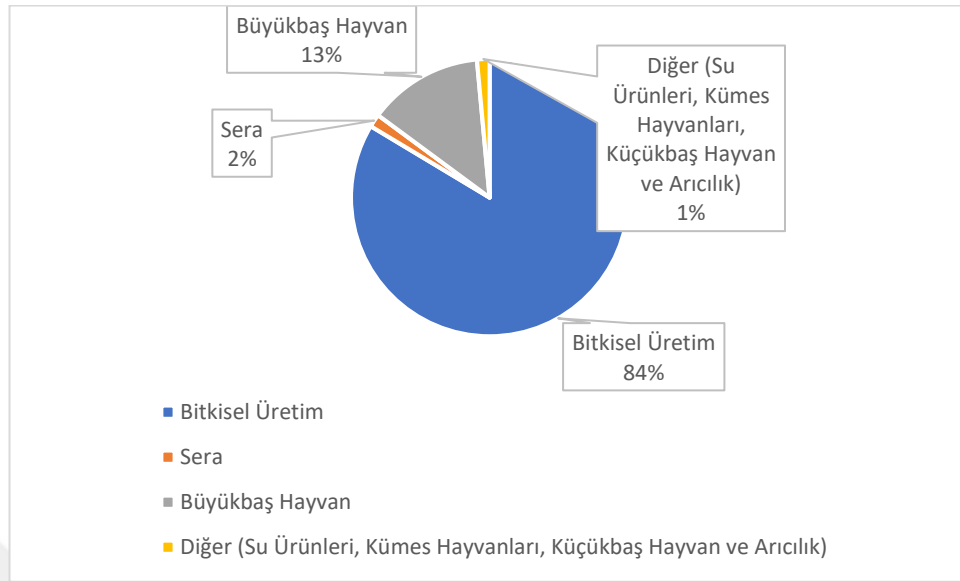
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	605.946.710
Sera	11.015.136
Büyükbaş Hayvan	97.207.967
Küçükbaş Hayvan	7.965.188
Su Ürünleri	1.156.027
Kümes Hayvanları	936.528
Arıcılık (Arı Kovan)	575.317

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2015 yılında toplam 724.802.873₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 2014 yılı itibariye kapsam altına alınmış olan Arıcılık Sigortasında 575.317₺ olarak gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2014 yılına göre %45,61 oranında artış gerçekleşmiştir. Sera Sigortalarında ödenen hasar bedeli oranında %0,82 oranında ve Büyükbaş Hayvancılık Sigortasında %0,97 oranında azalış gerçekleşen iki sigorta türü olup diğer sigorta türlerinde ödenen hasar bedeli olarak artış gerçekleşmiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 71: 2015 Yılı Ödenen Hasar Bedellerinin Branşlara Göre Yüzdeleri Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %84'lük kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %13'lük kısmını, Sera Sigortaları %2'lik kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları, Küçükbaş Hayvan ve Arıcılık Sigortaları oluşturmaktadır.

2015 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

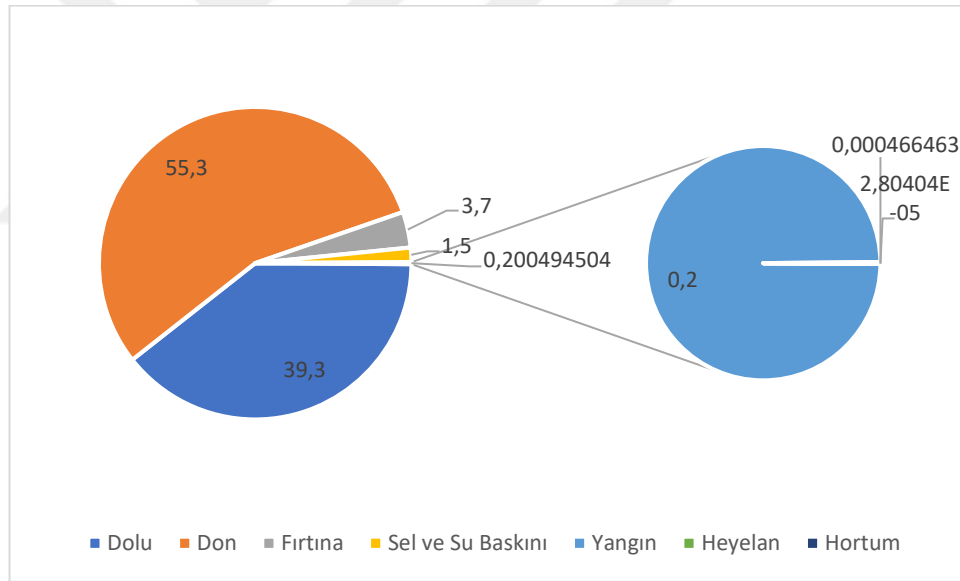
Tablo 65: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Dolu	238.134.677
Don	334.909.424
Fırtına	22.279.072
Sel ve Su Baskını	9.165.954
Yangın	1.157.940
Heyelan	282.652
Hortum	16.991
Deprem	0

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 334.909.424₺ ile don sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. Don nedeniyle yapılan ödemelerde 2014 yılına göre %59,7 oranında artış gerçekleşirken, dolu nedeniyle yapılan ödemelerde %33,6 oranında artış gerçekleşmiştir. Yangın ve hortum nedeniyle yapılan ödemelerde azalış gerçekleşirken azalış oranları sırasıyla %2,7 ve %75,9 olarak gerçekleşmiştir. En yüksek artış oranı 282.652₺ hasar ödemesi gerçekleşmiş olan heyelan nedeniyle yapılan ödemelerde 2014 yılına göre %882,9 oranında gerçekleşmiştir. Deprem nedeniyle hasar ödemesi 2014 yılında da olduğu gibi gerçekleşmemiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 72: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların %55,3'lük kısmını don, %39,3'lük kısmını dolu nedeniyle yapılan ödemeler oluştururken, geriye kalan %5,4'lük kısmı fırtına, sel ve su baskını, yangın, hortum ve heyelan tarafından oluşmaktadır.

2015 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için ürün bazında ödenen hasar bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

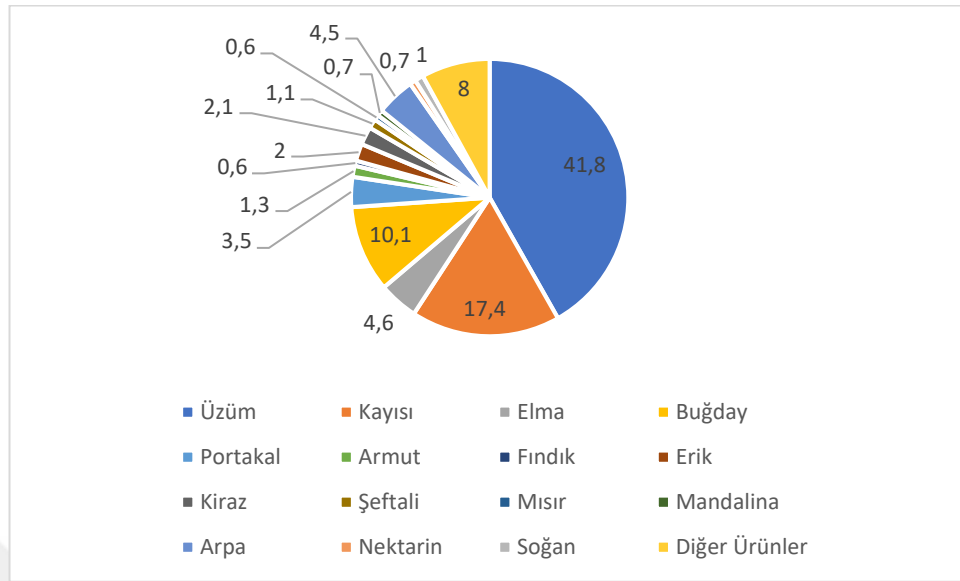
Tablo 66: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli

Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Üzüm	253.582.106
Kayısı	105.513.556
Elma	28.088.379
Buğday	61.484.269
Portakal	21.091.191
Armut	8.152.602
Fındık	3.765.709
Erik	12.236.179
Kiraz	12.632.438
Şeftali	650.0597
Mısır	3.588.121
Mandalina	4.099.730
Arpa	2.7541.409
Nektarin	4.178.863
Soğan	5.942.814
Diğer Ürünler	47.548.747
Genel Toplam	605946710

Kaynak: TARSİM

Yapılan Hasar Ödemeleri içerisinde en fazla hasar ödemesi 253.582.106₺ olarak Üzüm ürününde gerçekleşmiştir. 2014 yılına göre yapılan hasar ödemesi artış oranında %100 üzerinde artış gösteren ürünler Üzüm ve Arpa olarak gerçekleşmiştir. Hasar Ödemesi artış oranı en yüksek olan ürün en fazla hasar ödemesi yapılmış olan üzüm ürününde gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ürün bazında yüzdellik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 73: 2015 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdeleri Dağılımı

Bitkisel Üretimde yapılan hasar ödemelerinin %41,8'lik kısmı Üzüm, %17,4'lük kısmı Kayısı ve %10,1'lik kısmı Buğday ürünleri tarafından oluşmaktadır.

2015 Yılı Tarım Sigortalarında Büyükbaş Hayvan Sigortaları için hasar nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 67: 2015 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli

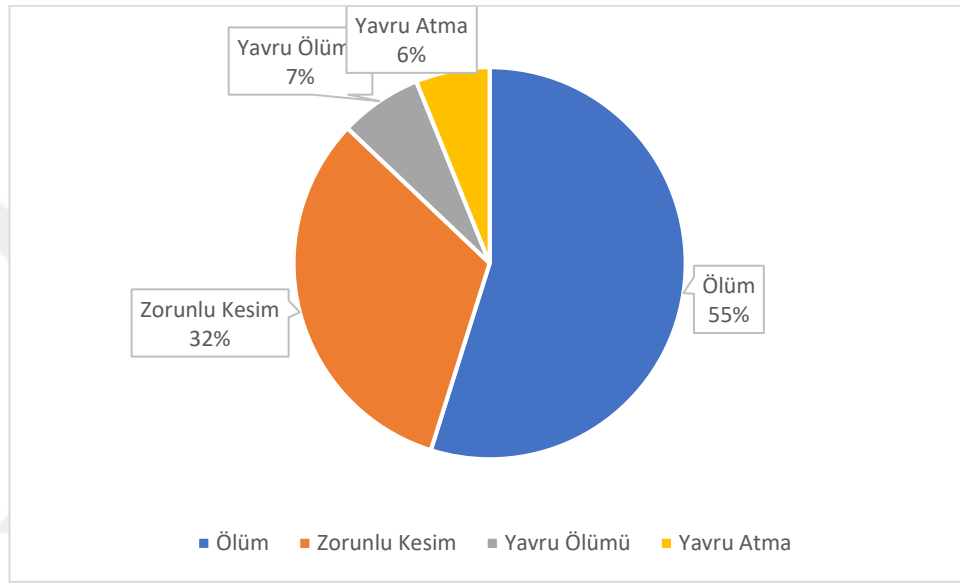
Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Ölüm	53.311.394
Zorunlu Kesim	31.337.927
Yavru Ölümü	6.637.207
Yavru Atma	5.921.440

Kaynak: TARSİM

Büyükbaş Hayvan sigortalarında en fazla 53.311.394₺ ile ölüm sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. 2014 Yılı ödenen hasar bedeline göre zorunlu kesim nedeniyle yapılan ödemelerde %10,7 oranında azalış gerçekleşirken diğer 3 hasar nedenine göre yapılan ödemelerde artış gerçekleşmiştir. Ölüm nedeniyle yapılan ödemelerde %4 oranında artış, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemelerde %4,6

oranında artış, Yavru Atma nedeniyle yapılan ödemelerde %8 oranında artış gerçekleşmiştir.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 74: 2015 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdeler Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin %55'lik kısmını 2014 yılına göre ödenen hasar bedelinde en az artış oranı gerçekleşmiş olan Ölüm nedeniyle yapılan ödemeler tarafından oluşturmaktadır. Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemeler 2014 yılına göre ödenen hasar bedelinde azalış gerçekleşmiş olmasına rağmen Ödenen Hasar Bedelinin %32'lik kısmını oluşturmaktadır. Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemeler %7'lik kısmını oluştururken, geriye kalan %6'lık kısım ise Yavru atma nedeniyle yapılan hasar ödemeleri tarafından oluşmaktadır.

4.4.10. 2016 Yılı İncelemesi

Sigortalanan Toplam Bedel olarak sigorta türü bazında 2016 yılı için veriler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

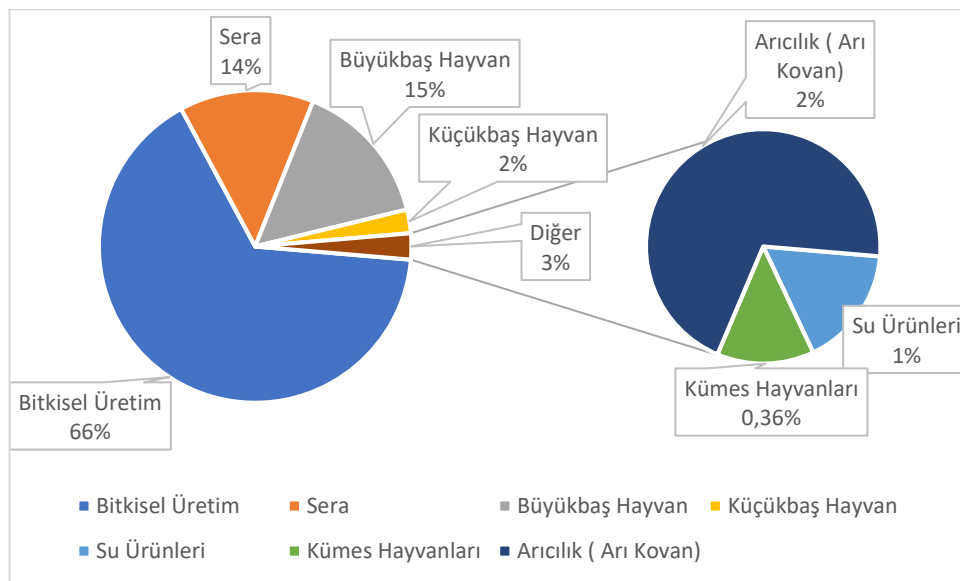
Tablo 68: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Toplam Bedel

Branş Adı	Sigortalanan Toplam Bedel (TL)
Bitkisel Üretim	15.186.084.440
Sera	3.210.687.752
Büyükbaş Hayvan	3.496.848.720
Küçükbaş Hayvan	564.161.880
Su Ürünleri	103.658.485
Kümes Hayvanları	83.436.995
Arıcılık (Arı Kovan)	435.842.005

Kaynak: TARSİM

Sigortalanan Bedel olarak 2016 yılı itibariyle 23.080.720.277₺' olarak gerçekleşmiştir. Sigortalanan Toplam Bedel 2015 yılına göre %25,59 oranında artış göstermiştir. En fazla artış %82,12 ile Su Ürünleri Sigortası türünde gerçekleşirken, 2015 yılına göre en düşük artış oranı %20,83 ile Bitkisel Üretim Sigortasında gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde Sigortalanan Toplam Bedel oranında 2015 yılına göre Kümes Hayvanları Sigortasında gerçekleşmiş olan %23,79'luk azalış dışında artış gerçekleşmiştir.

Sigortalanan Toplam Bedelin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımı aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Şekil 75: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Sigortalanan Bedelin Branş Bazında Yüzdeler Dağılımı

Sigortalanan Toplam Bedelin %66'lık kısmını Bitkisel Üretim oluşturmaktadır. Sigortalanan Toplam Bedel içerisindeki en küçük pay %3 ile Su ürünleri, Kümes Hayvanları ve Arıcılık sigortaları tarafından oluşmaktadır.

2016 Yılı Tarım Sigortalarına Prim Üretimi açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

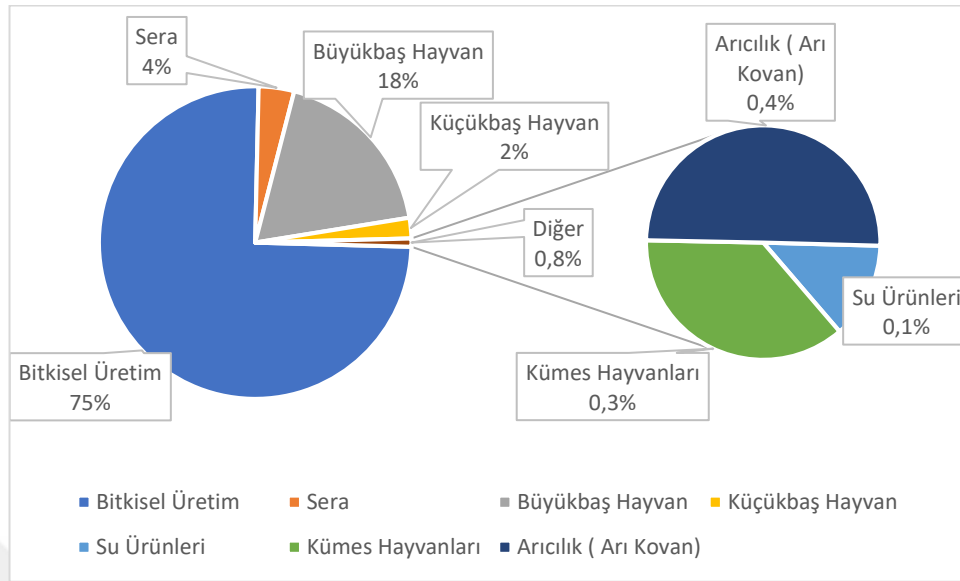
Tablo 69: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Prim üretimi

Branş Adı	Prim Üretimi (TL)
Bitkisel Üretim	974.001.780
Sera	47.780.675
Büyükbaş Hayvan	239.537.841
Küçükbaş Hayvan	27.591.687
Su Ürünleri	1.470.483
Kümes Hayvanları	4.054.693
Arıcılık (Arı Kovan)	5.549.143

Kaynak: TARSİM

Prim Üretimi olarak 2016 yılında toplam 1.299.986.302₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Prim Üretimi açısından 2015 yılına göre %34,61 oranında artış gerçekleşmiştir. En yüksek Prim Üretimi artışı %136,15 oranıyla Kümes Hayvanları Sigortası alanında gerçekleşmiş olup, Arıcılık Sigortalarında %45,13 oranında azalış gerçekleşmiştir. Prim Üretiminin büyük bölümünü oluşturan Bitkisel Üretimde ise %40,15 oranında artış gerçekleşmiştir.

Toplam Prim Üretimi verileri yardımıyla sigorta türlerinin Toplam Prim Üretiminde ki yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 76: 2016 Yılı Prim Üretiminin Yüzdelerle Dağılımı

Toplam Prim Üretiminin %75'lik kısmı Bitkisel Üretim tarafından oluşmaktadır. Büyükbaş Hayvan Sigortası 2016 yılı Toplam Prim Üretiminin %18'lik kısmını oluştururken, Prim Üretimi içerisinde Su Ürünleri, Arıcılık ve Kumes Hayvanları Sigortalarının payı yaklaşık %1 olarak yer almaktadır. Prim Üretimi açısından 2015 yılına göre en fazla artış oranına sahip ilk iki sigorta türü Arıcılık ve Kumes Hayvanları olsa da Toplam Prim Üretimi içerisinde ki payı %1 den az olarak yer almaktadır.

2016 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında düzenlenen Poliçe Sayısı açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

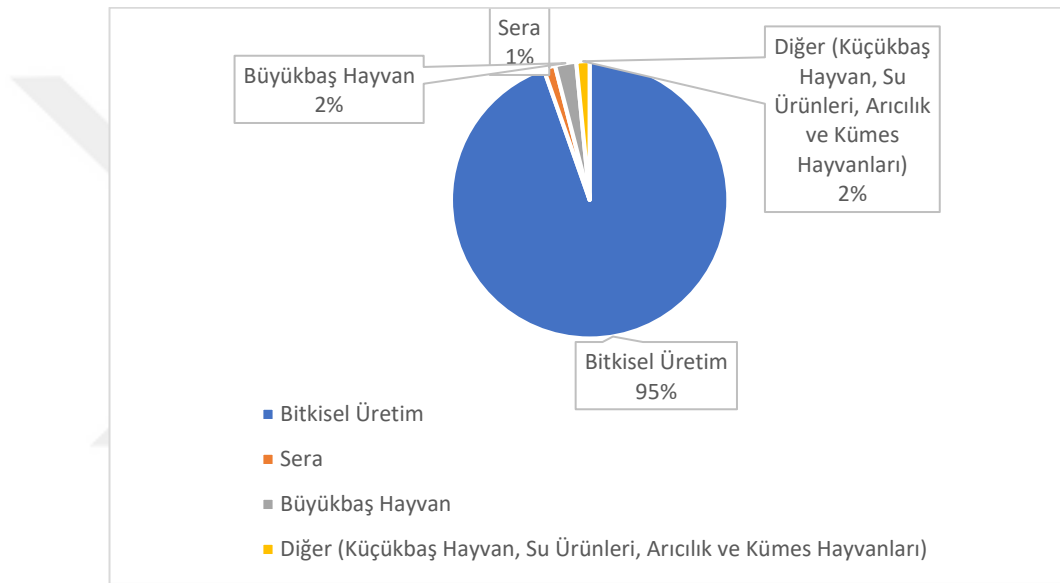
Tablo 70: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Düzenlenen Poliçe Sayısı

Branş Adı	Düzenlenen Poliçe Sayısı
Bitkisel Üretim	1.366.550
Sera	19.640
Büyükbaş Hayvan	35.777
Küçükbaş Hayvan	12.026
Su Ürünleri	225
Kumes Hayvanları	61
Arıcılık (Arı Kovan)	9.998

Kaynak: TARSİM

Düzenlenen poliçe sayısı 2016 yılında toplam 1.444.270 adet olarak gerçekleşmiştir. Düzenlenen poliçe sayısında 2015 yılına göre %5 oranında artış gerçekleşmiş olup en fazla artış %34,29 oranı ile Büyükbaş Hayvan Sigortası türünde gerçekleşmiştir. Tüm sigorta türlerinde 2015 yılına göre artış gerçekleşmiş olup azalış gerçekleşen sigorta türü bulunmamaktadır.

Düzenlenen poliçe sayılarının sigorta türlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 77: 2016 Yılı Düzenlenen Poliçe Sayısının Branş Bazında Yüzdesel Dağılımı

Düzenlenen poliçe sayısının branş bazında yüzdelik dağılımına bakıldığında Bitkisel Üretim toplam poliçe sayısının %95'lik kısmını, Büyükbaş Hayvan Sigortaları %2'lik kısmını, Sera Sigortaları %1'lik kısmını oluştururken, geriye kalan %2'lik kısmı Küçükbaş Hayvan, Su Ürünleri, Arıcılık ve Kümes Hayvanları Sigortaları oluşturmaktadır.

2016 Yılı Tarım Sigortalarına branş bazında Ödenen Hasar Bedeli açısından bakacak olursak veriler aşağıdaki tabloda ki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 71: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Branş Bazında Ödenen Hasar

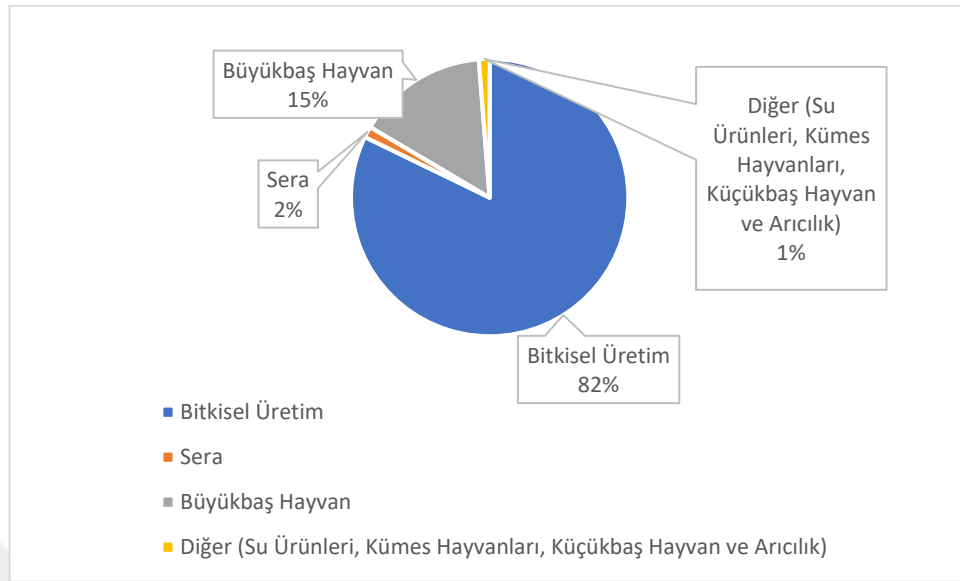
Branş Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Bitkisel Üretim	691.174.024
Sera	10.968.101
Büyükbaş Hayvan	128.344.181
Küçükbaş Hayvan	8.168.647
Su Ürünleri	83.669
Kümes Hayvanları	1.506.182
Arıcılık (Arı Kovan)	718.708

Kaynak: TARSİM

Ödenen Hasar Bedeli 2016 yılında toplam 840.963.512₺ olarak gerçekleşmiştir. Ödenen Hasar Bedeli olarak en düşük hasar ödemesi 83.669₺ olarak Su Ürünleri Sigortasında gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim Sigortasında ödenen Hasar Bedeli olarak 2015 yılına göre %14,07 oranında artış gerçekleşmiştir. Sera Sigortalarında %0,42 oranında ve Su Ürünleri Sigortasında %92,76 oranında 2015 yılına göre azalış gerçekleşmiştir. 2016 yılına kadar gerçekleşen hasar ödemeleri oranında gerçekleşmiş olan artış oranlarında ilk defa 2017 yılı itibariyle %100'ün üzerinde artış gerçekleşmemiştir.

Ödenen Hasar Bedellerinin sigorta türlerine göre yüzdeler dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 78: 2016 Yılı Tarım Sigortalarında Ödenen Hasarların Branş Bazında Yüzdelerik Dağılımı

Ödenen Hasar Bedeli olarak Bitkisel Üretim Ödenen Hasarın %82'lik kısmını oluşturmaktadır. Büyükbaş Hayvan sigortaları ödenen hasarın %15'lük kısmını, Sera Sigortaları %2'lik kısmını oluştururken geriye kalan %1'lik kısmı Su Ürünleri, Kümes Hayvanları, Küçükbaş Hayvan ve Arıcılık Sigortaları oluşturmaktadır.

2016 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için Ödenen hasar bedelinin gerçekleşme nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 72: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Nedenlerine Göre Ödenen Hasarlar

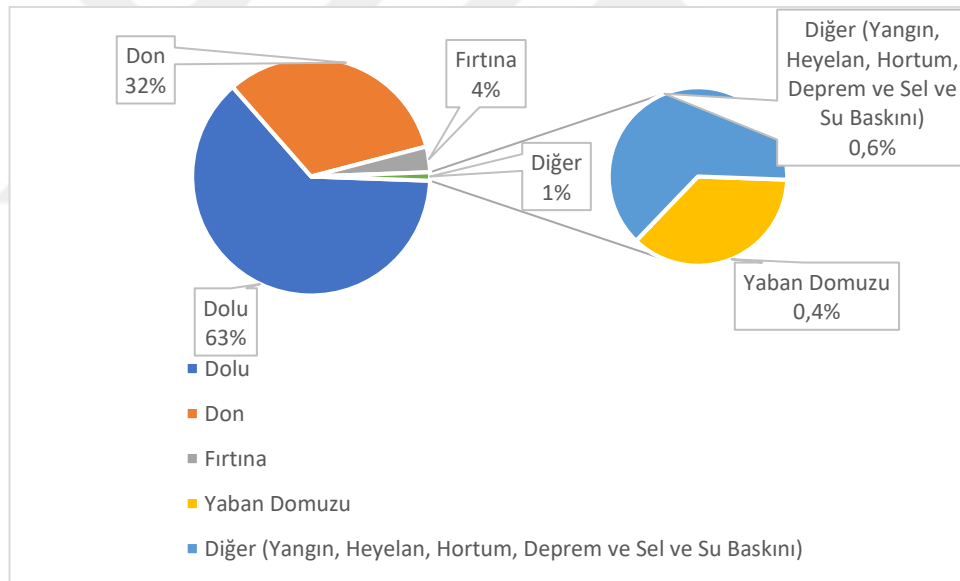
Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Dolu	435.257.103
Don	223.986.678
Fırtına	24.085.028
Sel ve Su Baskımı	2.194.352
Yangın	2.104.707
Heyelan	548.090
Hortum	124.573
Deprem	485
Yaban Domuzu	2.873.012

Kaynak: TARSİM

Bitkisel Üretimde ödenen hasar bedeli olarak nedenlerine bakıldığında en fazla ödeme 435.257.103₺ ile dolu sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. Dolu nedeniyle yapılan ödemelerde 2015 yılına göre %82,78 oranında artış gerçekleşirken, dolu nedeniyle yapılan ödemelerde %33,12 oranında azalış gerçekleşmiştir. Azalış gerçekleşen bir değer hasar Sel ve Su Baskınlarında %76,06 oranında gerçekleşmiştir.

En yüksek artış oranı 124.573₺ hasar ödemesi gerçekleşmiş olan hortum nedeniyle yapılan ödemelerde %633,17 oranında gerçekleşmiştir. Deprem nedeniyle 485₺ hasar ödemesi gerçekleşmiştir. Yaban domuzu nedeniyle 2.873.012₺ olarak hasar ödemesi gerçekleşmiş olup 2016 yılı itibariyle kapsam altına alınmıştır.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 79: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ödenme Nedenlerine Göre Yüzdelik Dağılımı

Bitkisel Üretimde Ödenen Hasarların %63'lük kısmını dolu, %32'lik kısmını don, %4'lük kısmını fırtına nedeniyle yapılan ödemeler oluşturmaktadır. İlk defa kapsam altına alınmış olan yaban domuzu nedeniyle yapılan ödemeler %0,4'lük kısmını oluşturmaktadır.

2016 Yılı Tarım Sigortalarında Bitkisel Üretim için ürün bazında ödenen hasar bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

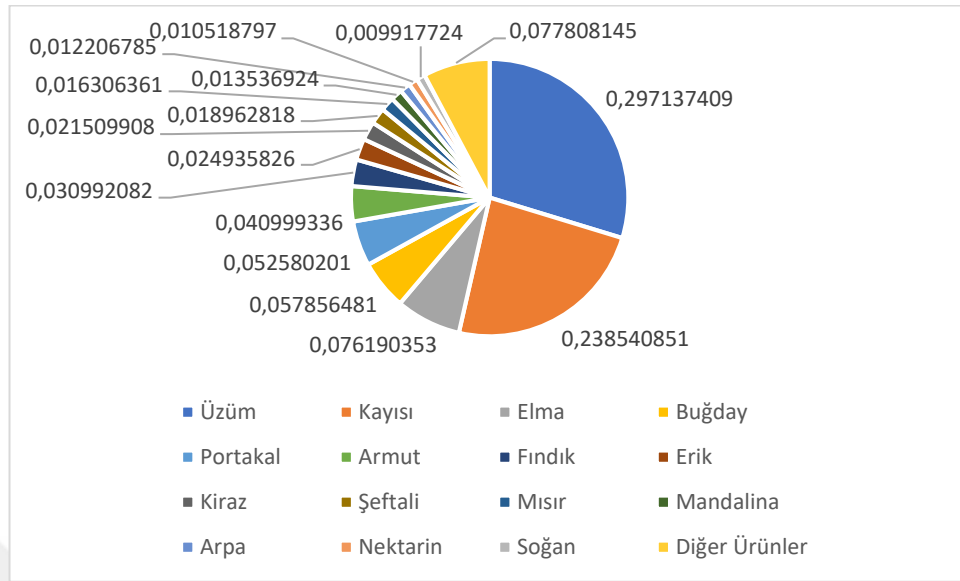
Tablo 73: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Ürün Bazında Ödenen Hasar Bedeli

Ürün Adı	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Üzüm	205.373.659
Kayısı	164.873.240
Elma	52.660.793
Buğday	39.988.897
Portakal	36.342.069
Armut	28.337.676
Fındık	21.420.922
Erik	17.234.995
Kiraz	14.867.090
Şeftali	13.106.607
Mısır	11.270.533
Mandalina	9.356.370
Arpa	8.437.013
Nektarin	7.270.319
Soğan	6.854.873
Diğer Ürünler	53.778.969

Kaynak: TARSİM

Yapılan Hasar Ödemeleri içerisinde en fazla hasar ödemesi 205.373.659₺ olarak Üzüm ürününde gerçekleşmiştir. 2015 yılına göre yapılan hasar ödemesi artış oranında %100 üzerinde artış gösteren ürünler Armut, Fındık, Şeftali, Mısır ve Mandalina olarak gerçekleşmiştir. En fazla hasar Ödemesi yapılmış olan Üzüm ürününde 2015 yılına göre yapılan hasar ödemesinde %19 oranında azalış gerçekleşmiştir.

Bitkisel Üretim için Ödenen Hasar Bedelinin ürün bazında yüzdelerle dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 80: 2016 Yılı Bitkisel Üretimde Ödenen Hasar Bedelinin Ürün Bazında Yüzdeleri Dağılımı

Bitkisel Üretimde yapılan hasar ödemelerinin %29,7'lik kısmı Üzüm, %23,9'lük kısmı Kayısı ve %7,6'lık kısmı Elma ürünleri tarafından oluşmaktadır.

2016 Yılı Tarım Sigortalarında Büyükbaş Hayvan Sigortaları için hasar nedenine göre Ödenen Hasar Bedeli verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

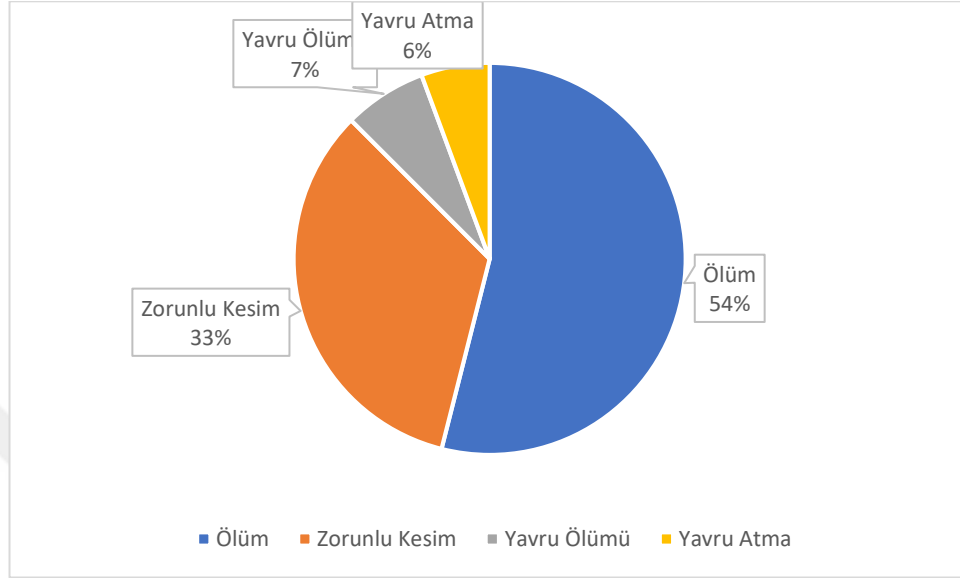
Tablo 74: 2016 Yılı Büyükbaş Hayvan Sigortaları Hasar Nedenine Göre Ödenen Hasar Bedeli

Hasar Nedeni	Ödenen Hasar Bedeli (TL)
Ölüm	69.240.964
Zorunlu Kesim	43.065.890
Yavru Ölümü	8.783.932
Yavru Atma	7.253.396

Kaynak: TARSİM

Büyükbaş Hayvan sigortalarında en fazla 69.240.964₺ ile ölüm sebebiyle ödeme gerçekleştirilmiştir. 2015 Yılı ödenen hasar bedeline göre zorunlu kesim nedeniyle yapılan ödemelerde %37,4 oranında artış, Ölüm nedeniyle yapılan ödemelerde %29,9 oranında artış, Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemelerde %32,3 oranında artış, Yavru Atma nedeniyle yapılan ödemelerde %22,5 oranında artış gerçekleşmiştir.

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin ödenme nedenlerine göre yüzdelik dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 81: 2016 Yılı Büyükbaş Hayvanda Ödenen Hasarların Nedenlerine Göre Yüzdelik Dağılımı

Büyükbaş Hayvan Sigortalarında Ödenen Hasar Bedelinin %54'lük kısmını Ölüm nedeniyle yapılan ödemeler tarafından oluşturmaktadır. Zorunlu Kesim nedeniyle yapılan ödemelerde 2015 yılına göre ödenen hasar bedelinde en fazla artış oranı gerçekleşmiş olsa da ödenen hasarların %32'lik kısmını oluşturmaktadır. Yavru Ölümü nedeniyle yapılan ödemeler %7'lik kısmını oluştururken, geriye kalan %6'lık kısım ise Yavru atma nedeniyle yapılan hasar ödemeleri tarafından oluşmaktadır.

4.5. Sonuç

TARSİM verilerine göre her yıl artış gösteren düzenlenen poliçe sayısı 2007 yılından itibaren 2016 yılı dahil olmak üzere toplam olarak 7.287.732 adet poliçe düzenlenmiştir. Prim Üretimi olarak incelendiğinde ise yine aynı yıllar çerçevesinde toplam olarak 4.884.687.264₺ prim üretimi gerçekleşmiştir. Çiftçilerin Tarım Sigortaları ile Sigortalanan Toplam Bedel yine diğer iki değişkende olduğu gibi yıllar itibariyle sürekli artış göstermiş olarak aynı yıllar çerçevesinde 9.3681.830.783₺ olarak gerçekleşmiştir.

Police sayısı olarak Su Ürünleri sigortası 2013 yılına kadar en az police düzenlenen sigorta türü iken 2013 yılında itibaren en az police düzenlenen sigorta türü Kumes Hayvanları sigortası olmuştur.

Bitkisel Üretim sigortası Sigortalanan Bedel, Prim Üretimi, Police Sayısı ve Ödenen Hasar bedelleri içerisinde her yıl en fazla değere sahip olan türüdür.

Bitkisel Üretimde dolu ve don nedeniyle yapılan hasar ödemeleri her yıl ilk 2 sırada yer almaktadır. Buğday ürünü için yapılan hasar ödemeleri her yıl ilk 4 ürün içerisinde yer almıştır. Kayısı ürünü için yapılan hasar ödemeleri 2010 yılı haricinde ilk 4 ürün içerisinde yer almıştır. Elma ürünü için yapılan hasar ödemeleri ise 2007 yılı haricinde her yıl ilk 4 ürün arasında yer alırken Üzüm ürünü için yapılan hasar ödemeleri 2007, 2008 ve 2012 yıllarında yapılmış olan hasar ödemeleri haricinde diğer yıllarda ilk 4 ürün arasında yer almıştır.

Büyükbaş Hayvan sigortalarında yapılan hasar ödemelerinin ilk 2 sırasında her yıl ölüm nedeniyle yapılan hasar ödemeleri ve mecburi kesim nedeniyle yapılan hasar ödemeleri yer almıştır.

Düzenlenen police sayısı ile prim üretimi verileri incelendiğinde aşağıda ki model kurulmuştur.

Tablo 75: Police Sayısı ile Prim Üretimi Korelasyon Tablosu

		VAR00003	VAR00002
Pearson Correlation	VAR00003	1,000	,975
	VAR00002	,975	1,000

Police Sayısı ile Prim Üretimi arasında korelasyona bakıldığında korelasyon değeri 0,975 olarak bulunmuş olup iki değişken arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Police sayısı ve prim üretimi verilerine göre kurulan regresyon modelinin tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 76: Poliçe Sayısı Prim Üretimi R Kare Tablosu

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,975 ^a	,951	,944	95892657,7947 3

Kurulan modelin R kare değeri 0,951 çıkmış olup kurulmuş olan model verilerin %95,1'ini açıklamaktadır.

Tablo 77: Poliçe Sayısı Prim Üretimi Regresyon Modeli Tablosu

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	-142007498,130	59194888,884		-2,399	,043
VAR00002	865,120	69,758	,975	12,402	,000

Yukarıda ki tabloya göre regresyon modelinin denklemi;

Prim Üretim = -142007498 + 865,1 Poliçe sayısı

Şeklinde yazılabilir.

Poliçe sayısı ile Prim Üretimi verileri için kurulan regresyon modelinde, Poliçe sayısında gerçekleşen bir birimlik artış ile prim üretimine 865,1 değerlik bir artış sağlanmaktadır.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Ülkemizde birçok tarımsal üründe ithalat rekoru kırıldığı bilinen bir gerçek olarak yer almaktadır. Bu durum tarım kesiminde ki tarımsal işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için zor durumda kalmasına sebep olmaktadır. Tarım sektöründe ki ürünlerde öncesinde kendi ihtiyacını karşılayabilen bir Türkiye varken günümüzde yağ üretimi için gerekli olan ayçiçeğini bile ithal eden duruma gelerek birçok üründe ithalat rekoru kırmaktadır. Bu durumun sebebi olarak mevcut kaynakların optimal düzeyde kullanılmaması da gösterilebilir.

Temel besin gıdalarının üretiminde ki azalma aynı zamanda sanayi sektörü içinde hammadde ihtiyacının karşılanamaması anlamına gelmektedir. Ülkemizde uzun yıllar boyunca sanayi sektörünün kalkınma süreci için itici bir güç görevi görmesi özelliğinden dolayı desteklenmiş tarım sektörü de sanayi sektörünün gelişmesi için katkıda bulunmuştur. Fakat bu süreçte Tarım, Sanayi ve Hizmet sektörü dengesi iyi ayarlanamamış ve tarım sektörü 3. sırada yer aldığı bilinen bir gerçektir. Tarım ürünlerinin sağladığı fayda, insan hayatını sürdürebilmesi için gerekli olan besin gıdalarını karşılaması özellikleri göz ardı edilmiş gelişme sürecinde tarımın sağladığı katma değer az olduğu inancıyla tarım sektörü olumsuz etkilenmiştir. İstihdam açısından da büyük bir önemi bulunan sektörü insanların besin gıdalarına olan ihtiyacı ve sanayi sektörü için gerekli olan hammadde ihtiyacını karşılamaktadır. Tarım sektörünün faaliyetlerine devam edebilmesi için birçok alanda desteklenmeli ve günümüzde ki problemlerin giderilmesi için sadece sigorta, mazot, gübre desteği gibi destekler dışında da destek verilmelidir.

Türkiye için tarım sektörüne yapılması gereken yatırımların, teşviklerin, kredi imkânlarının ve sigorta desteklerinin tarım kesimi için önemi büyük olup bu olanakların artırılması gerektiğini gelişmiş ülkelerin tarım kesimine verdiği destek ve önemden görebiliriz. Bu olanakların artırılması ile tarım sektörünün kalkındırılması, tarım ürünlerinin ihracatının arttırılıp ithalatının azaltılarak döviz girdisi ve döviz çıkması azaltılarak sağlayacağı fayda Ülkemiz için büyük önem arz etmektedir.

Tarım sektörünün üretim süreci gereği iklim koşullarına bağlı olduğu ve doğal afetlere karşı risklerin bulunması sebebiyle gerçekleştirilecek risklere karşı tarım sektörü sigorta ile güvence altına alınmalıdır. Ayrıca tarım kesimi ekonomik açıdan da uygulanmakta olan destekleme politikaları ile desteklenmeye devam edilmelidir. Tarım Sigortaları Ülkemizde sigorta bilincinin artmasına ve yayılmasına hem de çiftçilerin daha güvenli bir şekilde (riskleri azalarak) üretim yapmalarına olanak sağlamaktadır. Ülkenin kalkınmasında anahtar sektörlerden birisi tarım sektörüdür. Tarım sektöründe sağlıklı olarak gelişebilmesi sigorta güvencesi ile oluşacağı inancındayım.

Tarım kesimi makineleşme ve teknolojiye uyum sağlayarak üretim yöntemler geleneksel üretimden modern üretime geçişi sağlanacaktır. Teknolojinin etkin kullanımı ile sağlayacağı avantajlar göz önünde bulundurulduğunda daha verimli bir üretim süreci oluşacaktır.

Tarım sektörü üretim süreci doğa koşullarına bağlı olduğu için, bu alanda da mevcut riskler fazla ve riskin gerçekleşme durumunda ortaya çıkaracağı hasar çok yüksek olacağından dolayı tarım sigortalarının önemi ve gerekliliği tarım kesimi açısından maddi ülke açısından temel besin ihtiyaçlarının karşılanması ve sanayi sektörü için kullanılan hammadde açısından önem taşımaktadır. Çalışmamızda bahsedilmiş olan çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar ve tarım sigortalarının gelişmemesinin nedenleri sigorta şirketleri ve geçmişten gelen tarım kesiminin anlayışından kaynaklanmaktadır.

Tarım sigortalarının gelişmesi ve tarım kesimine daha fazla fayda sağlanması amacıyla mevcut sorunların çözülmesi gerekmektedir. Tarım kesiminin geçmiş zamanlardan kalma olan devleti baba mantığı ile görme ve kaderci yaklaşımı tarım sigortalarını etkilemektedir. Aynı zamanda gelir düzeyi en büyük etken olarak yer

almakta olup tarım kesiminin sigorta primlerini ödemesi için yeterli sermaye birikimi olmamasıdır. Ülkemizde de uygulanmakta olan tarım sigortalarında devlet teşviki ile sigorta primlerinin yarısı devlet tarafından karşılanmakta ve finans sorunu nedeniyle sigorta yaptıramayan çiftçilere destek olarak tarım sigortalarını yapmayı teşvik etmektedir.

Sonuç olarak; mevcut uygulanmakta olan devlet desteği ile teşvikler devam etmeli ve tarım kesimine ek olarak yeni uygulanacak olan politikalar istikrarlı olmalıdır. Her yıl artan TARSİM verileri ile daha geniş çaplı istatistiki araştırmalar yapılabilir ve Türkiye yapısı için genel bir çerçeve oluşturulabilir. Devletin uygulamakta olduğu veya yeni uygulamaya sokacağı teşviklerden yararlanmak adına tarım sigortaları zorunlu hale getirilebilir ve üretim süreci için çiftçiler riskleri azalarak üretim süreçlerine devam edebilir aynı zamanda bu şekilde yeni uygulamalar ile tarım sigortalarının kullanımı teşvik edilmiş olacaktır. Ülkemizde bu yönde uygulanacak olan teşvik uygulamaları ile sigorta şirketlerini de teşvik ederek tarım sektörü için mevcut finans kaynaklarını arttıran bir etki sağlayacağı için tarım kesimine sağlanan faydada artış sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Akgüç, Öztin, *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*, Genişletilmiş 6.b. İstanbul, Arayış Yayınları, 2000.

Başak Sigorta, T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Müşterilerine Yönelik Başak Sigorta Ürün Tanıtım Kitapçığı, 2002.

Berberoğlu, Necat, *Sanayi Öncelikli Ekonomik Gelişmede Türkiye Tarımının Finansmanı Ve Tarımsal Kredi Uygulaması*, Eskişehir, Eskişehir Ticari İlimler Akademisi Yayını, 1981.

Berk, Niyazi, *Sigortacılıkta Fon Yönetimi*, İstanbul, 2001.

Cahit Aydemir Ve Murat Pıçak, “Ekonomik Gelişme Sürecinde Tarım-Sanayi İlişkilerinin Sektörler Arası Bütünleşme Etkileri”, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 10), Diyarbakır, 2008.

Çağatay Selim, “Tarım Ve Tarım Sigortalarının Geleceği”, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008.

Çelik, Nebi, *Tarımda Girdi Kullanımı Ve Verimliliğe Etkileri*, İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Tarım Dairesi, Uzmanlık Tezi, DPT Yayını, 2000.

Çetin Bahattin Ve Özsayın Damla, “Tarım Sigortalarının Önemi Ve Gelişimi”, Türk Tarım Ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, Sayı 166, Kasım-Aralık 2005.

Çetin Bahattin, *Tarım Sigortaları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2007.

Çetin Emre, “Devlet Destekli Tarım Sigortalarının Yapısal Olarak İncelenmesi Ve Gelişme Potansiyeli Yönünden Öneriler”, (Marmara Üniversitesi, Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010.

Çetin, Bahattin, *Tarımsal Sigorta İşletmeciliği*, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 2003.

Dellal İlky Ve Diğerleri, “Uluslararası Küresel İklim Değişikliği Ve Çevresel Etkileri” Konferansı, Konya 18-20 Ekim 2007.

Demir Alkan, “Tarım Sigortası”, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, TEAE Bakış, Sayı 4, Nüsha 2, Eylül 2003.

Dinler, Tanfer, Tarımda Risk Yönetimi Ve Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulamaları, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/3a115cbd6f47889_ek.pdf, Erişim Tarihi: 28/05/2017.

Dişbudak, Kutay, “Avrupa Birliğinde Tarım – Çevre İlişkisi Ve Türkiye’nin Uyumu”, Tarım Ve Köy İşleri Bakanlığı, Koordinasyon Dairesi Başkanlığı), Ankara, 2008.

Doğan Rıfat, “Türkiye’de Ve Avrupa’da Tarım Sigortaları Uygulamaları”, (Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tekirdağ, 2012.

Doğruel, Fatma, Tarım Destekleme Politikaları ve Sonuçları: ABD, AT Ve Türkiye, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayını, 1993.

Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yayını, İzmir, 1991.

Eğilmez, Mahfi, *Örneklerle Kolay Ekonomi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2014.

Eraktan Gülcan, *Türkiye’de Zirai Sigorta’nın Lüzum Ve Önemi*, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Ankara, 1970.

Eraktan Gülçan, *Tarım Politikasının Temelleri Ve Türkiye’de Tarımsal Destekleme Politikası*, İstanbul, Uzel Yayınları, 2001.

Erhalim Sevgi, “Türkiye’de Tarım Sektöründe İstihdam Azalması Ve İşgücü piyasalarına Etkisi”, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2011.

Erkuş Ahmet, *Tarım Ekonomisi*, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Eğitim, Araştırma Ve Geliştirme Vakfı Yayınları, No. 5, Ankara, 1995.

Gezginci Hayrünisa, “Türkiye’de Tarım Kredi Ve Sigortaları”, (Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005.

Güçlü Yağmur Ve Diğerleri, “Tarım Sigortası Türleri Ve TARSİM”, (Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu), Antalya, 2010.

Güngör Mahmut, “Türkiye’de Tarım Sigortası Uygulamaları Ve Devlet Destekli Tarım Sigortası”, (Marmara Üniversitesi, Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.

Gür Betül, “Global Tarım Politikalarının Gelişmekte Olan Ükelere Etkisi Ve Türkiye Örneği”, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2004.

Gürel Nalan, Türkiye’de Nüfus Ve İstihdam, Der Yayınları, İstanbul, 2004.

Hakan Bayramiç Mehmet, “Türkiye’de Gelir Dağılımı Sorunu Ve Çözümleri”, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.

İsel Mehmet, “AB Ortaklık Sürecinde Türkiye’nin Tarım Politikaları Ve Buna Bağlı Olarak Değişen Tarım Sigortalarının (TARSİM) İncelenip Değerlendirilmesi”, (Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tekirdağ, 2010.

Karacan Ali Rıza, “Tarım İşletmelerinin Finansmanı Ve Tarımsal Kredi”, İzmir,

Karacan, Ali Rıza, Tarım İşletmelerinin Finansmanı Ve Tarımsal Kredi, İzmir, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 1991.

Karlık Rıdvan, *Türkiye Ekonomisi Tarihsel Gelişim Yapısal Ve Sosyal Değişim*, Beta Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 1999,

Kaya Mustafa Bilal, “Toprak Gübrelemede Organik Madde, Fosfor Ve Potasyum Parametre Kontrol Sistemlerinin Bulanık Mantık İle Tasarımı Ve Modellenmesi”, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2010.

Kazgan Gülten, *Tarım ve Gelişme*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Aralık 2003.

Kocaöz Rüstem, “Türkiye’de 1980 Sonrası Tarım Sektöründe Gelir Ve İstihdamın Analizi, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009.

Kongar Emre, *21. Yüzyılda Türkiye*, Remzi Kitapevi, 1. Basım, İstanbul, 1988.

M. Utku Şentürk, “Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikaları Ve Türkiye”, (Bahçeşehir Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Madencilğin GSYH İçindeki Payı, <http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-dis-ticaret>, Erişim Tarihi: 12/06/2017.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Türkiye İhracatında Madencilğin Payı, <http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-dis-ticaret-payi>, Erişim Tarihi: 12/06/2017.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Türkiye İthalatında Madencilğin Payı, <http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-ihracatin-ithalati-karsilama-orani>, Erişim Tarihi: 12/06/2017.

Meftune, Emirođlu, “Tarım-Sanayi İlişkilerindeki Gelişmeler”, www.zmo.org.tr/resimler/ekler/d9766a69b764fef_ek.pdf?tipi=14, Erişim Tarihi: 25/05/2017.

Nazım Çatalbaş vd., *Türkiye Ekonomisi*, Saray Matbaacılık, Ankara, 2013.

Seyidođlu, Halil, *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*, Ankara, Güzem Yayınları, 1992.

Sigorta Mevzuatı Genel Şartlar, “Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası”, <https://www.tsb.org.tr/devlet-destekli-bitkisel-urun-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=474>, Erişim Tarihi: 27/05/2017.

Sigorta Mevzuatı Genel Şartlar, “Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası”, <https://www.tsb.org.tr/devlet-destekli-hayvan-hayat-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=740>, Erişim Tarihi: 27/05/2017.

Sigorta Mevzuatı Genel Şartlar, “Devlet Destekli Sera Sigortası”, <https://www.tsb.org.tr/devlet-destekli-sera-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=478>, Erişim Tarihi: 27/05/2017.

Sigorta Mevzuatı Genel Şartlar, “Devlet Destekli Su Ürünleri Sigortası”, <https://www.tsb.org.tr/devlet-destekli-su-urunleri-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=479>, Erişim Tarihi: 27/05/2017.

Sigorta Mevzuatı Genel Şartlar, “Hayvan Hayat Sigortası”, <https://www.tsb.org.tr/hayvan-hayat-sigortasi-genel-sartlari-27-ocak-2005.aspx?pageID=745>, Erişim Tarihi: 29/05/2017.

Sigorta Mevzuatı Genel Şartlar, “Kümes Hayvanları Hayat Sigortası”, <https://www.tsb.org.tr/kumes-hayvanlari-hayat-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=549>, Erişim Tarihi: 30/05/2017.

Sigorta Mevzuatı Genel Şartlar, “Sera Sigortası”, <https://www.tsb.org.tr/sera-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=514>, Erişim Tarihi: 29/05/2017.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Tarımsal Göstergeler 1923-1998, Ankara, 2001.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Türkiye İstatistik Yıllığı 2001, Ankara, 2002.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Tarımda Yapısal Uyum, Destekleme ve Uluslararası Piyasalara Entegrasyon Özel İhtisas Komisyon Raporu, DPT Yayını, 1995.

T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bakanlığın Organizasyon Şeması, <http://www.tarim.gov.tr/Sayfalar/Detay.aspx?SayfaId=13>, Erişim Tarihi: 16/05/2017.

T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Tarım Sektörü Kredileri, <http://www.ziraatbank.com.tr/tr/Tarimsal/DigerKredilerimiz/Pages/IsletmeEdindirmeKredileri.aspx>, Erişim Tarihi: 01/07/2017.

Talas, Mustafa, “Türk Tarımının Küreselleşmesi Ve Ortaya Çıkardığı Toplumsal Problemler”, <http://diwelttdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewFile/12/talas> Erişim Tarihi: 20/05/2017.

Tanrıvermiş, Harun, Tarım Sigortaları, Ankara, Matsa Basımevi, 1994.

Tanrıvermiş, Harun, Türkiye’de Tarım Kesiminin Sigorta Sorunu ve Çözüm Önerileri, İstanbul, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayını, 1997.

Tarım Sigortaları Havuzu, Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E579876FWPQ02KTKI8XRMEGSA4B17062015>, Erişim Tarihi: 6/06/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Bitkisel Ürün Sigortası, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E6776033TZW2H832CS2K57446YX17062015>, Erişim Tarihi: 5/06/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Yıllık Faaliyet Raporları, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =0C006981E0842E8D6235913E60C5E967776156I2P3GUH0F96WW8JT4TA616062015>, Erişim Tarihi 10/07/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E351486R7I5G39MYWWJ341Z2QZ817062015>, Erişim Tarihi: 5/06/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E70626089BWQT20359UCLXQ5JET17062015>, Erişim Tarihi: 5/06/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Kümes Hayvanları Hayat Sigortası, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E734032205ET6GO49VLW7E2460A17062015>, Erişim Tarihi: 5/06/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Sera Sigortası, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E2412176FVX8IGW9G78ZRL7LX0C17062015>, Erişim Tarihi: 4/06/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Su Ürünleri Hayat Sigortası, <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage? key =6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E533396I6EJ898URC8A0Z54ZFQ017062015>, Erişim Tarihi: 4/06/2017.

Tarım Sigortaları Havuzu, Tanımlar,
https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage?_key_=0C006981E0842E8D6235913E60C5E967304412B0248OE4N37VSB4U70019062015, Erişim Tarihi: 4/06/2017.

Taşkıran Reyhan, “Türkiye’de Tarımsal Kredi Politikaları Uygulamaları”, (Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2011.

Türkiye İstatistik Kurumu, Temel İstatistikler,
<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, Erişim Tarihi: 7/06/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kooperatifçilik İlkeleri,
<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/kooperatifcilik-ilkeleri.html>,
 Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Bölge Müdürlükleri,
<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/kurumsal/bolge-birliklerimiz.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Kooperatifleri,
<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/kurumsal/kooperatiflerimiz.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Kredi Bilgileri,
<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/krediler.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Mevzuatı,
<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/kurumsal/mevzuatimiz.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Şirket ve İştirakleri,
<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/kurumsal/sirket-ve-istiraklerimiz.html>,
 Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Tarihçesi,
<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/tarihcemiz.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Uluslararası İlişkileri, <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/uluslararası-iliskiler.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Vakıfları, <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/kurumsal/vakiflar.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, Kurumun Yatırımları ve Projeleri, <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/hakkimizda/yatirimlar-projelerimiz.html>, Erişim Tarihi: 15/05/2017.

Uludağ, İlhan, Vildan Serin, Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Yapısal ve Finansal Sorunlar Çözümler, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayını, 2000.

Uralcan Şebnem, “Temel Sigorta Bilgileri Ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi”, Beta Yayınları, İstanbul, 2004.

Uzunoğlu, Said ve Diğerleri, Tarım Kesiminde Yeniden Yapılanma Yeni Destekleme Politikaları ve Ürün Borsalarının Organizasyonu, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayını, 2000.

Ülgen, Yüksel, 1923’ten 1993’e Cumhuriyet Ekonomisi, İstanbul, Filiz Kitabevi Yayını, 1994.

Yazıcı, Selamet, “Türkiye’de Tarım Sigortasının Önemi Ve Geliştirme Yolları”, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Ankara, 1995.

Yazıcı, Selamet, Türkiye’de Tarım Sigortasının Önemi ve Geliştirme Yolları, Ankara, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayını, 1995.

Yener, Cüneyt ve Diğerleri, Tarımsal Destekleme Politikalarının Değerlendirilmesi Alternatif Model, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını, 1996.

Z. Orhan Osman, “Türkiye’de Tarımsal Destekleme Ve Taban Fiyatları Politikası”, İstanbul, İTO Yayınları, 1999.

<http://www.tradingeconomics.com/world/rural-population-percent-of-total-population-wb-data.html> Erişim Tarihi: 11/06/2017.

<http://pubdocs.worldbank.org/en/254891487251700472/FocusNote-February-2017-TR.pdf> Erişim Tarihi: 11/06/2017.

<http://www.milliyet.com.tr/yumurtada-ihracat-tutari-300-ekonomi-2374152/> erişim tarihi: 31/05/17.

